

fuziniadi

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. avgusta 1989

Št. 8

Korak naprej

Bilančnih števil, ki so s hladno eksaktnostjo pokazale polletne rezultate našega poslovanja, smo se zadnji teden v juliju v vseh tozdih in delovnih skupnostih železarne nagledali in naanalizirali dosita. Nepodkupljivo natančno so nam razkrile, kje smo bili bolj, kje manj uspešni in s tem že same nakazale tudi, kje moramo kaj popraviti in izboljšati. Tozdi, ki imajo izgubo, so v tem času gotovo vsaj v konceptu zapisali načrte, kako iz rdečih števil.

Je pa zelo zanimiv in poučen še drug pogled na gospodarjenje v prvem polletju 1989. Da nam ga primerjava z bilanco, ki smo jo delali konec februarja za lansko leto. Takrat smo se z naporji vsega kolektiva rešili izgube in izboljšali vrsto kazalcev: zmanjšali smo zaloge, izboljšali izplen ter opravili večje premike pri izvozu na konvertibilni trg od jekel na izdelke visoke kvalitete.

V komentarju smo zapisali: rezultat ni ne dober ne slab. Imeli smo pač še premajhno amortizacijo, majhna sredstva v skladih, nič za stanovanjsko gradnjo itn. Zato šele pogled za pet mesecev nazaj razkrije pravo podobo naših polletnih rezultatov, kajti očitno smo naredili vsaj korak naprej:

uspelo nam je preprečiti padec realnih osebnih dohodkov in smo za to namenili veliko sredstev, ob tem pa smo dosegli napredek tudi pri amortizaciji, nabrali nekaj sredstev za stanovanjsko gradnjo in še smo dokaj dali tudi v poslovni sklad.

To pomeni, da je naša poslovna politika zastavljena pravilno in da jo tudi izvajamo.

Seveda jesen ne bo niti malo lahka. Ne vemo še, kako nas bo prizadel dolgo napovedovani uvoz jekla, vemo pa, da se krči število plačilno sposobnih kupcev v naši državi in kako težko je osvajati zahtevna zahodna

tržišča ter se obdržati na njih. Zato naslednji meseci ne bodo čisto nič zabavni.

Ob tem, ko se bomo morali odločiti za najboljšo možno obliko reorganizacije, bomo kljub še tako vročim soočanjem mnenj morali vzporedno nenehno potrjevati dosežene proizvodne in poslovne rezultate ter z nadaljnjim izboljševanjem kvalitete in dobavnih rokov ohranjati konkurenčnost, da bomo ob koncu leta še za korak naprej.

BOLJŠA ORGANIZIRANOST PROIZVODNJE – NIŽJI STROŠKI

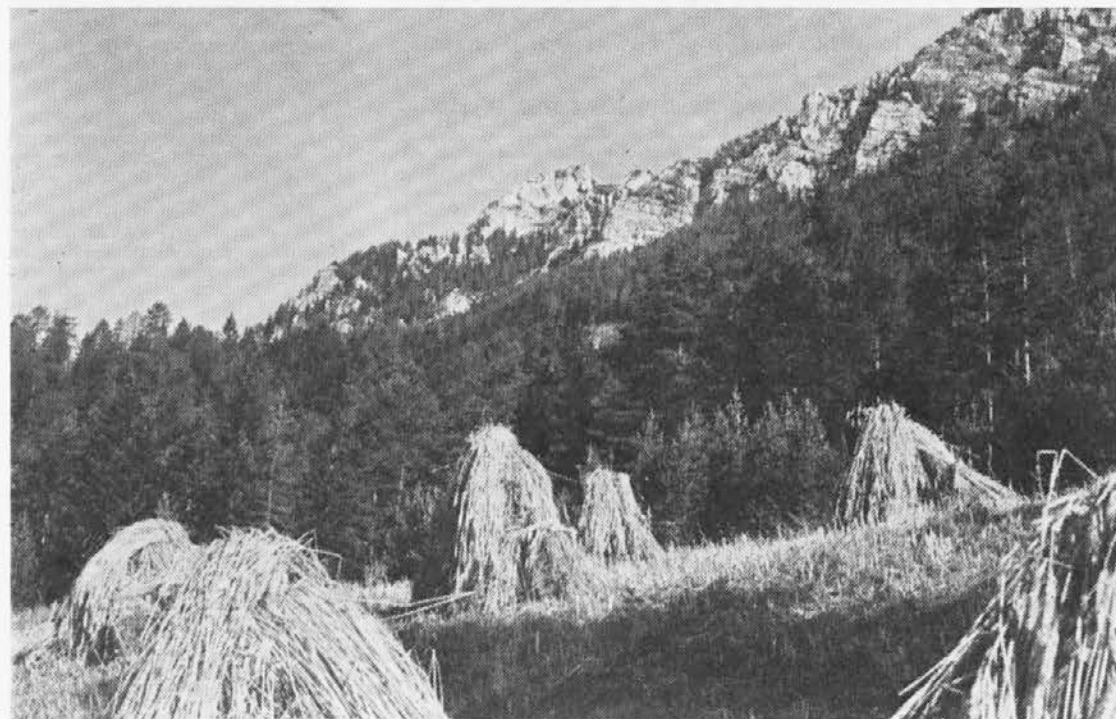
V železarni je bil 20. julija kratek seminar s področja sodobnega krmiljenja in organizacije proizvodnje. Namenjen je bil poslovnemu odboru, ravnateljem in vodjem PD proizvodnih tozdov ter tozdov spremljajočih dejavnosti. Vabljeni so bili tudi vodje timov za reorganizacijo železarne in odločitveni tim za IMG. S pomočjo grafoskopa, diaprojektorja in video rekorderja je Milan Nonkovič predstavil novejši dosežke in pristope k organizaciji priprave in izvajanja proizvodnje. Predavatelj je izkušnje dobil na Švedskem, bil pa je tudi na Japonskem. Reference ima doma in v tujini.

Med drugim je poudaril, da imajo v razvitem svetu dobre izkušnje in zelo ugodne rezultate pri uporabi posameznih novih metod krmiljenja dela, organizacije delovnega mesta... Glede na vložena sredstva dajo metode boljše organizacije dela nekajkrat večje ekonomske učinke kot avtomatizacija in robotizacija, vendar se aktivnosti ne izključujejo, temveč nadgrajujejo. Veliko lažje in uspešneje je mogoče uvajati avtomatizacijo proizvodnje pri dobri in urejeni organizaciji proizvodnje.

Posebej je bila obravnavana metoda MTM, ki analizira, vrednoti in izboljšuje posamezno delovno operacijo in celoten delovni proces. Organizirajo se mesečni seminarji za analitike MTM. Metoda MTM se lahko uporablja namesto drugih poznanih metod, vendar se nekateri naši poznavalci sprašujejo, ali je primerna za našo individualno proizvodnjo.

Izredno nazorno je bila prikazana metoda JIT (Just in time) delo ravno v pravem času. S televizijsko kamero so posneli simulacijo proizvodnje z nekaj operacijami in prikazali, kaj se zgodi, če je delo organizirano v velikih serijah, kaj pomeni, če stroji delajo na zalogo samo zato, da ne stojijo, in kaj časovno pomeni odkrivanje napak v velikih serijah. Medfazne zaloge so velike in to je eden od znakov slabe organizacije proizvodnje. Priporoča se enokosovna proizvodnja ali proizvodnja enega »zaboja« naenkrat. Menimo, da si bi ta film moralo ogledati še več naših strokovnih in vodstvenih kadrov. V bodoče moramo v železarni znižanju stroškov s pomočjo boljše organiziranosti proizvodnje posvetiti večjo pozornost. Zato bomo jeseni pričeli z ustreznim usposabljanjem prve skupine inženirjev.

Edo Javornik, dipl. oec.
Jože Šegel, dipl. ing.

ZAPIS S 13. SEJE DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 24. julija, so delegati delavskega sveta železarne obravnavali vrsto bolj ali manj zanimivih in bolj ali manj »samoupravnih« tem, ki so jim vzele dobre tri ure časa. Z glasovanjem tokrat niso imeli težav, kajti sklepčnost je bila kljub poletnemu času boljša kot na prejšnjih dveh sejah.

NELEGALNI STANOVALCI OVIRAJO OBNAVLJANJE

Ob pregledu zapisnika prejšnje seje so delegati zvedeli, da samskega doma na Čečovu št 13 še ni mogoče obnavljati, ker se štiri nezakonito vseljene družine in dva samca nočejo izseliti. Doslej še niso našli pravnih sredstev, da bi stanovanja spraznili.

SPREJETA IZHODIŠČA ZA REORGANIZACIJO

Izhodišča za spremembo organiziranosti železarne so bila predstavljena v gradivu za sejo, delegatom sta videenje nove organiziranosti razložila mag. Žunec in dr. Vodeb, za kolektiv železarne pa bodo pripravili predlog reorganizacije PO in strokovni timi do konca avgusta. Oktobra bomo imeli referendum o reorganizaciji.

Delavski svet je sprejel osnovo izhodišč, ki predvidevajo, da bo Železarna Ravne po novem samostojen poslovni subjekt, podjetje s poslovnimi enotami, ki bodo kar najbolj samostojne, skupne službe bodo le najnujnejše, sedanji dislocirani tozdi (TRO, Monter, Kovinarstvo, Bratstvo) bodo z železarno kapitalno povezani. Seveda so člani PO obljubili, da bodo pri nadaljnjem oblikovanju nove organiziranosti tako kot doslej upoštevali pobude in pripombe iz tozdov. Razprava je pokazala, da se ponekod s sedanjimi izhodišči ne strinjajo ali jim prihodnji položaj ni jasen.

PRVO POLLETJE – ZADOVOLJIVO

Predsednik PO mag. Žunec je delavskemu svetu poročal o rezultatih poslovanja železarne v prvem polletju. Čeprav dokončne številke še niso bile znane, je vendarle ocenil, da so ukrepi, sprejeti v začetku leta, dali pozitivne rezultate. Motivacija za boljše delo so bili osebni dohodki, ki so rasli hitreje kot življenjski stroški.

Kljub delnemu pomanjkanju naročil in količinskemu zmanjšanju proizvodnje so bili poslovni rezultati pozitivni, kar kaže, da smo dosegli višjo vrednost s prestrukturiranjem proizvodnje. Če hočemo postati sodobno evropsko podjetje, moramo to usmeritev nadaljevati, izboljšati

pa moramo kakovost naših izdelkov in skrajšati dobavne roke. Močno smo se usmerili v izvoz, vendar na tujem trgu dosegamo v glavnem nižje cene kot doma, kjer pa primanjkuje plačilno sposobnih kupcev. Zmanjšati moramo stroške, da bomo na svetovnem tržišču konkurenčni tudi pri izdelkih, pri katerih doslej še nismo bili. Da bomo to dosegli, sta potrebna večja pobuda in prizadevanje strokovnega kadra. Prav tako za oblikovanje novih, manjših, perspektivnih proizvodnih programov, ki jih potrebujemo za pre zaposlitev delavcev iz tistih obratov, kjer ni naročil ali je proizvodnja nerentabilna. Za slednje bo namreč treba najti končne rešitve.

DVAKRATNO IZPLAČILO OD ZA AVGUST

Kljub drugačni usmeritvi zisa smo se v železarni odločili – na pobudo sindikata – za izplačevanje OD v dveh delih, s čimer želimo nastaviti roge inflaciji. Prvo izplačilo akontacije bo konec avgusta, obračun avgustovske plače pa 14. septembra. Julijski OD bo izplačan še po staremu.

Zaradi dvodelnega izplačila vrste na banki ne bodo krajše, pač pa bomo poslej v njih stali dvakrat na mesec.

ZAVRNITEV KADROVSKE LISTE

Delavski svet ni sprejel liste kadrovskih stanovanj. Vendar ne zato, ker ne bi bila oblikovana po pravilniku, temveč zato, ker se v nji kaže

odnos strokovnega kadra v proizvodnji. Dipl. inženir v proizvodnem tozdu ima nižji status kot v t.i. razvojnem, čeprav opravlja odgovorno delo in je tozdu nujno potreben.

Zaradi nesprejetja liste ni nihče oškodovan, ker stanovanj še itak ni.

PREVISOKA PRISPEVNA STOPNJA

Soglasni podpora delegatov, ki so jo dali poslovodnemu odboru in njegovemu protestu zoper preveliko povišanje prispevnih stopenj v občini Ravne, se ni čuditi, saj bi prizadelo nas vse. Če PO pri občinskem IS ne bo dosegel nižjega povišanja prispevnih stopenj, bodo delavci – na pobudo sindikata – rekli svoj NE. Sindikat je tudi predlagal, da bi sprožili pri republikem ustavnem sodišču ustavni spor zaradi nesamoupravnega postopka pri poviševanju prispevnih stopenj.

GODBENIKI SO BILI LAČNI

Ob koncu seje je več delegatov dalo priznanje godbenikom, ki so dosegli dve zlati medalji na Svetovnem glasbenem tekmovanju, in obžalovalo, ker jim organizatorji ob sprejemu niso pripravili večerje, ki so je bili po naporni poti potrebni. To je spodsrljal, ki je po vsem, kar je železarna storila za Pihalni orkester, res odveč.

Mojca Potočnik

IZ DELA SINDIKATA

Kakšne zakonske osnove delovnim razmerjem

Ta informacija nima namena samo predstaviti novosti v zakonu o delovnih razmerjih in o sindikalnih stališčih do posameznih rešitev, ampak tudi spodbuditi delavce, da sodelujejo s svojimi pripombami in mnenji, da bomo lažje ocenili, ali so stališča, ki jih zagovarja sindikat, prava. Laže bomo tudi zaključili javno razpravo, ki mora biti končana do konca avgusta.

Čeprav so dopusti, menim, da k obravnavi tega temeljnega zakona ne bi smeli pristopiti dopustniško. Zakon moramo gledati skupaj z zakonom o podjetjih in drugimi zakoni, ki se sprejemajo pri izvajanju gospodarske reforme. Zato je treba povedati, da sindikalni delavci ne nasprotujemo konceptu zakona. Hočemo le vnaprej vedeti vsa pravila igre, da si potem v praksi ne bo mogel vsak po svoje razlagati posameznih rešitev, predvsem na področju pravne varnosti in zaščite delavcev.

KAJ JE V ZAKONU NOVEGA?

Temeljne pravice morajo biti za vse delavce enake ne glede na lastnino. Vendar prevelika poenostavitvenost ni dobra, saj predlog zakona zanika samoupravljanje delavcev na področju delovnih razmerij in s tem znižuje raven upravljalnih pravic v družbenem podjetju. Zato je v celoti sporen 1. člen. V sindikatu menimo, da delavci sklepajo delovno razmerje zaradi pridobivanja osebnega dohodka oziroma plače, zaradi lastne ekonomske in socialne varnosti. Sklenejo ga prostovoljno s podjetjem ali privatnikom.

Na področju delovnih razmerij so pooblastila poslovodnih delavcev izredno široka, saj poslovodni organ odloča o razporejanju delavcev, predlaga imenovanje in razrešitev delavcev s posebnimi pooblastili, odreja delo prek polnega delovnega časa, odloča o plačani in neplačani odsotnosti z dela, ocenjuje delovni prispevek delavca. Ima tudi disciplinsko oblast, saj odloča o disciplinski odgovornosti delavca, razen v primeru prenehanja delovnega razmerja. Ta pooblastila so v funkciji vodenja po-

slovanja, niso pa v funkciji pravnega varstva in zaščite delavca.

Zlasti je sporen 17. člen, ki določa razporeditev delavca, ki ne dosega pričakovanih rezultatov dela oziroma prenehanje delovnega razmerja, če za takšnega delavca ni ustreznega dela. Seje nato se sestane strokovna komisija, če se delavec pritoži. To ni sprejemljivo, ker lahko pride do prevelike subjektivne ocene.

20. člen predloga ureja presežke delavcev z zagotavljanjem njihove materialne in socialne varnosti. Toda upošteva le tehnološke presežke, kar pa ni sprejemljivo, saj praksa kaže, da se okoliščine tehnoloških in ekonomskih viškov prepletajo. Nepravočasno tehnološko prestrukturiranje povzroča ekonomske težave, presežek delavcev pa je hkrati posledica ekonomskih težav in tehnoloških izboljšav.

Področje osebnih dohodkov in skupne porabe ni ustrezno urejeno, saj ohranja sedanji model delitve. Zato v sindikatu predlagamo drugačno vsebino 48. člena. Osebnih dohodek za živo delo naj se opredeli kot cena dela, ki naj zagotavlja enostavno reprodukcijo delovne sposobnosti, delež pri dobičku pa kot večja ali manjša učinkovitost oziroma uspešnost upravljanja in gospodarjenja. Sindikati predlagamo, da bi tudi v družbenih podjetjih sprejemali kolektivno pogodbo, ki bi jo podpisala sindikat in gospodarska zbornica. Če bi pa še nadalje veljali družbeni dogovori, pa naj bi bila podpisnika samo sindikat in gospodarska zbornica.

Pri disciplinskih postopkih predlog omenja samo tri ukrepe: javni opomin, denarno kazen, ki ju izreka poslovodni organ, ter prenehanje delovnega razmerja, ki ga izreka disciplinska komisija.

V sindikatih smo mnenja, da premalo naredimo na preventivi, ki je dala veliko dobrih rezultatov. Zato predlagamo, da se ponovno uvede institut pogojne kazni. Ne pristajamo na to, da bi med predlagatelji disciplinskega postopka bil tudi sindikat.

Ni sprejemljiva določba, da lahko delavec v določenih delih organizacije preneha delovno razmerje, če organizacija sredstev ne uporablja gospodarno, če se prične postopek sanacije ali če grozi stečaj, ker svojo odgovornost vrača na delavca ne glede na odgovornost poslovodnih organov ali delodajalcev za poslovne odločitve. Merila za presojo pa so lahko preveč subjektivna.

Kolektivne pogodbe bi morali sklepati na nivoju republike. Na njihovi podlagi pa bi sklepali kolektivne pogodbe za posamezne panoge ali tudi podjetja. Dokler ne bomo urejali odnosov iz dela in delovnega razmerja s kolektivnimi pogodbami, sindikat predlaga, da samoupravnih splošnih aktov s področja skupne porabe in osebnih dohodkov ne bi mogli sprejeti brez soglasja sindikata v podjetju.

V zakonu ni opredeljena stavka, kar je nesprejemljivo, saj je to ena od političnih (sindikalnih) svobod in pravice iz dela in delovnega razmerja. Nikakor ne moremo pristati na to, da bi bila urejena v kakšnem drugem aktu.

V zakonu tudi ni načelne določbe o sindikatih. Z njo bi se sindikatu določila pravna podlaga za uresničevanje njegove vloge na področju delovnih razmerij in s tem omogočilo sodelovanje pri odločanju, dogovarjanju, obsegu, kvaliteti pravic iz dela in delovnih razmerij in pri varovanju teh pravic.

V sindikatih zagovarjamo javnost pri sprejemanju novih delavcev.

Zavzemamo se za to, da bi v predlogu bil delovni teden opredeljen do 42 ur. To nam bi omogočalo tudi krajši delovni teden.

To so le bistvena področja v predlogu, na katera bi želel opozoriti in pri katerih bomo morali doseči soglasja – v obojestransko korist, čeprav se zavemo, da so tudi v našem kolektivnu ljudje in službe, ki jim predlog zakona popolnoma ustreza.

Predsednik IO konference sindikata
Branko Kaker

Junija dobro

V juniju smo presegli plan skupne proizvodnje za 1,1 odst. in tako zmanjšali kumulativni zaostanek z dveh na 1,5 odst. Za 14.143 ton prodanih izdelkov smo iztržili 374,1 milijarde din, od tega na domačem trgu 12.365 ton ali 320,4 milijarde din, izvozili pa smo 1.778 ton ali za 53,7 milijarde din, kar znaša 3,4 milijarde \$.

SKUPNA PROIZVODNJA

JEKLARNA je dvanajstino letnega plana presegla za 2,4 odst., zaostala pa za operativnim planom. Vzrok je predvsem nezadosten odzvezek jekla v Jeklolivarni, ki za svoje kapacitete še vedno nima dovolj naročil. Tako je 5 t el. peč obratovala le na eno, indukcijske peči pa na dve izmeni. Vse to je vplivalo na povečano porabo energije, elektrod in ognjevzdržnega materiala.

Zaradi napačno raztaljenih šarž so se povečale zaloge v tozdu. Pri materialih je bila najbolj problematična dobava čistega niklja iz uvoza. Vzrok je v naši nelikvidnosti na zunanjem trgu.

VALJARNA je svoj mesečni plan presegla za 0,2 odst., in to predvsem na račun gredic, kjer je bil plan presežen za 1,6 odst., in srednjih profilov za 5,9 odst., medtem ko je bil pri lahkih profilih plan dosežen le 54,8 odst. Vzrok zaostanka je predvsem neugoden droben ploščat asortiment, visok delež zastojev ter izostanki z dela zaradi visokega bolniškega staleža.

V KOVAČNICI je bil plan presežen za 8,4 odst., in to predvsem na račun eksterne prodaje na domačem trgu. Še vedno pa ostaja odprt problem naročil za predelovalne tozde, posebej še za Strojne in dele. Kovaški agregati potrebujejo vedno več posegov vzdrževalcev, in to od žerjavov do direktnih proizvodnih agregatov. Dostava ingotov iz Jeklarne je potekala v redu, tudi neuspela proizvodnja je še v količinsko zadovoljivih mejah. V tozdu imajo največ problemov zaradi zastojev na kovaškem stroju. Problem pa je nastajal tudi zaradi premajhnih količin in zakasnelih dobav gredic iz Valjarne.

V JEKLOVLEKU so plan presežili za 13,1 odst., in to predvsem na račun luščenega jekla. Tu je bil plan presežen 79,8 odst., pri žici 4 odst. Za planom pa so zaostali pri vlečenem jeklu 64,3 odst. in brušenem jeklu 26 odst. Nekoliko višja kot v minulem mesecu je bila neuspela proizvodnja.

Od mehansko predelovalnih tozdov so plan presegli v Strojih in delih, Pnevmatičnih strojih, TRO in Armaturah, drugi pa so za planom zaostali. Tako je v Orodjarni premalo naročil za orodne plošče, naročil primanjkuje tudi v Strojih in delih za obdelane ulitke, odkovke in

valje, vendar so razliko do plana nadoknadili s stiskalnici. V industrijskih nožih jim je ob pomanjkanju naročil nagajala tudi kalilna peč. Ob povečanem izvozu so dobro delali v Pnevmatičnih strojih. V Vzmetarni imajo vedno večje težave z iztrošenostjo strojev. Kljub okvaram nekaterih ključnih strojev so v TRO plan presegli, in to predvsem na račun proizvodnje krožnih žag.

NABAVA NA DOMAČEM TRGU ZADOVOLJIVA

Oskrba z osnovnimi surovinami in s pomožnimi materiali je bila zadovoljiva. Dobave starega železa so bile ustavljene, tako da so se na ta način zmanjšale že previsoke zaloge. Nekaj težav je bilo pri oskrbi z ognjevzdržnim materialom, ker proizvajalci niso dobili pravočasno kvalitetnih surovin iz uvoza. Prav tako so bile težave s pravočasno oskrbo čistilnih sredstev zaradi rekonstrukcije proizvodnih agregatov pri proizvajalci.

Od ostalega pomožnega in reprodukcijskega materiala so kasnile dobave pločevine in zvarjencev za preoblikovalne stroje zaradi pomanjkanja pločevine.

Na splošno pa lahko trdimo, da sta bila oskrba v juniju in trend dobav zadovoljiva.

PRIMANJKUJE NAROČIL

V Jeklolivarni še vedno nimajo dovolj naročil, zadovoljivo je z nji-

mi zasedena le livarna specialne litine. Naročila so se znižala tudi v Valjarni, in to za celotni asortiment. Tu še vedno ostaja ozko grlo termična obdelava. Kljub nevelikim naročilom imajo v Kovačnici ustrezen asortiment. V Jeklovleku so plan sicer presegli, vendar so imeli na brusilnih strojih remont, za vlečne stroje pa ni bilo dovolj vložka.

V Orodjarni niso dosegli plana zaradi pomanjkanja naročil in okvare strojev. Naročil primanjkuje v skoraj vseh preostalih mehansko predelovalnih tozdi. V Strojih in delih je ekipa za pridobivanje naročil v stalni akciji, vendar se srečuje z nenehnimi težavami zaradi visokih cen. Po mnenju kupcev imamo previsoke cene tudi pri nožih, saj si kupci iščejo druge proizvajalce. V Pnevmatičnih strojih primanjkuje naročil za hidravlična kladiva in lafete. Tudi v Vzmetarni gre slabo, saj zaradi premajhnih naročil in iztrošenih strojev ne dosegajo plana. Trenutno je dovolj naročil le v TRO in Armaturah.

UVOZ NORMALEN

Tudi za junij ugotavljamo, da je bila oskrbljenost z uvoznimi materiali normalna, razen pri niklju, katerega zaradi že znanih problemov lahko kupujemo le na zahodnem tržišču.

Ob koncu prvega polletja 1989 kooperacije izkazujejo negativne salde oziroma nekatere le minimalno pozitivne salde, tako da smo v juniju že morali uvažati tudi reprovratne materiale direktno (ne samo prek kooperacij).

IZVOZ NAD NAČRTOM

Na konvertibilnem tržišču smo v juniju presegli načrt za 19,7 odst. in tako zaključili prvo polletje z 11,7 odst. prekoračitvijo.

Ob cenovni nekonkurenčnosti naše litine in pomanjkanju naročil v Jeklolivarni že dalj časa nismo dosegli plana. Visoko pa smo ga presegli v Valjarni, in to predvsem zaradi prenosa 6.000 ton zaostankov iz minulega leta, a kljub temu imamo še nekaj odprtih pozicij iz lanskega leta. Kupci nam grozijo z dodatnimi obremenitvami zaradi nepravočasnih dobav. Povpraševanje po valjanem jeklu pa je še naprej veliko. Čeprav smo uspeli doseči okoli 10 - 25-odst. povišanje cen, odvisno od kvalitete naraščajo naši proizvodni stroški hitreje, tako da je problem disparitetnih odnosov cen velik. Za kovani material ni dovolj povpraševanja, poleg tega je konkurenca zelo močna, naše cene pa previsoke. Zelo pereča je tudi cenovna problematika za vlečeno, luščeno in brušeno jeklo. Pri brušenem jeklu imamo še vedno velike zaostanke iz minulega leta.

V Strojih in delih za valje nimamo terminskih zaostankov, nastajajo pa problemi pri prodaji iz konsignacije, kjer so zaloge dokaj velike. Pri stiskalnicah imamo za l. 1989 dovolj naročil. V Industrijskih nožih imamo dovolj naročil za nože za papir, premalo pa za pločevino in ostale vrste nožev. Glede dobave so vezani na odpoklic, ki pride zadnji teden v mesecu. V TRO so zaostali pri odpremi krožnih žag za Poljsko.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ ž		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	Junij	zbir	Junij	zbir	Junij	zbir	Junij	zbir	Junij	zbir	Junij	zbir
JEKLARNA	102,4	100,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	75,0	78,1	53,8	65,1	131,4	85,3	41,5	69,0	66,9	80,9	136,9	85,7
VALJARNA	100,2	98,6	101,7	100,0	278,2	168,1	140,0	134,4	258,6	153,7	280,5	169,9
KOVAČNICA	108,4	105,2	113,0	110,9	254,4	163,6	26,2	41,4	45,3	43,0	273,1	178,5
JEKLOVLEK	113,1	94,2	119,0	98,1	293,4	196,8	58,4	75,8	106,3	77,2	313,8	165,5
TEŽKI STROJNI DELI	86,8	75,6	129,7	114,5	255,5	143,1	-	-	-	-	255,5	138,9
ORODJARNA	75,7	86,0	64,2	86,9	129,4	84,2	285,0	97,5	578,2	142,5	125,0	83,6
STROJI IN DELI	127,6	95,1	124,0	102,9	235,5	138,2	123,8	134,3	246,4	153,3	223,5	120,7
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	83,9	75,3	84,4	69,8	203,0	102,0	71,0	81,4	153,0	96,7	262,8	105,0
- GREĐICE	-	112,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	53,3	89,2	85,7	70,2	227,1	103,4	71,6	82,6	154,2	98,0	267,8	106,5
PNEVMATIČNI STROJI	123,1	102,2	123,2	103,4	317,8	180,8	546,0	249,6	1075,6	325,5	278,5	173,3
VZMETARNA	81,2	80,1	79,6	82,0	182,8	125,9	151,0	78,5	283,8	95,6	170,9	129,5
TRO	103,0	89,1	65,4	89,8	231,8	142,4	103,0	119,1	189,8	130,3	244,4	146,1
KOVINARSTVO	86,5	83,0	91,6	75,6	200,5	110,8	17,5	15,5	34,9	20,1	250,3	138,0
ARMATURE	102,8	113,6	106,7	123,7	252,0	139,5	77,4	95,4	155,1	112,1	482,4	204,9
BRATSTVO - PILE	52,7	74,6	55,9	86,2	125,6	87,7	-	-	-	-	125,6	87,5
MONTER	99,2	90,5	99,2	92,7	212,1	121,0	134,3	78,6	239,6	94,3	207,6	125,4
KALILNICA	-	-	-	-	103,9	71,4	-	-	-	-	103,9	71,4
STORITVE DRUGIH TOZDJS	-	-	-	-	207,6	109,4	-	-	-	-	176,9	102,5
DELOVNA ORGANIZACIJA	101,1	98,5	102,3	98,5	245,7	145,1	107,8	112,9	208,7	128,9	253,2	148,3

BESEDA DELAVCEV

Naša družabnost

Naša družabnost včeraj in danes – bi lahko bil podnaslov; kajti ko razmišljamo o tej temi, neredko vzdihujemo »včasih je lušno b'lo zdaj pa ni več tako«, »zlati časi, kam hitite, se prehitro spremenite« in »včasih smo morali bolj delati, a smo se boljše imeli.« In misli poromajo k tistemu, vrednemu spomina, ko človek ni bil sam, pač pa se je v nekem krogu prijetno počutil.

Kako je torej danes? To smo vprašali vas. Smo res manj družabni, kot smo bili? Če smo, kaj botruje temu? Televizija, ki nas zapira med štiri stene, denar, ki ga ni na pretek, skrbi z lastno usodo, ki jemljejo veselje do zabave in druženja?

Odgovarjali ste različno, a večina je potrdila, da smo bili včasih bolj družabni, kot smo danes. Kaj nam bo to prineslo, če verjamemo reku, da človeku ni dobro samemu biti, pa ne vemo.

Berta Vidovšič, delavka na telexu, KSZ:

NAMA Z MOŽEM JE VELIKO DO DRUŽBE

»Ali zahajaš v družbo ali ne, je po mojem mnenju odvisno od človeka, od tega, kakšen tip si, ne pa toliko od tega, kakšni so časi. Nisem opazila, da bi se zdaj, ko so slabši

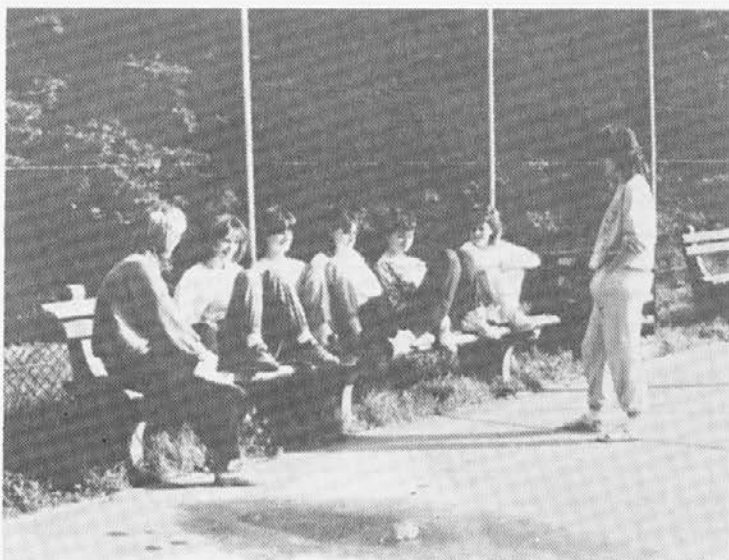

časi, ljudje manj družili. Mislim, da večina ljudi čuti potrebo po družbi, so pa verjetno tudi taki, ki je ne.

Nama z možem je veliko do družbe. Imava jo pri planincih, saj sva včlanjena v PD Ravne. Veliko se udeležujeva pohodov slovenskih železarjev, verjetno sva doslej bila na vseh, večkrat skupaj z otrokoma. Sva tudi pri smučarskem klubu Fužinar, kjer sva oba smučarska sodnika, pri kolesarskem društvu – kar več kje. Zakaj? Verjetno zaradi vsakega malo – zaradi družbe in zaradi športa, samo zaradi enega je težko. Pa seveda tudi zato, ker enostavno čutiš potrebo, da moraš poleg gospodinjstva in službe še kaj početi; zato po mojem, a niti razmišljala nisem o tem, sem pač rada v družbi. Prijetno se počutim v taki, ki je dobrovoljna, zabavna, neobremenjena s politiko, da lahko zaupaš vanjo, da lahko kaj rečeš, ne da bi bilo zaradi tega kaj narobe.

Tudi s sorodniki se večkrat dobivamo. Pod dvajset nas ni, če gremo na kak piknik.

Menim, da smo tudi v delovni skupnosti kar družabni, pa čeprav smo si dokaj različni, saj smo skupaj od poslovnega odbora do snažilke. Včasih bi se jih lahko več udeležilo kakšnega piknika, to je res, a tisti, ki pridejo, so dobra družba.«

Anton Zdovec, ultrazvočni kontrolor v KK:

LOVEC ZARADI LOVSTVA IN DRUŽBE

»Zdi se mi, da so bili ljudje včasih bolj družabni, zdaj pa vsak za sebe vleče. Drug drugega ne rabijo več, vsak se zapre v svoj kot pa konec. Televizija je gotovo naredila

svoje, vsi čepijo pred televizorjem, včasih pa so bolj šli k sosedom, h kolegom.

Sam sem nekje na sredini. Izogibam se družbe ne, posebej pa je tudi ne iščem. Sem lovec, član LD Prežihovo. Tam je eno z drugim, lovstvo in družba. Stalno je kaj, družabni večeri, pikniki. Najbrž takšna družina sploh ne bi mogla obstajati, če ne bi bilo tudi družabnosti. Je pa največ odvisno od prosvetarja. Če je dober, je odziv pri ljudeh. Če so enkrat zadovoljni, še potem večkrat pridejo.

Da bi bila zdaj, ko so slabši časi, kaj manjša udeležba na naših družabnih prireditvah, ne morem reči, tako hudo spet še ni. Če ima človek interes, riskira tisti denar. Seveda pa so interesi različni. Eni so pri lovcih samo zaradi družbe, drugi je tam zaradi narave, tretji, da bi kaj ustrelil; čeprav koristi ni, so samo izdatki, pa seveda doživetja.

V fabriki je naš tozd razbit, zato so pikniki in obrambni dnevi dobrodošli. Takrat spoznaš ljudi, za katere drugače sploh ne veš, da jih imaš v tozdu. Tam se pokaže, da smo po duši družabni, le nekoga je treba, da stvari organizira.«

Andrej Schefer, prevzemnik nabavljenega materiala v Komerciali:

RAD SEM V NARAVI

»Danes so zaradi krize drugi časi. Po mojem vsak bolj na dinar gleda, na to, kako ga bo obrnil, ker so ekonomski problemi. Kaj bo tisto, če bo kdo komično predstavo naredil, če pa imajo ljudje skrbi.

Za mene isto velja. Včasih smo še šli kam, po kočah, zdaj pa skoraj nič več. Včasih si lahko z eno plačo celo družino preživel, zdaj pa bi bilo komaj, da bi bile tri, ko je vse tako drago, dinar pa nič vreden.

Osebnost sem po šihu, kjer je človek že tako ali tako v družbi, rajši sam. Moja žena velikokrat pravi, tja pa tja bi šla, ko je večno sama doma. Jaz pa imam na Strojni samotno kmetijo. Tam je ljubi mir, ptice pojejo, tam bi bil kar dalj časa. Mir imam rajši kot hrupno družbo, zato tudi na morje ne želim. Sem rajši doma, kaj berem, kaj sam zase delam. TV že gledam, a filmov ne dosti kaj, ker moraš zjutraj vstati.

S sosedi se ne družimo posebej, smo pa v dobrih odnosih. Medsebojna pomoč ni več potrebna, kot je bila včasih. Zdaj bo med sosedi še toliko manj stikov, ko smo telefon dobili, bo še malo slabše.

Enkrat v življenju, se mi zdi, sem bil na sindikalnem izletu, nekajkrat z invalidi, pa ne zaradi družbe. Nanjo sem pravzaprav jezen. Gostiln je

tukaj dosti, zakaj bi se moral drugam hodit napit. Ne vem, za kakšnega me ljudje imajo, a takšen sem pač. Najrajši sem sam, najlepše je v naravi. Če pa že grem v družbo, sem

rad v taki, kjer se resno pogovarjajo, od gospodarstva recimo, ne samo, da bi zafrikavali drug drugega, pa kak prepir naredili.«

Franc Šumnik, tehtalec v tozdu Jeklarna:

NI VEČ TAKO LUŠTNO, KOT JE BILO

»Danes si človek ne more ne vem kaj privoščiti, če komaj shaja. Pa tudi ni več tako lušno, kot je včasih bilo. Ne vem, veliko smo peš hodili, pa ni bilo težko, pa nekako več časa je bilo za vse. Zdaj pa ga ni, človek je stalno zaposlen.

Tudi na šihu so drugi časi. Včasih smo morali bolj delati; kar se ti je reklo, si naredil, pa vseeno je bilo veselo. Jaz se imam sicer zdaj, ko sem tik pred upokojitvijo, tukaj na vagi v redu, a vseeno je bilo včasih še čisto drugače. Delali smo bolj, pa boljše smo se imeli.

Na tiste zabave, ki jih imamo v tozdu po šihu, ne hodim posebej. Če je naša skupina organizirala kaj, na tisto sem še kar šel, nekateri pa so rekli, da bodo šli, potem pa jih ni bilo. Prav je, da se še kdaj pa kdaj gre, da se malo pohecaš s sodelavci, boljše je tako.

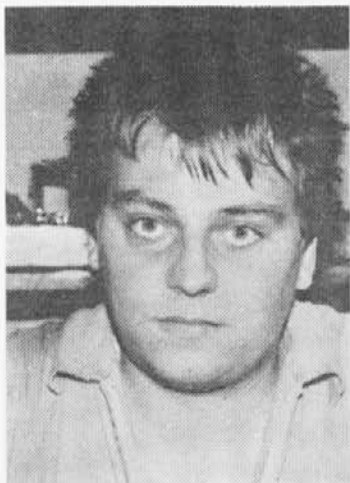
Doma nimam časa za družbo, je dela dovolj; okoli bajte na Lešah pa h kmetu grem delat, bolj za hobi, kot kaj drugega, da krompir odslužim. Tudi tu so se časi spremenili. Včasih nas je po 10 strank sadijo krompir pri enem kmetu, zdaj pa sem sam. Vse tako je opuščeno.

Drugače pa sem rajši v družbi kot sam, a nisem tak tip, da bi jaz kaj organiziral. Za to so drugi. Pridružim pa se rad, sploh če je družba zabavna, takšna, ki te sprosti.«

Edo Medvejšek, strojnik vodnih naprav v Energiji:

ZADNJE ČASE SMO MANJ DRUŽABNI

»Po mojem mnenju smo zadnje čase manj družabni, ker pomanjkanje denarja vpliva, da se človek bolj zapira v domove. Narodu je že za zabavo, ampak kaj, ko ni denarja za vse. Najbolj seveda to tepe mlade; ko si starejši, ko imaš družino, si tako ali tako že bolj vezan.

Jaz rad hodim v veselo, zabavno družbo, ne tako, ki stalno debatira o politiki ali šihu. Stvari s šihu naj ostanejo na šihu.

Redne klope nimam, kakšne interesne dejavnosti tudi ne. Ven hodim skupaj s kolegi, včasih na piknike, ples. Toda na Ravnah je zelo malo možnosti za družabno življenje. Družbo si iščem predvsem za razvedrilo. Ne da bi v njej iskal ne vem kakšen pomen, v družbo greš pač zato, da ubiješ prosti čas.

je služba, družba pa družba« ne drži. Tudi na delovnem mestu je družabnost nujna – v smislu sodelovanja, pogovarjanja, kajti težave laže pre-

naš, če nisi sam, če so pristni odnosi. Imamo kar nekaj vsakoletnih zabav, kot so pikniki, obrambni dnevi, in na njih je v redu.«

Nataša Maklin, brusilka v Jeklovleku:

RAJŠI SEM V DRUŽBI STAREJŠIH

»Menim, da so ljudje kljub slabšim časom še vedno družabni in da še vedno toliko hodijo po zabavah, kot so včasih, pač več okrog 15., ko je denar. Zame tudi enako velja. Nič ne hodim v družbo manj kot sem. Pač manj popiješ, recimo, če je manj denarja, greš pa vseeno.

pri gasilcih, saj je poleg resnega dela tudi razvedrilo. Malo je resnosti, malo zabave in to je najboljše. Alkohol za našo družabnost sploh ni pogoj, tudi primitivnost, ki predvsem drži nekatere družbe pokonci, ne. V skupini smo same ženske, jaz sem najmlajša. Res se prijetno počutim med njimi in če to družbo primerjam s kakšno drugo, mlajšo, lahko rečem, da so starejše ženske bolj družabne kot mlajše. Prav čudila sem se, da sem se lahko tako hitro »vklopila«, ko sem se jim pridružila. Na splošno sem rajši zraven starejših kot mlajših.

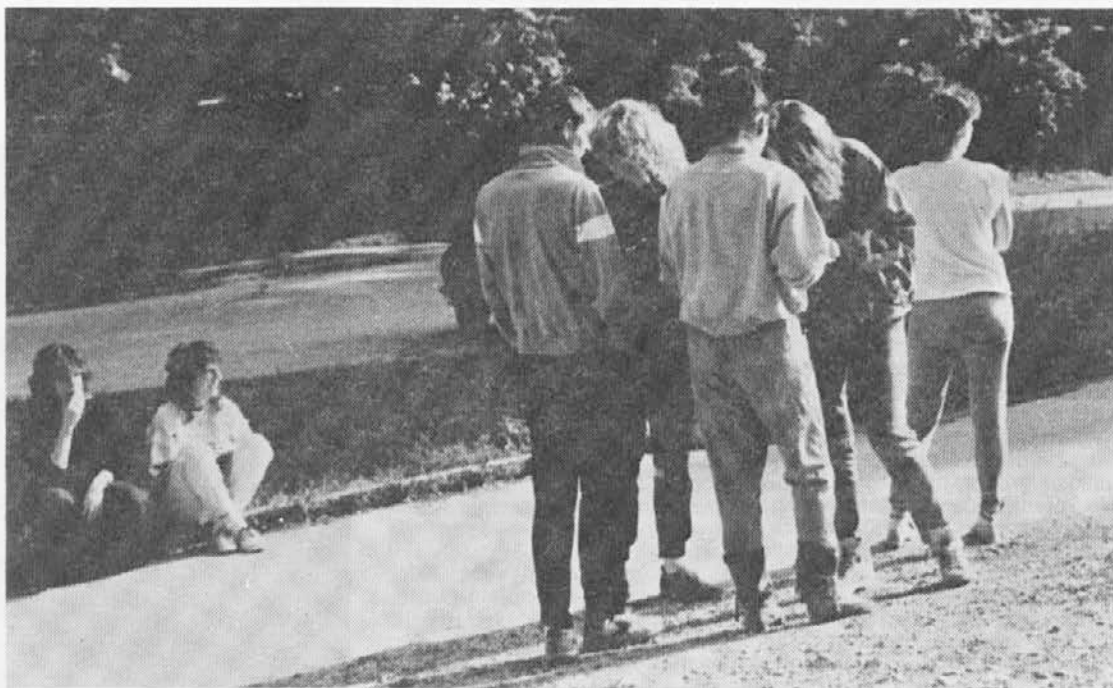
Menim, da je do neke meje družabnost pomembna tudi med šihom. Delo mora biti opravljeno, to se ve, toda če se razumemo med sabo, če se malo pohecemo, imaš večje veselje do dela, domače skrbi razbremeniš, pa je lažje. Po šihu pa se niti ne dobivamo pogosto. Moški imajo šport, ženske pa ne. Tiste klasične tozdovske zabave, kot so obrambni dnevi in pikniki, pa so. Skoraj vsi pridejo in je v redu.«

Helena Merkač

Ti meni, jaz tebi – najkrajša je pot in malo zmot.

V družbi mladih se pomladimo.

Vkupe orala, vkupe pojedala.

V BOJU ZA NAROČILA

Ko je nekaterim tozdom v železarni resneje začelo primanjkovati naročil, je poslovodni odbor skupaj s strokovnimi službami takoj ukrepal. Imenoval je posebne ekipe, ki so tedensko na terenu in intenzivno iščejo naročila.

Vodjo ene takšnih ekip, tov. **Toma Stefanoviča**, sicer vodjo operativne za mehansko predelavo v tozdu Komerciala, smo po eni izmed službenih poti naprosili za kratko izjavo.

»S tov. **Stankom Mlakarjem** iz tozda RPT in tov. **Adolfom Pustoslavškom** iz PD tozda Stroji in deli smo bili tokrat v Srbiji, v Nišu, Prokuplju in Kruševcu. Naša primarna naloga je bila pridobiti nova naročila, predvsem za tozda Stroji in deli, delno pa tudi za TSD. Druga naša naloga je bila izterjava neplačanih računov, saj vemo, da je po Jugoslaviji splošna nelikvidnost.

Tokratno službeno pot lahko ocenimo kot uspešno. Tako smo v FOM v Prokuplju dobili naročilo za navijalce za valjarsko ogrodje, v 14. oktobru v Kruševcu in v MIN Niš pa smo bili uspešni z izterjavami. Brez naročil smo se vrnili iz MIN v Nišu. Ker še nimajo pogodbe s potrošnikom v Sovjetski zvezi za 4. kvartal, tudi naših osov in niso naročili. Upamo pa, da jih bodo, ko bodo pogodbo sklenili.

Na splošno pa je glede na današnje pogoje trženja v Jugoslaviji izredno težko pridobiti naročila, predvsem zaradi tržne recesije oz. manjšega povpraševanja, naših visokih cen in žal v zadnjem času tudi politične situacije.

Kaj lahko komercialist stori oz. kakšna pooblastila ima, da kljub vsem negativnim pojavom vendarle dobi kakšno naročilo – kajti zenkrat še velja, da je najslabše tisto naročilo, ki ga sploh ni, oz., da pride najdražje, če stroji in ljudje stojijo.

Če vemo, da je kupec nelikviden, ga skušamo preusmeriti na trgovino, in sicer takšno, kjer se lahko posli zapirajo (prek nabave). Še vedno je

namreč boljše ta pot kot prodaja nelikvidnim kupcem. Takšen je pač zdaj trend. Kar se tiče cen, ima komercialist tudi določena pooblastila. Za koliko jih spusti, je odvisno od posla, nikdar pa ne gremo pod lastno ceno. Je pač tako, da je ve-

likokrat bolje nekoliko znižati cene kot ostati brez posla. Tretja možnost pa je še vezava na dolarsko vrednost, ki pa se ji pretežno izogibamo, saj je za nas zelo neugodna, kajti inflacija je večja kot rast dolarja. Kupci nas hočejo vezati na dolarsko vrednost zaradi velike podražitve črne metalurgije. Mi smo letos že sedemkrat povečali cene, zato se našim partnerjem spleča vezati na rast dolarja.

Kljub vsemu pa se komercialisti neredko vračamo v železarno praznih rok. Ker je tako, je treba na pot, ki nikdar ni izlet, kot bi kdo mislil, še pogosteje.

Vseeno upam, da bomo prav z intenzivnim trženjem uspeli zagotoviti dovolj naročil za prihodnje mesece.«

H. Merkač

190.380 kg kisika ali 34,27 % od skupno porabljenega, iz uvoza pa smo dobavili 8.000 m³/n argona.

Poleg oskrbe porabnikov z energenti smo v juniju zbrali še 5.400 l odpadnega olja, ki ga pokurimo na ogrevnih kovaških oziroma valjarniških pečeh.

Poleg oskrbe porabnikov z energenti pa so bili izvedeni še posamezni redni in preventivni pregledi ter odprave napak na napravah in energetskih postrojih.

V nadaljevanju pa še nekaj primerjav o količinskih porabah energentov in specifičnih porabah toplote na enoto proizvoda. Količinske porabe energentov so bile v večini v mejah plana, plan smo prekoračili le pri pari za 22,59 %, čistem dušiku za 8,08 % in propan-butanu za 2,82 %.

Večja poraba propan-butana je bila zaradi izpraznitve in rednega inšpekcijskega pregleda 150 m³ PB rezervoarjev. Kljub večji porabi PB in zemeljskega plina za potrebe proizvodnje pare pa je bila skupna poraba toplote iz ZP + PB + M v mejah plana oziroma manjša za 0,01 %. Poraba čistega dušika je procentualno sicer prekoračila plan, vendar vrednostno to ne predstavlja večjih odstopanj od plana. Nekoliko večja prekoračitev je bila pri porabi pare, vendar je ta poraba po mesecih dokaj konstantna in je bila v juniju celo manjša za 3,77 % v primerjavi z majem. Iz tega lahko zaključimo, da je prekoračitev zaradi podplaniranih količin.

Iz primerjave proizvodnje in specifičnih porab v primerjavi z lanskim junijem pa je ugotovljeno, da so bile proizvodnje manjše od lanskih, manjša pa je bila tudi poraba vseh toplot za 8,6 %, temu primerno pa so bile nižje tudi specifične porabe, večja je bila le na skupni vložek, in to za 3,74 %. Prav tako so bile ugodne specifične porabe vseh toplot v tozdh metalurške proizvodnje in so bile poprečno manjše od planiranih za 6,57 %, v primerjavi z lanskim junijem pa za 4,45 %. Na ogrevnih in žarilnih pečeh pa so bile v primerjavi s planom manjše za 2,89 % in enake kot v lanskem juniju. Kot vedno, so tudi v tem mesecu bile v posameznih tozdh specifične porabe večje od planskih, na te pa vpliva predvsem založenost peči (naročila) in tudi postopek toplotnih obdelav. Zato si bo treba še naprej prizadevati, da bi odpravili vse negativne vplive in tako zmanjšali stroške obdelave.

Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v juniju 1989

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	18 980 511 kWh	12 492 194
Zemeljski plin	4 145 419 Sm ³	13 167 620
Butan propan	23 700 kg	104 017
Mazut	439 280 kg	3 152 220
Koks	9 650 kg	18 046
Karbid	9 900 kg	75 111
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	3 548 kg	166 175
Ind. voda	1 719 030 m ³	377 512
STV	7 828 m ³	184 237
Para	5 309 500 kg	2 652 078
Kisik	541 373 kg	2 390 666
Kompr. zrak	6 286 300 m ³ n	704 589
Čisti dušik	281 m ³ n	6 376
Tehnični dušik	31 040 m ³ n	20 363
Argon	7 995 m ³ n	235 611

Ing. Ferdinand Kotnik

OSKRBA Z ENERGIJO V JUNIJU

8. julija je bila letos že sedma podražitev naftnih derivatov, torej vsak mesec nove cene. Od januarja do julija so cene super bencinu porastle že za 588 %, približno enaka rast cen je bila tudi pri ostalih energentih. Na kateri točki se bo plaz cen ustavil do konca leta, je najbrž težko napovedati, vse pa kaže, da bo indeks cen do konca leta presegel 1000 %.

Z vsakomesečno rastjo cen so tudi stroški porabljene energije vse višji. Po okvirnih izračunih za mesec junij znašajo skupni stroški porabljene energije v Železarni Ravne (brez dislociranih tozdvov) že 33,9 milijard din, kar je proti maju porast za 66 %, na tono prodane robe pa znašajo stroški energije v juniju 2,57 milijona din, kar pomeni procentualno enak porast kot pri skupnih stroških porabljene energije.

Oskrba porabnikov s primarnimi in sekundarnimi energenti je bila v redu. Le 2. 6. 89 od 4. do 20. ure niso bile oskrbovane z zemeljskim plinom žarilne peči v valjarni zaradi zamenjave dotrajanega plinovoda NO 350 oz. priklopa novega plinovoda na obstoječi plinovod.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo zaradi premajne zmogljivosti kisikove naprave morali dodatno dobaviti iz Tovarne dušika Ruše

NAPREDOVANJE IN RAZVOJ ZAPOSLENIH (Povzetki rezultatov raziskave v železarni)

NEKAJ TEORETIČNEGA UVODA

Sociološke študije so se doslej ukvarjale predvsem s preučevanjem socialne stratifikacije in mobilnosti v globalni družbi in v daljših časovnih obdobjih – zanimal jih je torej predvsem položaj človeka v družbi oziroma sprememba položaja potomcev glede na socialni status staršev.

Manj pogoste, čeprav zanimive, pa so tovrstne študije v podjetjih, kjer se zasleduje mobilnost znotraj ene generacije. Podjetje (po V. Rusu) predstavlja socialni sistem, v katerem posamezniki zavzemajo različne položaje oziroma vloge; ko pa jih spreminjajo, doživljajo socialno mobilnost. **Stratifikacijske študije** v podjetjih so raziskovale predvsem porazdelitve vpliva in moči, ne pa toliko položajev zaposlenih glede na osebni dohodek, izobrazbo, zahtevnost in odgovornost dela, poklic, spol itd. Primanjkuje pa **mobilitnostnih študij**, ki bi razkrile kanale in pogoje (vertikalne) mobilnosti oziroma dejanske premike posameznikov ali skupin v organizaciji. Predstavljena raziskava bo torej vir dragocenih informacij.

Pogoji za mobilnost v podjetju so vsaj naslednji: ekonomska rast in tehnološki razvoj (povzročata rast števila delovnih mest na zgornjih ravneh), enotna poklicna struktura (zagotavlja poklicno kariero znotraj strokovne hierarhije), število ravni v organizaciji (več ko jih je, večja je intenzivnost napredovanja) in demografski dejavniki (npr. spol, starost, izobrazba).

Napredovanje kadrov je (po S. Čamiloviču) sprememba njihovega položaja v organizaciji, ki pomeni prevzemanje zapletenejših in odgovornejših del in nalog. Praviloma spremembo spremlja priznanje kolektiva za prispevek posameznika, izboljšanje delovnega statusa, povečanje pooblastil, višji osebni dohodek ipd. Prevzemanje zapletenih in odgovornih nalog je povezano s spremembami v pravicah, ki se dotikajo vrste, vsebine in obsega dela, vendar pa tudi s spremembami glede njihovih obveznosti in odgovornosti.

Izobraževanje (pridobivanje strokovne izobrazbe, izpopolnjevanje, usposabljanje), čigar posledica je **razvoj kadrov**, nastopa v podjetju kot:

- pogoj za napredovanje
- posledica napredovanja
- proces, ki poteka neodvisno od napredovanja.

Napredovanje izpolnjuje:

- družbene cilje (uresničevanje določenih pravic kadrov, stabilizacija in razvoj določenega družbenega sistema ipd.)
- cilje podjetij (optimalizacija kadrovske strukture glede na sedanje in prihodnje potrebe, motiviranje za delo, zmanjševanje fluktuacije, odkrivanje potencialov zaposlenih ipd.)
- cilje posameznika (materialni interes, izražanje sposobnosti, želja po

večjem ugledu, po strokovnem napredovanju, uveljavljanje v kolektivu ipd.).

Napredovanje predstavlja pomemben **motiv za delo**, saj omogoča razporeditev kadrov na naloge, ki ustrezajo željam in sposobnostim delavcev. »Napredovanje nesposobnežev in ljudi z nizko moralno, ki po mnenju kolektiva ne zaslužijo napredovanja, zmanjšuje vrednost napredovanja kot važnega dejavnika za moralni doping, ki v podjetju lahko pomeni močan element v razvoju kadrov. Nepravilno napredovanje, ki nasprotuje občutkom za pravičnost, ubija voljo do dela, manjša iniciativo, delavci postanejo ravnodušni, nezadovoljni in navezanost na podjetje vse šibkejša«, piše A. Senagata. Ali pa se prilagodijo kriterijem, ki jih priznavajo nadrejeni (npr. ovinkarstvo – razvijanje zvez in poznanstev, kar omogoča napredovanje).

OSNOVNI PODATKI O

RAZISKAVI

Pod vodstvom Inštituta za sociologijo iz Ljubljane (oziroma dr. I. Svetlika) že nekaj časa v več slovenskih delovnih organizacijah (tudi v naši železarni) teče raziskava NIRKO (Napredovanje in razvoj kadrov v organizacijah). Njen namen je v prvi fazi ugotoviti, kako je to potekalo v preteklosti in potem zgraditi modele za socialno promocijo v prihodnje. Podatke smo zbirali z več instrumenti.

Najobsežnejše delo je predstavljalo sestavljanje t.i. **formularja** – izpisovanje podatkov iz kadrovske kartoteke, ki je potekalo lansko poletje. Za izbrano populacijo 1192 zaposlenih (z dejansko izobrazbo enako ali večjo od triletno srednje šole, zaposlitvijo v železarni najkasneje leta 1984 in iz devetih reprezentativnih tozdov in delovnih skupnosti) je bilo treba popisati osnovne demografske podatke oziroma informacije o plačilnem razredu, stopnji formalne in zahtevane izobrazbe, položaju v vodstveni hierarhiji ter šifrah del za štiri časovne točke: leta 1978, 1981, 1984 in 1987. Ti podatki bodo podlaga za izdelavo posameznih mobilnostnih lestvic in tabel.

Iz izbrane populacije smo določili 20 % slučajni vzorec zaposlenih, ki smo jim oktobra in novembra razdelili **anketni vprašalnik**, saj naj bi s tako ugotovljenimi dejstvi in mnenji pojasnili objektivno dobljene podatke. Anketo je izpolnilo 224 delavcev, odgovarjali pa so na vprašanja o spremembah pri delu, izobraževanju, samoupravnih in delegatskih funkcijah, inovativnosti in publicistični dejavnosti ter o napredovanju.

Tretji vir podatkov pa predstavlja t.i. **avdit** (podatki o organizaciji in njenem kadrovskem sistemu), ki so bili večinoma dostopni iz kadrovske

poročil (npr. izobrazbena struktura, nezasedena delovna mesta, število prijavljenih kandidatov na razpis, fluktuacija, število razpisanih oziroma podeljenih štipendij ipd.).

Zbrano je bilo veliko gradiva za računalniško obdelavo. V nadaljevanju bom predstavila prve rezultate, saj bodo zapletenejšie statistične metode obdelave šele sledile.

MOBILNOSTNE LESTVICE

V raziskavi bomo upoštevali naslednje **mobilitnostne lestvice**:

- dohodkovno (plačilni razredi)
- izobrazbeno (stopnje formalne izobrazbe, dopolnjene s stopnjami na osnovi usposabljanja in izpopolnjevanja)
- kvalifikacijsko (stopnje zahtevane izobrazbe)
- vodstveno (položaji v vodstveni hierarhiji)
- samoupravno (članstvo in funkcije v samoupravnih organih v organizaciji in izven nje)
- partijsko (članstvo oz. funkcije v ZK v okviru organizacije in izven nje)
- politično (članstvo in funkcije v drugih DPO v organizaciji in izven nje).

Položaj zaposlenih smo opazovali večkrat v triletnih razmikih na vseh lestvicah. Informacije dajejo podobo intraorganizacijske mobilnosti (premikov v organizaciji).

Ugotavljati je mogoče, kakšna je medsebojna odvisnost napredovanja (nazadovanja ali stagniranja) na različnih mobilnostnih lestvicah.

Kakšni so prvi rezultati z mobilnostnih lestvic?

Kot že rečeno, smo opazovali 1192 oseb, od tega je bilo tri četrtine moških in četrtina žensk. V tri starostne razrede, od 20 do 50 let starosti, se je dokaj enakomerno razporedilo 89 % populacije. Največ med njimi se jih je zaposlilo v železarni v obdobju 1978 – 1984.

Plačilni razred

Hiter pregled tabel iz štirih časovnih točk pokaže, da se je od leta 1978 do 1987 zmanjševalo število zaposlenih z nižjimi »grupami« in povečevalo število tistih z višjimi.

Če opazujemo razlike v plačilnih razredih posameznikov v obdobju 1984 – 1987, vidimo, da jih 62 % ni doživelo spremembe, eno ali dve skupini pa je pridobilo 28 %. Razlike v plačilnih razredih v obdobju 1978 – 1984 pa opozarjajo, da je bilo to obdobje bolj razgibano (vpliv daljšega časovnega opazovanja), saj je le 30 % opazovanih ostalo v istem plačilnem razredu, pa tudi višina pridobljenih »razredov« je večja.

Stopnja formalne izobrazbe

Zaradi metodološke zahteve, da v raziskavo vključimo le tiste, ki imajo vsaj triletno srednjo šolo, je bila med opazovanimi v vseh obdobjih približno polovica takih s poklicno šolo, dobra tretjina s srednjo in ostali z višjo ter visoko šolo. Opazno je rahlo izboljševanje izobrazbene strukture. Trend je podoben kot pri plačilnih razredih – v obdobju 1984–1987 ni pridobilo višje izobrazbe 97 %, v obdobju 1978 – 1984 pa 90 %.

Stopnja zahtevane izobrazbe

Če primerjamo zahtevano in dejansko izobrazbo v vseh opazovanih časovnih točkah, vidimo razkorak – dejanska izobrazba zaostaja za zahtevano na ravni višjih in visokih šol, prednjači pa na poklicnem in srednjem nivoju.

V zadnjem opazovanem obdobju ni spreminjalo zahtevnosti dela 88 % delavcev (ostali se je v večji meri povečala kot zmanjšala), v predhodnem pa 72 %.

Položaj v vodstveni hierarhiji

Zaposlenim smo – glede na njihov položaj v hierarhiji – po kriteriju število nadrejenih ravni – pripisali vrednosti od 1 (predsednik KPO) do 5 (delovodja). Med opazovanimi je bilo okrog 20 % vodilnih oziroma vodstvenih delavcev – največ seveda delovodij.

Razlike v položajih v hierarhiji v obeh obdobjih kažejo, da je več ljudi napredovalo znotraj lestvice oziroma s strokovnih prešlo na vodilne in vodstvene položaje. Mobilnost je bila v prvem obdobju (1978 – 1984) večja kot v drugem (1984 – 1987), saj je razmerje med stagnirajočimi 85 : 93.

(Se nadaljuje)
Andreja Čibron

Politiko ZKS naj ustvarjajo vsi njeni člani

ZAKLJUČKI IZ DOSEDANJIH RAZPRAV PO OO ZK V DO SŽ IN AKCIJSKE KONFERENCE ZKS V SOZD SŽ

V zadnjem času smo priča vedno bolj odprtim in kritičnim razpravam na vseh nivojih organizacije ZK, kar dokazuje, da smo pripravljeni dati svoj prispevek k urejanju razmer ter trdno odločeni, da socializem krogimo tudi po lastni meri. Seveda pa pričakujemo, da naša stališča in pogledi na razmere in razvoj dogodkov ne bodo ostali neopaženi in brez ustrezne reakcije organov in organizacij ZK tako na občinskem, kakor tudi na republiškem nivoju.

Da je tako, je prav gotovo svoje prispevala politična in ekonomska kriza, ki nas je prisilila v razmišljanje in iskanje odgovorov na vprašanja kako oživiti delo osnovnih organizacij, kakšna je in kakšna naj bo vloga ZK v organizacijah združenega dela, in seveda, najbolj ključno vprašanje vsebine, ki bo ZK vrnila ugled, motivirala člane za delo ter dala maksimalni prispevek k odpravljanju nakopičenih problemov. Tako vprašanja kakor tudi odgovori so dozorevali nekako vzporedno z dozorevanjem ideje o socializmu po meri človeka, pomenu prenove ZK in z objavo zakona o podjetjih, ki nedvomno posega v bistvo samoupravnih odnosov, v vlogo sindikata in seveda tudi vlogo ZK v delovnih organizacijah. Tako danes vendarle lahko trdimo, da so smeri razvoja družbe in cilji opredeljeni do take mere, da ni več ključno vprašanje kam, pač pa kako, vprašanje strategije, načina pristopa in uravnavanje sistema, katerega en del je tudi zveza komunistov sozda, na usklajeno delovanje, seveda ob upoštevanju naravnih zakonitosti in znanja (kibernetika, informatika, itd.), s katerim nedvomno razpolagamo.

Kljub temu, da imamo zelo velik ospil članstva v naši organizaciji, nas je še vedno skupaj 1170 članov, kar je 6,2 % od vseh 18680 zaposlenih (za ilustracijo razsežnosti osipa, ki kaže še naprej negativni trend, lahko povem, da je to razmerje še pred dobrima dvema letoma bilo okrog

10 %). Povezani smo v 70 osnovnih organizacij, tri konference zveze komunistov na nivoju delovnih organizacij in akcijsko konferenco ZK sozda. Če ob tem upoštevamo še, da ima pretežni del članov ZK sozda izobrazbo med IV. in VII. stopnjo ter da se zavzemamo in se bomo zavzemali za doseg ciljev, ki so v interesu vseh delavcev, potem je to prav gotovo kapital, ki ima omembe vredne razsežnosti in narediti moramo vse, da bo ustrezno opažen in upoštevan.

Razprave, ki smo jih vodili tako v predsedstvu akcijske konference kakor tudi po osnovnih organizacijah, so vedno bolj polemične, odprte, pa tudi kritične. Žal teh, običajno vsebinskih, razprav še ne znamo ustrezno zabeležiti in zajeti ter jih posredovati v okoljih, kjer delamo in živimo, kar ustvarja vtis, da so naši sestanki prazni in neproduktivni. Kljub temu se je uporabnega gradiva kar nekaj nabralo. Strnili smo ga v nekaj skupnih stališč, ki naj bodo podlaga za diskusijo, dopolnitve in seveda komentar tov. Kučana.

1. Skupna značilnost vseh teh razprav je tavanje v začaranem krogu pojmov, kot so:

– Idejna zmeda, ki je posledica preteklih izkušenj in nakopičenih problemov v družbi ter novih pogledov na razvoj, ki terjajo nemalokrat prave miselne preobrate in so v glavnem za vse sprejemljivi (demokracija, tržno gospodarstvo, prenova ZK, itd.), vendar pa še preveč odmaknjeni od realnega stanja stvari, da bi se posameznik znotraj njih lahko našel.

– Nedelavnost in malodušje, ki sta pogojena z neuspehi in dogmatskimi zablodami demokratičnega centralizma.

– Občutek nemoči, ki je rezultat pomanjkanja enotne strategije delovanja zveze komunistov na vseh ravneh in, demokratičnih pravil igre ta-

ko znotraj zveze komunistov kakor tudi širše.

– Znanje, ki ga nedvomno imamo, pa ga ne znamo izkoristiti.

– In ne nazadnje se v tem začaranem krogu vrtila še članarina in izstopi iz vrst zveze komunistov. Članarina je velikokrat omenjena kot poglavitni vzrok za izstop, zdi pa se, da je največkrat le izgovor, ki skriva globlje vsebinske vzroke, katerih pa izstopajoči običajno niso pripravljeni razkrivati. Predvsem pa najbrž res ni tako problematična njena višina, kot dejstvo, da posameznik – član zveze komunistov – od tega stroška ne vidi prave koristi. Izstopi so odraz razmer in bi jih bilo mogoče po vsebini razvrstiti med dve skrajnosti. Na eni strani so tisti sopotniki, ki niso vedeli, zakaj so v naše vrste vstopili in tudi sedaj ne vedo, zakaj iz njih izstopajo, ter tisti, ki so spoznali, da članstvo v ZK že dolgo ni več garancija za napredovanje. Takšni izstopi so v bistvu dobrodošli in ustvarjajo zdravo jedro. Na drugi strani pa so tisti, ki izstopajo iz protesta in seveda za nas, ki še vztrajamo, v posameznih okoljih pradedstavljajo veliko izgubo. Še bolj kot izstopi pa zaskrbljuje dejstvo, da zadnjih nekaj let skoraj ne beležimo novih članov, kar pa pomeni, da se članstvo ZK stara.

2. Načelne opredelitve o demokraciji, pluralizmu, svobodi, svobodnih neposrednih volitvah, tržni ekonomiji, suverenosti in enakopravnosti narodov in narodnosti itd., so realna osnova za nacionalni program Slovenije in program ZKS, ki naj vsebuje konkretne naloge posameznikov in skupin za doseg teh ciljev v okviru institucij sistema. V nasprotju z dosedanjim prakso je ZK dolžna podrežati svojo politiko gospodarstvu, kar pomeni, da se moramo zavzemati za razreševanje problemov, zlasti na naslednjih področjih: boljša kvaliteta, manjši stroški, večja donosnost in produktivnost, nagrajevanje po rezultatih dela, vzpodbujanje in uvajanje inovacij, doseganje gospodarskih in razvojnih ciljev podjetja, pogoji dela, humanizacija dela, varovanje naravnega okolja, samoupravni odnosi itd., ki se v posameznih okoljih dotikajo realnega stanja stvari ter jih je možno opremiti z imeni in priimki ter jih na vseh nivojih sinhronizirano reševati.

Eden od pogojev za doseg teh parcialnih ciljev v posameznih okoljih je ustrezno vrednotenje razvojno raziskovalne in množične inventivne dejavnosti ter se s tem omogoči prehod v inovativno družbo.

Ali z drugimi besedami: komunisti v OO ZK smo dolžni vsakdanje probleme, ki izvirajo iz dela in življenja, zajeti, opredeliti in jih posredovati v obtok, organi in organizacije ZK pa so dolžni ustvariti pogoje za njihovo usklajeno razreševanje na vseh nivojih.

Brez razvojne strategije slovenskega železarstva, optimalizacije proizvodnje, dodatnega kapitala, sodobne organizacije, znanja in ustrezne motivacije za njegovo maksimalno izkoriščanje, ne bo šlo. Zato pa bo potrebna velika ustvarjalna sposobnost tudi članov ZK, ki bodo morali povedati, za kaj se zavzemamo v posameznih okoljih v okviru razvojne strategije in ciljev, predvsem pa delovati odprto in aktivno v borbi za poštena pravila igre.

3. V ta namen je treba čimprej:

– ustrezno korigirati statut ZKS
– sprostiti in uvesti nove organizacijske oblike in prijeme na vseh nivojih organiziranosti ZK in spremeniti tehnologijo političnega dela
– usposobiti občinske komiteje za servisiranje potreb osnovnih organizacij, za tematsko in teritorialno projektno povezovanje komunistov, za medijsko odpiranje ter za učinkovito nastopanje in zastopanje interesov delavskega razreda v institucijah sistema

– začeti čim temeljitejšo kadrovsko prenavo birokratiziranih občinskih in političnih struktur, ki bodo sposobne in pripravljene preseči zastarele metode političnega dela, zajemati in obnavljati energijo gibanja od posameznega člana do najvišjih organov ter s tem omogočile dejansko spreminjanje razmer v smeri zastavljenih ciljev in programu prenove ZK. Če je torej konec monopolne partije in demokratičnega centralizma, je skrajni čas, da se smer gibanja obrne, da politiko ZKS začnejo kreirati vsi njeni člani ter vodstva to politiko izvajati in ne obratno, kot je bilo to sedaj, sicer se lahko zgodi, da bo ZK sestopila z oblasti v prazen prostor.

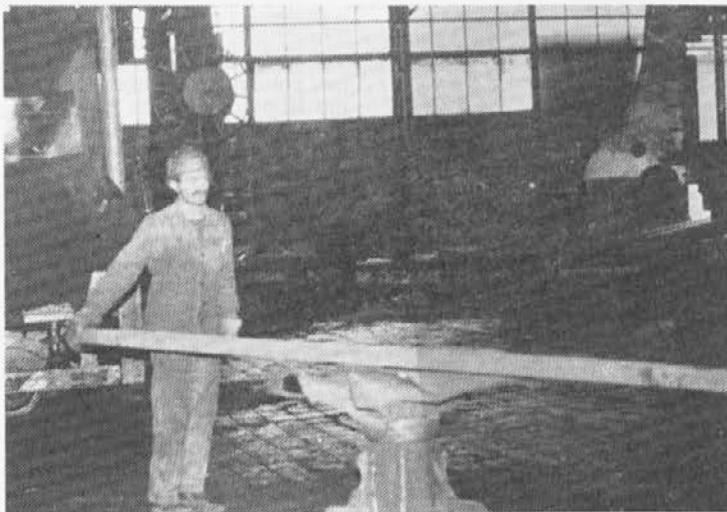
Glede tendenc, ki so v zadnjem času prisotne, da se delovanje ZK umakne iz delovnih organizacij, smo mnenja, da vpliv ZK v podjetju mora biti zagotovljen s tem, da razmerja med poslovnimi organi in ZK temeljijo na programu prenove ZKS.

4. Glede predloga predsedstva CK ZKS o političnem pluralizmu lahko iz razprav izvlčemo naslednje skupno stališče:

Prevladuje prepričanje, da predlagana rešitev nestranskega pluralizma v okviru socialistične zveze nima perspektive kot trajna rešitev predvsem zato, ker takšen sistem stranskega parlamentarizma ne omogoča učinkovitega nadzora oblasti in resnično zastopanje interesov demokratične javnosti. Takšen sistem je po mnenju razpravljalcev sprejemljiv le začasno glede na razmere v Jugoslaviji in za čas, ko bo v družbi dosežena višja stopnja demokratizacije in ravnotežja političnih sil tako znotraj Slovenije kakor tudi širše.

5. Železarji podpiramo politiko ZKS in njeno naravnost na gospodarsko in politično reformo s pripombo, da ne kaže prehitro zavreči dosedanjih pozitivnih izkušenj (tako doma kakor tudi v visoko razvitih družbah) v razvoju samoupravnih socialističnih odnosov.

Alojz Urbanc,
predsednik AK ZKS sozda
Slovenske železarne

Tri mesece Amerike

Sredi aprila se je začela v ameriški firmi Hawthorne montaža prve serije petih stiskalnic 2 DE 900, ki jih je izdelala in prodala tovarni avtomobilskih delov v Detroitu Železarna Ravne. V Ameriko je potovala skupina 12 monterjev – strojnikov in električarjev – z vodjema Ivom Paradižem in Jankom Torejem. Slednja sta po poldrugem mesecu dela dobila zamenjavo, Vinka Amoina in Darka Šrota, medtem ko so mon-

terji ostali na delovnem mestu onkraj oceana do srede julija, ko so dali v pogon vseh pet stiskalnic. Že avgusta bo odpotovala v Ameriko nova ekipa monterjev in električarjev, ki bodo tam sestavili serijo nadaljnjih štirih stiskalnic, izdelanih in odposlanih Hawthornu v okviru istega projekta.

Zbrali smo nekaj pričevanj o delu in bivanju v tej za marsikoga sanjski deželi.

TAKO ORGANIZIRANO DELO BI SI ŽELEL TUDI DOMA

Ivo Paradiž je bil v Ameriki od srede aprila do konca maja. Vodil je montažo dveh stiskalnic; prvo so dali v pogon, drugo pa pripravili zanj.

Na vprašanje, kako je bilo v Ameriki, je odgovoril:

»Začetek je bil težak. Prideš v novo okolje, občutiš spremembo bioritma, ni se lahko kar takoj prilagoditi.«

»Kakšne naloge so čakale tebe in tvojo ekipo?«

»Razložiti je bilo treba vse kontejnerje, očistiti oziroma dekontaminirati vse dele stiskalnic, prekontrolirati drsne površine in pripraviti zvarjence za montažo. Sodelovali smo pri grobi montaži, ki jo je opravila firma Rigers, medtem ko smo vsa nadaljnja dela do zagona opravili sami. Postopek je bil preverjen že doma, pri sestavljanju vzorčne stiskalnice, zato v Ameriki s tehnologijo montaže nismo imeli težav. Skušali smo delo kvalitetno opraviti in menim, da smo na kupca naredili dober vtis. Vsaj njegovi predstavniki so nas ljudem iz drugih firm, ki so si prihajali ogledovat naše delo in stroje, prikazali v dobri luči.«

»Delo je bilo treba organizirati v tujih tovarni. Vam je to povzročalo kakšne posebne težave?«

»Seveda ni bilo tako kot doma. Vendar smo precej zaščitne opreme in delovnih priprav pripeljali s seboj od doma, nekatere stvari smo si tam izdelali sami, tako da smo lahko delali. Takoj v začetku nismo imeli vedno na razpolago delovnih priprav, ker so bili v hali še drugi zunanji izvajalci del, nadaljevala pa se je tudi redna proizvodnja. Temu smo se morali prilagoditi. Precej smo delali ob sobotah in nedeljah, ko so bili žerjavi prosti.«

»Ste bili pri delu popolnoma prepuščeni sami sebi?«

»Dogovorjeno je bilo, da nam bodo delavci Hawthorne pomagali pri razkladanju in čiščenju delov, a nam niso. Zaradi tega in ker tudi nismo imeli vedno na razpolago delovnih priprav, niso striktno vztrajali pri prvotnem roku zagona linije stiskalnic.«

»Kljub temu ste se morali pogovarjati in dogovarjati z vodstvenimi in drugimi delavci tovarne. Vam je pri tem jezik predstavljal oviro?«

»Toliko smo vsi znali angleško, da se prodati ne bi pustili. Sam kot vodja sem bil kar takoj prisiljen govoriti, saj sem moral organizirati delo. S sporazumevanjem nisem imel prevelikih težav, znanje angleščine sem pred odhodom na pot obnovil, izpopolnjeval pa sem ga še v Ameriki. Govoril sem toliko, da sem s pomočjo pisnih navodil lahko inštruiral tamkajšnje vzdrževalce naših stiskalnic. Seveda pa je za vsakogar, kdor gre v Ameriko, toliko lažje, kolikor bolj obvlada angleščino.«

»Kakšen je bil vaš delovni dan v Hawthornu?«

»Zjutraj ob sedmih nas je v tovarno pripeljal voznik našega posrednika, od

katerega smo bili glede prevoza popolnoma odvisni. Delali smo po 10 do 12 ur, odvisno od narave dela. Vmes smo imeli dvakrat po deset in enkrat dvajset minut pavze za počitek in prehrano.«

»Je tak tudi delavnik tamkajšnjih delavcev?«

»Podatek glede odmorov velja za njih, sicer pa delajo nekoliko krajši čas, do štirih popoldne.«

»Kaj pa intenzivnost njihovega dela?«

NA DELO V TUJINI SE JE TREBA DOBRO PRIPRAVITI

Janko Torej pri proizvodnji stiskalnic kot vodja elektrodelavnice v Strojih in delih sodeluje že vsa leta. Čeprav ima veliko izkušenj tudi z montažami na tujem, tokratne naloge vodja elektro-montaže ni prevzel z lahkim srcem. Zakaj?

»Čeprav smo že doslej večino stiskalnic izdelovali na ključ, kar pomeni, da smo vsa dela do zagona opravili sami, smo se vendar zavedali, da bo tokrat vse precej drugače, zahtevnejše.«

»Sistem dela je v ameriških tovarnah gotovo drugačen kot pri nas, vendar ste vi šli tja kot celotna ekipa in ste si način dela krojili sami.«

»Seveda smo skoraj vsa montažna dela opravili sami. Le transport čez morje in do kupca je bil v rokah drugih in pri grobi montaži smo samo sodelovali. Pa vendar je bilo drugače kot delati doma in večina vzrokov za strah, ki nas je navdajal pred odhodom v Ameriko, je bila upravičena.«

»Kateri so bili ti vzroki?«

»V Ameriki veljajo precej drugačni predpisi, enote in standardi kot pri nas. Dolžino merijo v inčih, futih, jardih, zato so tudi vijaki različni od naših – milimetrskih. Imajo drugačno električno napetost in frekvenco. Razen tega smo v stiskalnice vgradili ameriško elektroopremo, ki nam je nova in ne dovolj poznana.«

»Ste imeli sicer vse pogoje za nemoteno delo?«

»Kolikor so bile na voljo delovne priprave, že. Vendar pa je bilo med našim bivanjem v ZDA precej intervencij iz tovarn, kjer imajo naše stroje. Večinoma je šlo za zastoje, ki so jih povzročili delavci zaradi nepoznavanja pravil, kako ravnati s strojem. To kaže, da moramo na ameriškem tržišču nujno poskrbeti za dobro servisno službo, drugače se tam ne bomo obdržali.«

»Sorazmerna samostojnost ekipe pri delu pomeni tudi ustrezno večjo odgovornost kot doma, ko je še vedno pri

roki kdo, na kogar se je mogoče obrniti.«

»Imam občutek, da smo mi bolj delali kot oni. Nas je priganjal čas. Vendar oni delajo kontinuirano. Vse imajo na razpolago tisti moment, ko delo to zahteva, zato teče brez zastojev. Tega bi si želeli tudi za delo pri nas v železarni, kjer moraš tolikokrat zadnji trenutek iskati nekaj, kar bi moralo biti že zdavnaj pripravljeno.«

»Kako je pri njih z zaščitnimi sredstvi?«

»Zavarovani so na delovnem mestu. Tako morajo npr. vsi ves čas nositi zaščitna očala, kar je nas motilo, druge pripomočke, kot npr. ščit za varjenje, pa si morajo kupiti sami. Mi smo si delovne obleke in rokavice pripeljali s seboj. Pri njih je zelo težko vzdržati hudo poletno vročino in vlažnost zraka. Sami si pomagajo z ventilatorji, mi pa delo na stalnem prepihu težko prenašamo.«

»Kako ste reševali probleme, če se je kaj zapletlo?«

»Reševali smo jih sproti, sami, če se je le dalo. Za nekatere stvari smo se posvetovali s strokovnjaki doma, saj smo imeli redne stike z železarno, včasih pa je posredoval tudi predstavnik firme Innovative Systems Dončić, ki je skrbel za zvezo med nami in kupcem. Imeli smo tudi možnost telefonskih pogovorov z družinskimi člani, tako da nismo bili čisto odrezani od njih.«

do tehničnih, vse do pravilne stimulacije ljudi, ki bodo na drugem koncu sveta predstavljali Železarno Ravne in Jugoslavijo.«

»Kar samo se ponuja vprašanje, koliko se tako večmesečno delo v ZDA finančno splača?«

»Vsem, ki jih to skrbi, bi rad povedal, da »amerikanci« na račun železarne nismo ravno obogateli. Dobivali smo mesečni OD po pravilniku, kakršen velja za vse delavce Železarne Ravne, seveda so bile plačane tudi nadure. Za preživetje so nam priznali 40 % ameriške dnevniice, po zakonu pa nam pripada tudi dodatek za ločeno življenje.«

»Ob celodnevem delu seveda niste imeli veliko časa za spoznavanje dežele.«

»Ker smo bili odvisni od prevoza, res ni bilo veliko možnosti za to. Za Američane je značilno, da vsako pot, daljšo od 20 metrov, opravijo z avtom. Uživajo predvsem hrano, pripravljeno v avtomatih, polno vitaminov in hormonov. Tak način življenja nam ne ustreza najbolj.«

»Vi ste le lahko tudi živeli nekoliko po naše.«

»Stanovali smo v družinskih apartmajih po štirje in s tem smo bili kar zadovoljni. Če smo bili po celodnevem delu pri volji, smo si pripravili večerjo po lastnem okusu.«

»To gotovo ni bila tvoja zadnja pot v Ameriko.«

»Ne prva in najbrž res tudi ne zadnja, kot še za marsikoga ne, čeprav po dveh ali treh mesecih Amerike marsikdo vzklizne: Amerika enkrat in nikoli več! Menim tako: Prvo potovanje v ZDA je za vsakogar izziv, še posebej, če traja le do 14 dni. Ob celodnevem delu, drugačnem načinu prehrane in življenja dalj časa pa postane stvar precej naporna in že kar zoprna. Zato za tako pot, kot sem dejal, tudi malenkosti niso nepomembne.«

NAJLEPŠE JE, KO SI SPET DOMA

Tone Repotočnik, monter, je bil v Ameriki toliko časa kot glavina ekipe, skoraj tri mesece. Svoje vtise je ob vrnitvi strnil takole:

»Bilo je dolgo, a v bistvu je hitro minilo. Vse dneve smo delali, ostal nam je samo čas za kuhanje večerje in za počitek. Po kakem mesecu te tudi kuhanje začne utrujati, še posebno, če ga nisi več in nimaš smisla za sestavljanje jedilnikov. Pač obračaš krompir, meso in paradižnik, kaj drugega že nimaš na voljo. Ameriški način prehranjevanja, njihova industrijsko pripravljena hrana ni po našem okusu. Če bomo še šli v Ameriko, bo treba to plat našega bivanja tam drugače rešiti.«

Za podrobnejše spoznavanje ameriškega načina življenja nismo imeli časa in priložnosti. Imajo seveda dokaj visok standard, vozijo se z avtomobili na delo in tudi sicer – peš ne hodijo. Hiš si ne gradijo sami, ampak kupujejo zgrajene, ki pa niso tako trdne kot naše. Ko se preselijo, staro pustijo prazno. Selijo se iz centra v predmestje. Opazil sem, da veliko bolj skrbijo za okolje kot mi. Pustijo, da rastejo gozdna drevesa tudi

v naseljih. Med hišami ni plotov in tudi obdelanih vrtov ne. Le zelenice. Hrana je za njih zelo poceni in jo vsi kupujejo.

Pri njih dobro živi, kdor je zdrav in ima delo, kdor zboli, pa lahko hitro postane revež. Socialno in pokojninsko zavarovanje ni obvezno.

Zanimivo je primerjati, kako ravnajo s plačo oni in kako mi. Pri nas moraš denar hitro porabiti, da še kaj dobiš zanj, tam pa vedo, da bodo čez nekaj dni lahko kupili ceneje in čakajo z nakupi.

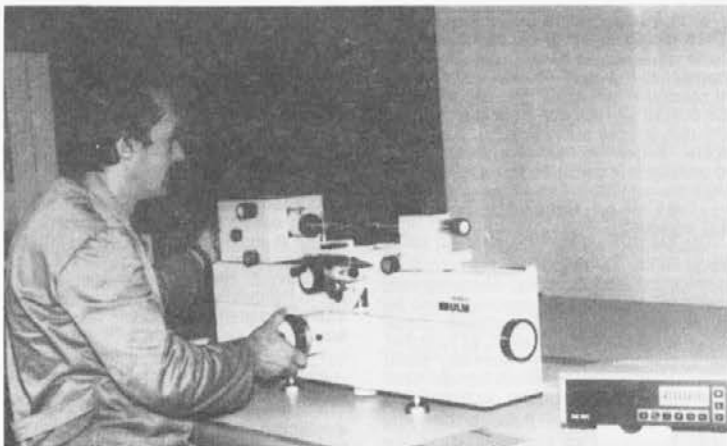
Ozračje je tam, čeprav je vele mesto, dokaj čisto. V tovarni nas je motila predvsem velika vlažnost. Delali smo kot v savni. Njihovi delavci ne nosijo delovnih oblek. Zaposlene so pri strojih tudi ženske pa ljudje vseh ras, od črncev do Indijancev. Po ves štiti so na delovnem mestu, pri stroju; kako intenzivno delajo, ne morem reči. Zaslužijo seveda veliko več kot mi, kljub temu pa tam ne bi ostal. Bil sem vesel, ko sem se lahko spet vrnil domov.«

Mojca Potočnik

Z MERILNICO V KORAK S SVETOM APEL TEHNOLOGOM

Ko vzameš v roke meter, se nikdar ne obremenjuješ z vprašanjem, ali so enote na njem natančne, ali je mm res mm in ne npr. 1,3 mm. Merilo mora biti točno, saj je mera in pri metru je zanesljivost še najlaže največja.

V železarni imamo veliko še drugih najrazličnejših meril, ki pa jim lahko s časom zanesljivost odpove. Zato jih je treba po zakonu vsaj enkrat letno prekontrolirati na osnovi t.i. etalonov (originalne mere). Dostojno smo to počeli v neprimerni merilnici tozda Stroji in deli, največ pa smo kontrolo lepo plačevali zunanjim institucijam.

Zato pomen lastne merilnice, ki jo imamo v železarni od novembra lani, ni zanemarljiv. Ni le v tem, da si z njo prihranjamo denar, ki smo ga prej dajali za usluge, pač pa predvsem v poslovnem smislu: železarna tako merilnico mora imeti, če hoče v korak s časom.

Kot je povedal vodja merilnice **Mirko Pikalo**, dipl. inž., lahko merilnica danes že opravlja usluge na področju kontrole meril za potrebe železarne, saj je opremljena z najsodobnejšimi napravami za dolžino in z ustreznimi etaloni. Do konca leta pričakujejo še potrditev Zveznega zavoda za mere in dragocene kovine, po kateri bo lahko železarna opravljala periodične preglede meril tudi za zunanje naročnike. Predvsem je treba do takrat zagotoviti tudi ustrezne dokumente o obratovanju klimatske naprave v merilnici.

Pogoj za dobro delo merilnice je dober kader. Ker je umerjanje meril v železarni novo delovno področje in ker so naprave najsodobnejše, terja to od delavcev (trenutno je to strojni tehnik Branko Rožen) uvajanje in izobraževanje. Tako je tov. **Rožen** že bil na šolanju v laboratoriju za precizne meritve na VTS v Mariboru, nameravajo pa ga poslati tudi v tujino.

V sklopu merilnice v širšem pomenu pa ni le oddelček za kontrolo meril, o katerem je bila beseda, pač pa tudi rentgen ter veliki in mali koordinatni merilni stroj. Ugotavljajo, da po dobre pol leta uporabe (rentgen smo imeli že prej, zdaj je le v novih prostorih merilnice) vsi dajejo pričakovane rezultate. Zato vodja tov. **Pikalo** tudi po tej poti poziva predvsem tehnologe v obratih, da začnejo bolj predpisovati kontrolo in izrabljati možnosti, ki nam jih merilnica daje.

Nekoliko se zapleta le pri velikem koordinatnem merilnem stroju. Vzrok: naša tozdovska organiziranost. Ker se je stavba, v kateri stroj stoji, gradila s sredstvi amortizacije tozda TSD in je stroj zdaj osnovno sredstvo TSD, bi morali tozdi naročniki usluge plačevati temu tozdu. Ti pa tega nočejo, ker menijo, da so dolžni plačevati le tozdu Kontrola kakovosti, ki s strojem upravlja in ga tehnično obvladuje.

Če prej ne, upajmo, da bo problem rešen po reorganizaciji.

H. Merkač

ŠE BOMO DELALI ZA ZAHOD

Stroji in deli so uspešno končali projekt stiskalnic za firmo Hawthorne v ZDA, saj so jih izdelali v dogovorjenem roku in v zadovoljstvo kupca. Vodja projektivnega biroja **dipl. inž. Jurija Pratnekarja** smo povprašali, kako bo s proizvodnjo stiskalnic v prihodnje.

»Na domačem trgu kaže slabo. Jugoslovanske tovarne te stroje sicer potrebujejo, vendar nimajo denarja za investicije. Naš največji kupec v preteklosti, Sovjetska zveza, krči naročila zaradi trgovinskega deficita z

Jugoslavijo. Največ pričakujemo od projekta za tovarno posode, ki naj bi jo za Sovjetsko zvezo gradil sozd Slovenske železarne, ravenska železarna pa naj bi zanjo izdelala 12 strojev in nekaj orodij.

V pripravi je projekt za tovarno avtomobilov na Poljskem. Za razširitev proizvodnje bi ta tovarna potrebovala 21 strojev, in to enakih, kot smo jih že delali za Crveno zastavo. To bi bilo za nas nadvse ugodno naročilo, saj imamo dokumentacijo že izdelano. Sicer bo naša prihodnja proizvodnja strojev usmerjena na Zahod. Pogovarjamo se z nizozemsko firmo **Fontainne**, za katero naj bi naredili več strojev. Z italijansko firmo **Adria Meck** se pogovarjamo o proizvodnji malih stiskalnic do 100 ton. Izdelovali bi jih serijsko, v večjih količinah, kar bi bilo za zasedenost naših manjših strojev zelo dobrodošlo dopolnilo.

Največje potencialno tržišče je poslej za nas ameriško. Že naročeni imamo dve stiskalnici, DE 600 in EDE 250, za firmo **Thomas** v Kaliforniji ter stiskalnici 2 DE 630 in 2 DE 315 za firmo **Aplaid Arts**.

V avgustu bomo podpisali z **MSI**, kjer obratuje naša stiskalnica DE 315, pogodbo za linijo 9 velikih stiskalnic. S firmo **Active Tools** se dogovarjamo za 5 stiskalnic večjih dimenzij, ki jih potrebujejo za preizkus orodij.

S firmo **Zenith** se pogovarjamo za linijo srednjih stiskalnic in s **P1 Porter Company** za stiskalnico UHS 300.

Pogodbe za vse te projekte naj bi bile sklenjene do jeseni, izdelovali pa jih bomo v letih 1990 in 1991.

Če bodo sprejeti vsi našeti projekti, bodo zmogljivosti Strojev in delov skoraj prezasedene.

Dosedanji uspehi na ameriškem tržišču nam pomagajo, da dosegamo tam boljše cene, delo za ta trg pa nas je prisililo, da smo se nekoliko bolje organizirali in se trudimo za večjo kakovost. Želimo napredovati tudi v razvoju. Razvijamo večstopenjske transfer stiskalnice, ki jih bomo naredili za prej omenjeno sovjetsko tovarno, pozneje pa bomo s temi stiskalnicami razširili našo ponudbo tudi na ameriškem tržišču.

M. Potočnik

FUŽINAR ZA RAZVOJ

ON-LINE

INFORMACIJE

V službi za standardizacijo lahko za vas s pomočjo računalnika in telekomunikacij preiskujemo bibliografske podatke 175 milijonov člankov, knjig, referatov, poročil, standardov itd. iz več kot 320 baz podatkov, ki predstavljajo pravzaprav vse človeško znanje v tem trenutku. Baze podatkov, ki so nam dostopne, vsebujejo bibliografske podatke o dokumentih z vseh področij in prinašajo najnovejša spoznanja iz posameznih disciplin:

adresarji (firme, strokovnjaki, organizacije) – biografije (»kdo je kdo«) – biologija – ekonomika (marketing, finance, borze, investicije, produkti, statistika) – elektronika – elektrotehnika – energetika – ekologija – demografija – farmacija – fizika – geologija – gradbeništvo – humanistika – kemija – knjige (katalogi) – konference, kongresi, simpoziji – lingvistika – matematika – medicina – stomatologija – metalurgija – meteorologija – novice – nuklearna tehnika – papir – patenti – poljedelstvo – pravo – psihologija – računalništvo – raziskave, razvoj – reklame – religija – sociologija – standardi – strojništvo – šolstvo – šport – tehnologija – tekstil – toksikologija – transport – umetnost – upravljanje (vlada, politika) – varjenje – vojna tehnika – znanost itd.

Iskanje/ poizvedbe izvedemo s pomočjo profila (iskalna strategija); to pomeni, da mora uporabnik postaviti vprašanje v obliki ključnih besed/deskriptorjev (v angleščini), ki jih poizvedovalec poveže z matematičnimi (Bool-ovimi) operatorji.

On-line poizvedba zahteva od nas najmanj naslednja dela:

- preverjanje formulacije naročila (semantika, nejasnosti, dogovarjanje)
- preverjanje ključnih besed/deskriptorjev
- postavitev iskalne strategije
- izbiranje primerne baze podatkov
- izvedba profila (poizvedba)
- naročanje (off line prints) izpisanih referenc

- preverjanje izpisa referenc in pošiljanje naročniku
- oskrba s primarnimi dokumenti (sodelovanje s strokovno knjižnico)

NAVODILO ZA NAROČANJE

Za on-line poizvedbo mora uporabnik imeti naročilnico (konto, podpis odgovorne osebe), ki vsebuje že dovolj opredeljeno temo s ključnimi besedami in tel. št. uporabnika – zaradi odpravljanja nejasnosti. Najboljše je, da se naročnik in poizvedovalec dogovorita o izbiri baze in da je ob poizvedbi naročnik navzoč.

CENA

Cene on-line informacij ni mogoče natančno določiti vnaprej. Odvisna je namreč od mnogih faktorjev: npr. od izbire baze (več baz) podatkov, porabljenega časa na bazi, števila in formata izpisanih referenc, telekomunikacijskih stroškov in tudi od realne vrednosti tuje valute v trenutku plačila. Če naročnik kasneje naroči še kopije primarnih dokumentov (medknjižnična izposoja iz tujine), so to še dodatni stroški.

ČAS

Uporabnik mora vnaprej vedeti, da je on-line informacija takojšnja, nabava abstraktov – sinopsisov (off line prints) pa traja najmanj 10 dni, medtem ko je dobava primarnih dokumentov daljša (najhitreje v treh tednih) ob maksimalni angažiranosti vseh sodelujočih.

Vse DODATNE IZČRPNNE INFORMACIJE dobite na tel. št. 5560 ali 5622!

Služba za standardizacijo
in dokumentacijo

INFORMACIJSKI SERVIS DIALOG – PREDSTAVITEV BAZ ZA POSAMEZNA PODROČJA

Informacijski servis DIALOG vključuje že več kot 320 baz podatkov, ki vsebujejo 175 milijonov zapisov. Da bi potencialnim uporabnikom približali možnosti, ki jih sistem nudi, smo pripravili kratak opis baz za posamezna področja (najprej za ekonomijo – poslovne informacije). Tako bo uporabnik poznal elementarne podatke o bazah za tisto temo, ki ga zanima in bo z izkušnjami poizvedovalca, ki mora vsako bazo seveda natančno poznati, sodeloval pri izbiri baze. Uporabnik mora vnaprej vedeti, kaj mu kakšna baza nudi, v kolikšnem obsegu in za kakšno ceno. Za slednje je na tej stopnji dovolj podatek, da so najdražje faktografske baze (vse natančne informacije pa dobi uporabnik ob konkretni poizvedbi).

Vsi podatki o bazah so vzeti iz DIALOG Database Catalog 1989. Opis posamezne baze vsebuje le ključne podatke in področja, vsebino (subjects).

Področja, imena baz in lastnikov le-teh smo (zaradi tehnike on-line poizvedovanja) ohranili v angleškem jeziku.

I. BUSINESS INFORMATION

Business economics

90 FOREIGN TRADE & ECON ABSTRACTS

Obseg (obdobje): 1974–
Velikost: 193.184 zapisov
Tip: bibliografska baza

Ažuriranje: 2-krat mesečno

Lastnik: Netherlands Foreign Trade Agency, The Hague, The Netherlands
Kratek opis baze: Baza prinaša informacije iz svetovne literature o tržišču, industriji, specifične ekonomske podatke za posamezne države, informacije o raziskavah v ekonomiji in upravljanju. Podatke črpajo iz 1800 revij, knjig, adresarjev, poročil, da zagotovijo informacije o vseh področjih ekonomije, vključno z mednarodno ekonomiko.

139 ECONOMIC LITERATURE INDEX

Obseg (obdobje): 1969–
Velikost: 164.429 zapisov
Tip: bibliografska baza

Ažuriranje: četrtletno

Lastnik: American Economic Association, Pittsburgh

Kratek opis baze: Baza je indeks člankov in ocen iz 260 revij za področje ekonomije in iz približno 200 monografij letno.

148 TRADE & INDUSTRY INDEX

Obseg (obdobje): 1981–
Velikost: 2.248.500 zapisov
Tip: bibliografska baza

Ažuriranje: mesečno

Lastnik: Information Access Company, Foster City, CA

Kratek opis baze: Izčrpavajo in indeksirajo poslovne revije in časopise v zvezi s trgovino, industrijo in komercialo (viri so npr.: The Wall Street Journal, The New York Times Financial Section, American Banker, Barrons, Advertising Age, Byte, Electronic Design itd.) – več kot 300 ekonomskih in industrijskih revij in 1200 drugih publikacij. Poleg splošnih poslovnih informacij prinaša baza informacije za naslednja področja: bančništvo, zavarovanje, kmetijstvo, konstruiranje, trgovina na veliko in malo itd.

211 NEWSEARCH TM

Obseg (obdobje): informacije za tekoči mesec
Velikost: 1200–54.000 zapisov
Tip: bibliografska baza

Ažuriranje: dnevno

Lastnik: Information Access Company, Foster City, CA

Kratek opis: Baza je dnevni indeks več kot 2.000 novic, člankov in knjižnih ocen iz 1700 najpomembnejših revij, časopisov in drugih periodičnih publikacij. Mesečno sta v bazo preneseni še Area Business Databank, ki vsebuje informacije iz več kot 100 lokalnih, regionalnih poslovnih publikacij, in kompletan tekst baze PR Newswire.

583 INFOMAT INTERNATIONAL BUSINESS

Obseg (obdobje): April 1984–
Velikost: 465.170 zapisov
Tip: bibliografska baza

Ažuriranje: tedensko

Lastnik: Predicasts, Cleveland, OH

Kratek opis: Baza prinaša zgoščene abstrakte člankov iz več kot 400 poslovnih časopisov in revij, abstrakti so prevedeni v angleščino iz 10 jezikov. Viri vključujejo npr.: Computerwoche (ZRN), Dinero (Španija), Moniteur du Commerce International (Francija) itd.

Business statistics

81 PTS U.S. FORECASTS

Obseg (obdobje): julij 1971–
Velikost: 501.912 zapisov
Tip: bibliografska baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Predicasts, Cleveland, OH
Kratek opis: Baza vsebuje abstrakte publiciranih predvidevanj za ZDA iz ključnih revij in publikacij za področje trgovine, poslovanja in financ; viri so tudi vladna poročila in specialne študije. Informacije pokrivajo ekonomiko, industrijo nasploh in posamezne proizvode.

82. PTS U.S. TIME SERIES

Obseg (obdobje): leta, vključena v časovno vrsto, variirajo (najzgodnejši datum je 1957)
Velikost: 36.601 zapisov
Tip: bibliografska, numerična baza
Ažuriranje: četrletno, (letno zamenjana)
Lastnik: Predicasts, Cleveland, OH
Kratek opis: Baza je sestavljena iz dveh delov: a) **Predicasts Composites** – vsebuje 500 časovnih vrst za ZDA (populacija, GNP, dohodek na glavo, zaposlenost, produkcija, in poraba najpomembnejših materialov, proizvodi, energija in vozila, industrijska proizvodnja itd.) b) **Predicasts Basebook** – vsebuje letne podatke za ZDA od 1957 (približno 47.000 časovnih vrst) o: produkciji, porabi, cenah, zunanji trgovini, kmetijstvu, plačah itd. za različne vrste industrije, izdelke in usluge.

83 PTS INTERNATIONAL FORECASTS

Obseg (obdobje): 1971–
Velikost: 736.112 zapisov
Tip: bibliografska, numerična baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Predicasts, Cleveland, OH
Kratek opis: baza vsebuje abstrakte objavljenih predvidevanj za vse države razen ZDA, obsegajo pa gospodarstvo nasploh, industrijo, proizvode ipd. Informacije črpajo iz več kot 1000 mednarodnih virov (letna poročila, statistična poročila industrijskih in trgovskih združenj, publikacije Združenih narodov ipd.).

318 CHEM-INTELL

Obseg (obdobje): tekoče
Velikost: 32.157 zapisov
Tip: kompleten tekst, numerična baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Chemical Intelligence Services, London, V. Britanija
Kratek opis: Baza prinaša informacije o proizvodnji, izdelavi in prodaji več kot 100 organskih in anorganskih kemičnih proizvodov, razdeljena je na 2 dela (tip zapisa):
a) **Plant Reports**: vključuje ime podjetja, lokacijo, kapacitete, izvajalca
b) **The Trade and Production Statistics**: daje podatke o količini proizvodnje za zadnjih 10 let, o izvozu/uvozu, dveletno analizo prodaje (država, količina in vrednost izvoženih/uvoženih kemikalij).

565 ECONBASE

Obseg (obdobje): časovne vrste se lahko začnejo z letom 1948
Velikost: 11.721 zapisov
Tip: numerična baza
Ažuriranje: mesečno novo naložena
Lastnik: WEFA Group, Bala Cynwyrd, PA
Kratek opis: baza vsebuje širok krog ekonometričnih časovnih vrst za gospodarstvo, ekonomiko, finance, poslovanje, proizvodnjo, demografijo. Vključuje podatke za ZDA, regionalne in mednarodne podatke.

580 CENDATA

Obdobje: tekoče
Velikost: 52.637 zapisov
Tip: kompleten tekst, numerična baza
Ažuriranje: dnevno
Lastnik: U.S. Bureau of the Census, Washington, DC
Kratek opis: Vsebuje selekcionirane statistične podatke, tiskane letne biltene in podatke Bureau of the Census, U.S. Department of Commerce. Vključuje poslovne podatke, podatke o konstrukcijah, gradnji, zunanji trgovini, proizvodnji, populaciji itd. Tiskani biltene so v glavnem v tekstualni obliki, bloki podatkov pa vsebujejo tabele.

Commerce business daily

194, 195 COMMERCE BUSINESS DAILY

Obdobje: oktober 1982–
Velikost: 2.027.457 zapisov
Tip: kompleten tekst
Ažuriranje: dnevno (195), mesečno (194)
Lastnik: Commerce Business Daily, U.S. Department of Commerce, Chicago, IL
Kratek opis: Baza je ekvivalent tiskanega Commerce Business Daily, ki izhaja vsak delavnik in objavlja ponudbe/povpraševanja po izdelkih in storitvah (državna uprava ZDA).

Management

15 ABI/INFORM

Obseg (obdobje): avgust 1971–
Velikost: 422.290 zapisov
Tip: bibliografska baza
Ažuriranje: tedensko
Lastnik: UMI/Data Courier, Louisville, KY
Kratek opis: Baza pokriva informacije o vseh fazah upravljanja, poslovanja in administracije (s poudarkom aplikacije v različnih poslih in vejah industrije). Podatke črpajo iz približno 800 primarnih publikacij na področju poslovanja.

49 PAIS INTERNATIONAL

Obdobje: 1972–
Velikost: 311.057
Tip: bibliografska baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Public Affairs Information Service, Inc., New York, NY
Kratek opis: Baza je bibliografski indeks literature za področje gospodarstva, poslovanja, financ, prava, mednarodnih odnosov, politike in drugih družbenih ved. Prinaša reference (v angl. jeziku) o publikacijah, objavljenih v kateremkoli od naslednjih jezikov: angl., francoskem, nemškem, italijanskem, portugalskem in španskem. Vključuje tiskane dokumente vseh formatov: članke, knjige, uradne publikacije, zbornike posvetovanj, brošure, poročila itd.

75 MANAGEMENT CONTENTS

Obseg (obdobje): september 1974–
Velikost: 269.544 zapisov
Tip: bibliografska baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Information Access Company, Foster City, CA
Kratek opis: Baza prinaša tekoče informacije iz različnih sfer poslovanja, upravljanja (računovodstvo, odločanje, finance, marketing, odnosi, operacijske raziskave). Izčrpavajo in indeksirajo članke iz več kot 120 ameriških in drugih revij, časopisov, poročil raziskav, materialov s seminarjev itd.

122 HARVARD BUSINESS REVIEW

Obseg (obdobje): 1971–
Velikost: 3.000
Tip: bibliografska, kompleten tekst
Ažuriranje: dvomesečno
Lastnik: John Wiley Sons, Inc., New York, NY
Kratek opis: Vsebuje kompleten tekst revije Harvard Business Review (od 1976 dalje). Pokriva kompletno področje strategije upravljanja, vključujoč računovodstvo, avtomatizacijo, poslovno etiko, industrijske analize, strateško planiranje in prodajo.

Market research

16 PTS PROMT (Predicasts Overview of Markets and Technology)

Obdobje (obseg): 1972–
Velikost: 1.668.237 zapisov
Tip: bibliografska, numerična baza
Ažuriranje: dnevno
Lastnik: Predicasts, Cleveland, OH
Kratek opis: Izčrpavajo in indeksirajo vse pomembne informacije iz časopisov, revij, uradnih publikacij posebnih poročil ipd. iz vsega sveta. Baza vsebuje informacije o nabavi, kapacitetah, porabi, okolju, mednarodni trgovini, tržišču, novih proizvodih, predpisih, tehnologiji za naslednje veje industrije (proizvodi): kemični proizvodi, komunikacije, računalništvo, elektroniko, energijo, hrano, vlakna, instrumenti, oprema, kovine, papir, plastika, guma, kavčuk.

148 TRADE & INDUSTRY INDEX TM

= glej področje business economics

189 INDUSTRY DATA SOURCES TM

Obseg (obdobje): 1979–
Velikost: 126.604
Tip: bibliografska baza
Ažuriranje: mesečno
Lastnik: Information Access Company, Foster City, CA
Kratek opis: Prinaša informacije o bibliografskih virih za finančne in marketinške podatke o 65 glavnih področjih industrije v ZDA in drugje. Zajema primarne in sekundarne vire podatkov: poročila tržnih raziskav, investicijske študije, specialne izdaje ekonomskih revij, napovedi in statistične podatke. Zapis vsebujejo kratek abstrakt in dodatne informacije, ki jih potrebujemo za naročilo dokumenta.

(Se nadaljuje)

M. Kotnik – Verčko

KAJ SMEMO VEDETI O NIKLJU

Avtomobilska, kemijska in letalska industrija

Jeklarji kupujemo nikelj večinoma zato, da z njegovo pomočjo izdelamo najboljša gradbena jekla. Dobro pa ga zaposlimo tudi v nekaterih orodjih. Jekla za šivanke so npr. legirana z 1 % C in 1 % Ni. Tračne žage so zelo obstojne proti stalnemu upogibanju prav s pomočjo niklja, saj vsebujejo do 0,9 % C, 1–3 % Ni in 0,5 % Cr. Igle lahko kalimo celo v tako ostrim hladilnem sredstvu, kot je voda. Le nikelj jim da pogum, da tenke, kot so, vzdržijo skušnjavo hudih toplotnih napetosti in se med kaljenjem ne razletijo.

Precej bolj znan in porabljen je ta element v gradbenih jeklih za izdelke, ki jih bomo utrjevali na površini s cementacijo, naogljicjenjem. Povečuje kalilno globino tudi njim, obenem zmanjšuje krivljenje izdelkov, ker smemo kaliti v olju namesto v vodi. Če želimo, da bodo zobniki gladko poganjali drug drugega, je res važno, ali imajo mere in oblike točno po načrtu ali samovoljno spremenjene. Brušenje zaleže le, če ga ni treba preveč, ker bo sicer na drugi strani zmanjkalo mesa, kot se včasih reče.

Čudno je, da nikelj cementacijskim, drugače kot visokonikljevim jeklom, zmanjšuje zrno. Raziskave kažejo, da zato, ker zmanjšuje t.i. tretjo premensko temperaturo (Ac3). Zmanjšuje tudi globino, do katere lahko obogatimo jeklen izdelek z ogljikom. Vemo, da nikoli ne smemo vkombinirati niti na samo površino 1 % ogljika, ker bi sicer nikelj zahteval od velikega dela avstenita, da naj se med kaljenjem ne pretvori v martenzit in tedaj struktura ne bi dopuščala gladkega drsenja, niti ne bi nudila obrabne obstojnosti adhezijske vrste (kovina – kovina). Brez teh čednosti bi bil zobnik skoraj slabši od lesenega.

Gradbena jekla, ki so legirana z več ogljika kot cementacijska, so pa seveda revnejša kot cementacijska po cementiranju, poznamo večinoma kot krom-nikelj-molibdenova. Poleg navadnih kromovih in krom-molibdenovih tvorijo glavnino jekel za izboljšanje (poboljšanje).

Nikelj stori ta jekla primerna za konstrukcijske dele, ki so močno udarno obremenjeni, utrujani npr. kolenčaste gredi. Potrebni sta žilavost in obstojnost proti utrujanju – poleg precej velike trdnosti.

Sestave teh jekel: okoli 0,35 % C, 1–2 % Cr, 1–2 % Ni in 0,2–0,4 % Mo. Pri tem je kroma in niklja enako, npr. 1 % Cr, 1 % Ni ali vsakega 1,5 % ali 2 %.

Odkrili smo, da bo treba iz francoske industrije privzeti jekla, podobna tistim, ki smo jih nekdaj že poznali: 0,25 % C, 3,5–4 % Ni,

1,5 % Cr, 0,4 % Mo. Po toplotni obdelavi doseže celo drog debeline 250 mm poprečno trdnost 1200 N/mm² in žilavost 55 J, medtem ko enako debela palica iz jekla z 2 % Cr in 2 % Ni največ 1080 N/mm² oz. 48 J.

V strojni in avtomobilski industriji je nikelj zavoljo zgoraj napisanih nagnjenj in talentov nepogrešljiv.

Brez niklja bi tudi kemijska, prehrabna, naftna, jedrska in podobne dejavnosti ne imele veliko kaj početi, saj bi rja prehitro goltala naprave.

Korozijsko obstojnost poveča nikelj jeklenim posodam, ventilom, cevem in okovju v morski vodi, lugih in reducirajočih kislinah, npr. H₂SO₄. Primer obstojnega jekla: 18 % Cr in 8 % Ni oz. jekla vrst prokron 11 in prokron 12. V koncentrirani žvepleni kislini je obstojno le maloogljično jeklo z 42 % niklja. Ne zmorejo pa se tovrstna jekla ubraniti zajedalcev HNO₃ ali HCl.

Veliko povečanje obstojnosti prinese nikelj jeklom, ki jih uporabljamo pri visokih temperaturah. Pri 800 °C ima jeklo z 0,6 % C, 11 % Cr in 2 % W natezno trdnost 80 N/mm², medtem ko jeklo z 0,6 % C, 15 % Cr, 14 % Ni in 2 % W vzdrži pri enaki temperaturi 250 N/mm². Temu trikratnemu povečanju rekorda lahko pridružimo še večjega. Meja lezenja pri trajni obremenitvi je za prvo vrsto jekel 10, za drugo pa 40 do 50 N/mm².

Čudodelnik nikelj ima še zmožnejšega brata mangan. Ze 4 % mangana premaga (z eno roko) bahača, ki se hvali s 14 % niklja in 2 % volframa namesto z manganom.

Zavisti pa nikelj kot pameten element seveda ne bo čutil in tudi ogroženosti ne. Saj ima mangan, kot smo videli, svoje hibe.

Odkod izvira taka izredna moč niklja ali mangana? Ker sta gamatvorna, storita jeklo avstenitno tudi pri sobni temperaturi. S kovaškimi poskusi so odkrili, da se avstenitno jeklo, ki je prekovanost s stopnjo 40 % ali večjo, rekristalizira nad 650 °C, medtem ko se enako predelano feritno že nad 500 °C. Če je avstenitno jeklo še visoko legirano, se rekristalizira pri precej višji temperaturi, t.j. ne zmehta se v trenutku.

To razliko med vrstama struktur razlagajo z veliko gostoto atomov v avstenitni strukturi. Praznega prostora je sicer več kot med atomi v feritni strukturi, toda razdeljen je na veliko majhnih. Razmere so podobne, kot če bi imeli v hotelih veliko več enoposteljnih sob kot družinskih oz. dvoposteljnih. Taki turistični objekti, ki naj bi rekreirali in ponovno vzpostavljali sproščene dru-

žinske odnose (in s tem družbene), bi bili zgrešena investicija.

No, jeklo se nam ne smili, saj nima čutil. Tokrat nam koristi ravno v nepopravljem stanju. Ker pa ljubimo pravico, povejmo, da imata obe vrsti strukture, kadar sta deformirani za 6 %, enako rekristalizacijsko temperaturo 900 °C. In če sta deformirani (kovani) manj, se feritnemu jeklu ta temperatura dvigne na 1150 °C šele po 5 % deformaciji, medtem ko avstenitu že po 1 %!

Čas je prinesel zelo obstojni jekli z 0,1 % C, 15 % Cr, 35 % Ni, 1,5 % Si in 1,5 % Mn ali z 0,15 % C, 25 % Cr, 20 % Ni, 2 % Si in 1,5 % Mn. Pri nas ju imenujemo prokron 20 in prokron 19. Oznaki sta nekoliko čudni, zapomnimo si, da večja številka oznake pomeni več niklja. Poljubne vsebnosti niklja si ne smemo privoščiti: 25 % Ni ni za kaj, ker stori jeklo zelo krhko.

Dandanes ti zlitini, ki sta predvsem za notranje dele velikih visokotemperaturnih peči, ne zadostujeta več trgu. Njuni poganjki pa so krona letalskih motorjev.

Za prstane in lopatice reaktivnih motorjev se poslužimo zlitin z 20 % Cr, 10 % Ni, 3 % W, 0,5 % V in 0,2–0,25 % C. Oplate teh motorjev ali plinskih turbin so še iz jekla prokron 19, toda propelerji iz enega kosa že terjajo močno oplemeniten prokron 20: požlahtnjen je s 5 % W, 3 % Ti, 2 % Al, 0,05 + bora in 0,01 % cera. Ogljika ima ob tem največ 0,08 %.

Lopatice samega reaktorja so iz jekla z 0,1 % C, 20 % Cr, 45 % Ni, 8 % W in 0,05 % bora.

Primer jekla, podobnega prokron 20 z dodatkom 3 % W, 2 % Mo in 1 % Ti, pokaže, kako visoko so metalurgi pognali trdnost jekel, ki omo-

gočajo veliko hitrost sodobnih letal. Profili iz tega jekla vzdržijo po kaljenju s 1180 °C in dvojnem popuščanju na 780 in 730 °C natezno napetost 850 N/mm² in zahtevajo za zlom palice 10 x 10 mm² prereza več kot 120 J (pri 20 °C). Sama natezna trdnost za navadno temperaturo ni presenetljiva, pač pa vzbudi občudovanje natezna trdnost pri 650 °C, ker je nič manj kot 600 N/mm². Za primerjavo povejmo, kako vzdrži visokotrdno orodno jeklo z 1,6 % C, 12 % Cr, 0,5 % Mo, 0,7 % W in 0,2 % V, ki ga pri navadni (sobni) temperaturi sploh ne moremo strgati na merilnem delu palice. Pri 600 °C ima natezno trdnost 520 N/mm² in pri 650 °C približno 300 N/mm². Seveda to visokotrdno staromodno jeklo ne prenese udarca 10 J (pri 20 °C).

Nova jekla z niklem in izločevalnimi učinki (Ni3Ti) pač niso v istem tekmovalnem razredu kot jekla iz časa, ko so avtomobili dosegli največ 100 km/h.

Mag. Franc Uranc

POPRAVEK

V 7. št. Informativnega fužinarja je na str. 10 pri članku Kaj smemo vedeti o niklju pravilen podnaslov:

Vloga v izdelavi in predelavi jekla. Odnosi z vodikom, žveplom in manganom. Dislokacija in rekristalizacija.

Za napako se opravičujemo.

Urednik

O ZRAČNEM VZMETENJU

Vzmetarno čaka prestrukturiranje proizvodnje. Gibanja v svetu terjajo tudi od našega gospodarstva oz. vzmetarne prilagajanje tehnološkim tokovom in dosežkom bolj razvitih. Vzmetarne na Zahodu so se že v celoti prestrukturirale na novejšje, sodobnejše proizvode. Najvažnejši proizvod predstavljajo parabolične vzmeti in zračno vzmetenje, ki se pojavlja kot alternativa komercialnim listnatim vzmetem. Oboje se uporablja pretežno na gospodarskih vozilih.

Raziskava tržišča, ki je bila opravljena v slovenskem oz. jugoslovanskem prostoru, potrjuje, da so

lahko bistveno prizanaša vozilu, vozniku in tovoru oz. potnikom.

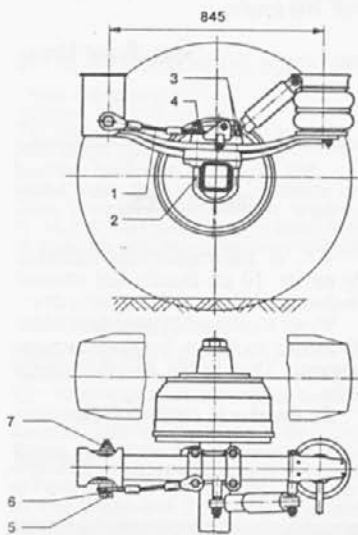
Pri vlečnih vozilih in priklopnikih se zadnje čase močno uveljavlja zračno vzmetenje. Govorimo lahko o dveh variantah zračnega vzmetenja, in sicer o »čistem« zračnem vzmetenju, kjer se prenaša sila bremena in vozila na cestišče prek dveh zračnih mehov, ki sta povezana s prečnim togim nosilcem. Drug sistem ima samo eden zračni meh, ki podpira vodilno vzmet (skica). Ta vzmet je izdelana po navadi iz dveh listov in je na eni strani vrtljivo vpeta na šasijo vozila. Na drugi strani je vzmet pripeta na šasijo prek zračnega meha, v katerem je zračni tlak med 1-4 bari. Tlak se uravnava samodejno v odvisnosti od teže tovora. S tem sistemom je možno uravnati višino vozila v primerjavi z višino nakladalnih ploščadi. Zračni sistem je povezan tudi z zavornim sistemom in avtomatično uravnava zavorni učinek glede na težo.

Takšne sisteme že razvijajo, preizkušajo in izdelujejo tovarne Vozila Gorica in Itas Kočevje. Naša vzmetarna že izdeluje vzmeti za te sisteme, vendar proizvodnja ni najbolj gospodarna, ker z rezkanjem debeline listov v parabolo ni možna gospodarna proizvodnja in ni možno proizvesti kvalitetnih vzmeti.

Itas Kočevje je opravil obsežne raziskave glede tega sistema vzmetenja in med drugim ugotovil, da mu za vgradnjo zračnega vzmetenja ne pokajo več zavore na šasiji, kar je bil prej stalen problem. Izmeritev je tudi jasno razvidno, kakšni so pospeški na karoseriji (tovor) pri klasičnem vzmetenju, merjeno pri istih pogojih. Razlika je očitna, kar velja za prazno in tudi polno vozilo. Mislim, da moramo to spoznanje čimprej priznati in se mu prilagoditi, da nam ne bo zastal korak v Evropo leta 1992.

Alojz Pori

8461	fija 1945-1980. Lj 1983 Savič, L.: Organizacija strojnega vzdrževanja v Železarni Ravne: diplomsko delo. Ravne 1988. (Diplomske naloge /ŽR)	8474	nik v procesnih in merilnih sistemih. (4. pregledana in dopolnjena izd.). Lj 1989
8462	Zveza društev bibliotekarskih delavcev Jugoslavije. Skupščina. Lj 1989	8475	Cajhen, R.: Regulacije. (5. pregledana in dopolnjena izd.). Lj 1989
8463	Vilus, J.: Komentar Konvencije Ujedinjenih nacija o mednarodnoj prodaji robe, 1980, Zgb 1981. (Obvezno pravo; knj. 2)	8476	Vehovec, M.: Linearna elektronika. (5. pregledana in dopolnjena izd.). Lj 1989
8464	Grad, A. & R. Škerlj & N. Vitorovič: Veliki angleško-slovenski slovar. Lj 1989	8477	Grigorijan, V.A. & L. Belyanchikov & A. Stomakhin: Theoretical principles of electric stelmaking. (1st publ.). Moscow 1983
8465	Straley, S.J.: Programming in Cliper. 2nd ed., (1st print.). Reading 1988	8478	Vysokotemperaturnye mehaničeskie svojstva korrozionostojkoj stali dlja atomnoj tehniki. Moskva 1987
8466	Pantić, d.M. & N. Pantić: Wordperfect. (1. izd.). Bgd 1989	8479	Salimov, A.G. & V.N.: Gotin & N.A. Tulin. Intenzifikacija processov specialnoj elektrometallurgii. Moskva 1988
8467	Novosti UDK s področja družbenih ved. Lj 1977	8480	Nikitin, V.I.: Korrozija i zaštita lopatok gazovih turbin. Leningrad 1987
8468	Adizes, I.: Kako rešiti krizo upravljanja. Zgb 1989 (Novi svijet)	8481	Rudomino, B.V. and Yu Remzhin: Steam power plant piping design. (1st publ.). Moscow 1979
8469	Tabellenbuch metall. 36. neubearbeitete Aufl. Wuppertal 1987	8482	Handbuch der Qualitaets-sicherung. 2. voellig neubearbeitete Aufl. Muenchen & Wien 1988
8470	Perrin, T.: Programming laser printers. (1st print.). Portland, Oregon 1988		Mitrović, Ž.: Osnove modela sistema integralnog upravljanja kvaliteto proizvoda. Bgd 1988. (Savez Inženjera i tehničara Jugoslavije)
8471	Jakupović A.: PC/MS/DOS. 1. izd. Bgd 1989		Zlatka Strgar
8472	Šuhel, P.: Energijska elektronika. (2. pregledana in dopolnjena izd.) Lj 1989		
8473	Suhel, P.: Mikroročunal-		

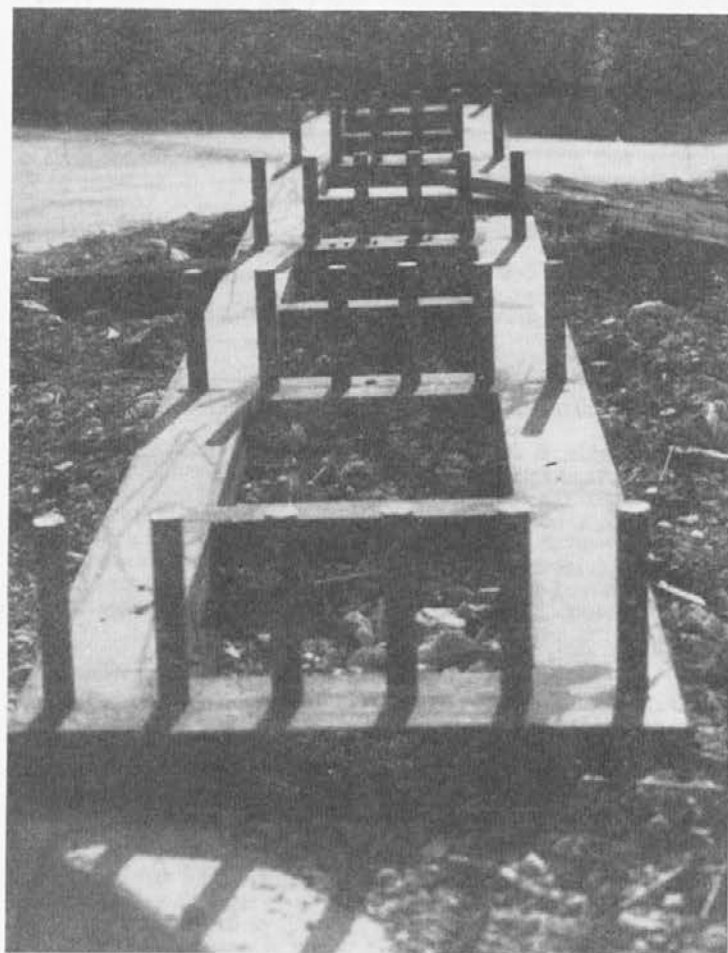

pri nas dovolj velike potrebe po paraboličnih vzmeteh in obstajajo tudi velike potrebe po vzmeteh, ki se vgrajujejo v sistem zračnega vzmetenja.

Proizvajalci gospodarskih vozil se zelo trudijo izboljšati vozni komfort na vozilih. Dobro vzmetenje

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

8451	Materijali u mašinstvu. 3. dopunjeno izd. Banja Luka 1987	8456	Norman L. Peterson memorial symposium on superalloys 1988. Warrendale, Pennsylvania 1988
8452	Milosavljević, M. & M. Radojković & B. Kuzmanović: Osnovi čeličnih konstrukcija. 7. izd. Bgd 1986	8457	International Symposium on Processing, Microstructure and properties of HSLA steels. Warrendale, Pennsylvania 1988
8453	Fiebel, W.: Using Side-Kick Plus. Berkeley, California 1988. (Business series)	8458	International symposium on superalloys 1988. Warrendale, Pennsylvania 1988
8454	Chou, G.T.: Dbase IV tips, tricks and traps. 2nd ed. Carmel 1989	8459	Osnove knjižničarstva. (I. natis). Lj. 1987. (Srednje izobraževanje)
8455	Stahlschlüssel: Key to steel. 15. vollstaendige neu bearbeitete und erweiterte Aufl. Marbach 1989	8460	Pleničar, B.: Slovenska bibliotekarska bibliogra-

INOVACIJE V MAJU IN JUNIJU 1989

TOZD JEKLARNA

Vladimiru Racu, Janezu Bratini, Andreju Lesniku, Jožetu Kosmaču in Feliksiju Kočniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 4.143.840 din za uvedbo delno zaprtega cirkulacijskega sistema hladilne vode za panele. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 92.085.261 din. Pri delitvi so udeleženi Rac in Bratina s 35 ter Lesnik, Kosmač in Kočnik z 10 odstotki.

Francu Gostenčniku, Milivoju Zajcu in Viljemu Štifterju je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 1.295.060 din za predelavo sistema za vpihovanje internih plinov na VOD ponovci. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Milanu Švajgerju, Jovanu Ilijevskemu in Vinku Pušniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 7.017.990 din za prodajo del naše EPŽ tehnologije v firmo KHI. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 129.962.784 din. Pri delitvi so udeleženi Švajger s 50, Ilijevski s 35 ter Pušnik s 15 odstotki.

Ludviku Ošlovniku, Štefanu Klepu in Viljemu Štifterju je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 20.277.600 din za zaščito venca na vakuumskem oboku. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 510.792.570 din. Pri delitvi so udeleženi Ošlovnik in Klep s 40 ter Štifter z 20 odstotki.

Stanku Lipovniku, Antonu Soviču in Francu Pavliču je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 70 % poprečnega OD, to je 2.944.880 din za zamenjavo opeke na ASEA 1 + 2 + Siemens dnu peči. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD JEKLOLIVARNA

Petru Zaponšku in Albinu Čreslovniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 2.756.292 din za izdelavo grelnika za napajalnike. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 61.250.930 din. Pri delitvi sta udeležena Zaponšek z 80 ter Čreslovnik z 20 odstotki.

Darku Žvikartu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 7.123.900 din za izboljšavo transporta odpadnega peska pri odpraševalni napravi v livarni posebne litine. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 158.308.884 din.

Darku Žvikartu, Branku Božiču in Alojzu Korenu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 1.246.480 din za izboljšavo delovanja tornih žag Univerzal v livarni posebne litine. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 27.699.552 din. Pri

delitvi so udeleženi Žvikart s 50, Božič s 30 ter Koren z 20 odstotki.

Ivanu Hajnžetu, Marjanu Ferariču in Marjanu Vančini je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 1.137.906 din za izboljšavo obešenja vrat na Custodis pečeh. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.643.400 din. Pri delitvi so udeleženi Hajnže s 30 ter Ferarič in Vančina s 35 odstotki.

Lovru Mačiču in Antonu Ažniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 1.455.482 din za spremembo spoja transportnega traka na magnetni odvzemalec pri stresalki v pripravi peska. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 32.344.048 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Albinu Rečniku, Francu Gostenčniku in Viljemu Irmanu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 4.952.970 din za zamenjavo uvoženih zgorevalnih komor za gorilce na kalilni in žarilni peči. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 94.578.477 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stanku Konečniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 7.129.780 din za spremembo premera jermenice. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečan dohodek, ki je znašal 81.498.816 din.

Darku Žvikartu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 4.937.090 din za predelavo krmiljenja taktnega konvejerja. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 109.713.020 din.

Marjanu Arnoldu, Francu Košaku in Maksu Urnautu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 8.127.445 din za spremembo režima obratovanja mešalcev. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 230.369.765 din. Pri delitvi so udeleženi Arnold s 60 ter Košak in Urnaut s po 20 odstotki.

Francu Mešnjaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 6.260.170 din za ukinitve peščenih livnih čaš pri samostrelvalnem formanju. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda 82.553.250 din.

Darku Žvikartu in sodelavcem je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 9.101.980 din za predelavo priključka tuljave na VF peči ELIN. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 202.266.219 din. Pri delitvi so udeleženi Žvikart s 40 ter Božič, Golob, Tjukajev in Pečnik s po 15 odstotki.

TOZD KOVAČNICA

Albinu Rečniku, Francu Gostenčniku in Viljemu Irmanu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 4.158.540 din za zamenjavo uvoženih zgorevalnih komor za gorilce na kalilni in žarilni peči. V

tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 79.868.250 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Janku Gramušu in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 9.318.020 din za prekovanje iztrošenih valjev in obročev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 655.636.504 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 5 - 15.

Francu Tonetu, Milanu Koležniku in Vojku Karnerju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 20.332.547 din za izboljšavo tuljav za gorilce na plinski kalilni peči. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki znaša 261.175.938 din. Pri delitvi so udeleženi Tone in Koležnik s 40 ter Karner z 20 odstotki.

TOZD JEKLOVLEK

Ivanu Ruterju in Jožetu Praperju je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 1.295.064 din za racionalizacijo antikoroziivne kadi v

adjustaži. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD KALILNICA

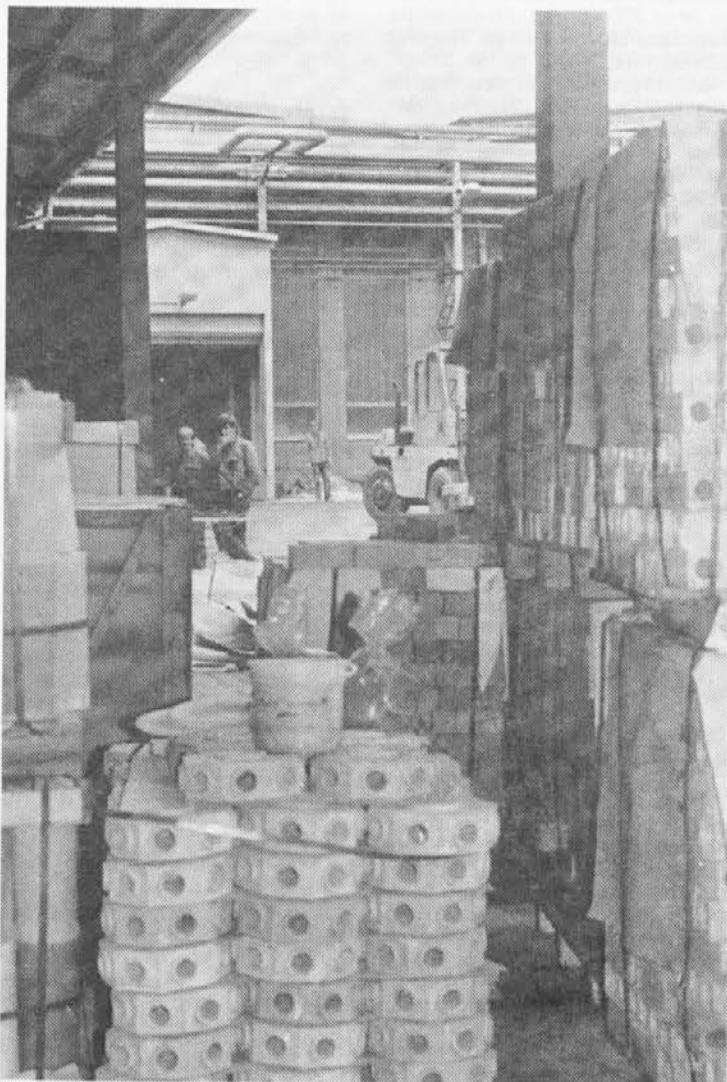
Janezu Pavlaku in Francu Turjaku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 5.510.650 din za izdelavo klešč za kaljenje segmentov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 61.229.443 din. Pri delitvi sta udeležena Pavlak s 60 ter Turjak s 40 odstotki.

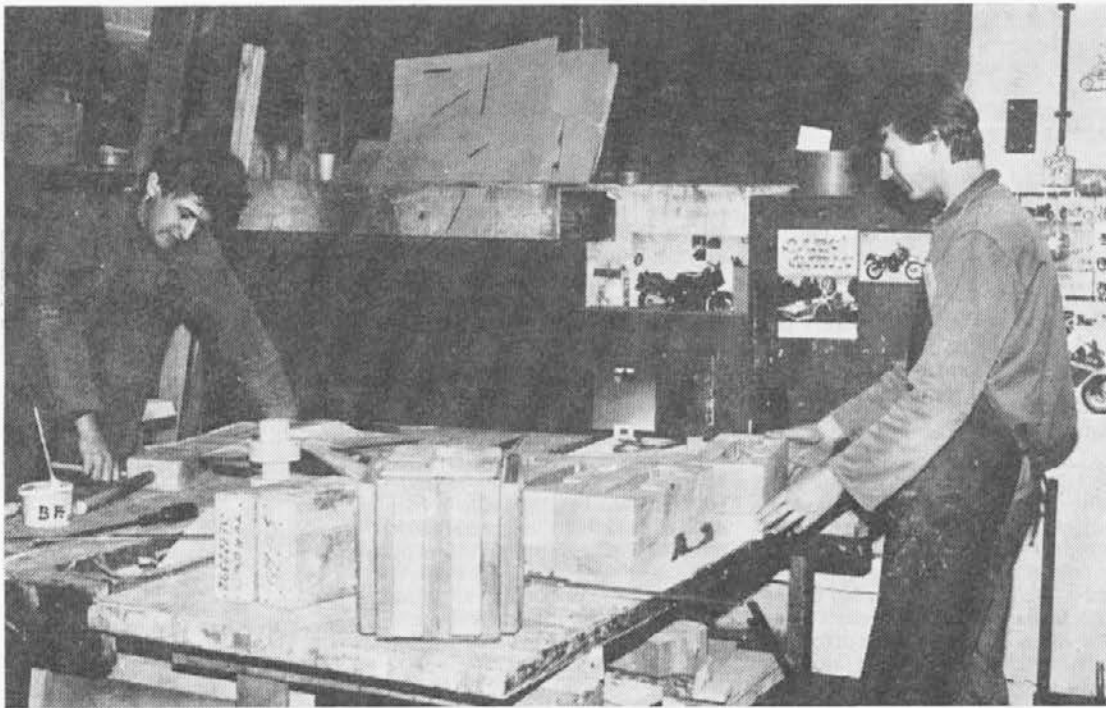
Blažu Oblaku in Cvetu Barbiču je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 1.663.584 din za izboljšavo obešalnika za kaljenje in popuščanje. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 36.968.544 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Stanku Krenkerju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 3.822.270 din za izboljšavo delovnega procesa ravnanja TORKA osov. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 42.496.943 din.

TOZD ORODJARNA

Maksu Klemencu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 80 % poprečnega OD, to je 3.365.580 din za izdelavo trna za struženje utorov.

TOZD SID

Mihu Hovniku in Janezu Tomažiču je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 2,751.164 din za racionalizacijo vrtnja in povrtavanja členkov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 61,130.980 din. Pri delitvi sta udeležena Hovnik z 80 ter Tomažič z 20 odstotki.

Mihu Hovniku in Francu Jeseničniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo za izdelavo priprave za posnemanje gume. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 57,355.280 din. Pri delitvi sta udeležena Hovnik z 80 ter Jeseničnik z 20 odstotki.

Adolfu Pustoslemšku in Justinu Medvedu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 2,586.190 din za spremembo tehnologije izdelave kulise za PS-6 in PS-12. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 57,470.868 din. Pri delitvi sta udeležena Pustoslemšek s 55 ter Medved s 45 odstotki.

Anton Repotočniku in Jožetu Škorjancu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 1,215.690 din za izdelavo nove dovodnice zraka za zavore FA za stiskalnice s počasnim hodom. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 13,507.656 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Franču Pašnerju in Dragu Klančniku je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 60 % poprečnega OD, to je 1,942.600 din za predelavo pritrditve valjčnic za transportiranje vložka. Pri delitvi sta udeležena Apšner s 60 ter Klančnik s 40 odstotki.

Romanu Poriju in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 2,787.772 din za uvedbo jeklolitine CRH 58. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan do-

hodek tozda za 69,451.228 din. Pri delitvi so udeleženi Pori s 40 ter Sedelšak, Tušek in Vrhovnik s po 20 odstotki.

Erhardu Srebotniku je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 1,682.790 din za izdelavo univerzalne priprave za brušenje segmentov za rafinator in defibrator.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Ernestu Kljuglerju je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 746.280 din za spremembo tehnologije izdelave zračnega motorja 3 KW. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8,291.998 din.

Kristjanu Brezniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 402.950 din za zamenjavo razvodnih jeklenih plošč. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8,954.418 din.

Damijanu Kotniku in Rudiju Brujaku je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 50 % poprečnega OD, to je 1,751.940 din za izdelavo brusilnega stroja za brušenje in lepanje strgarskih nožev. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Damijanu Kotniku in Darku Jevšnikarju je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 30 % poprečnega OD, to je 1,262.090 din za izdelavo priprave za vrtnje ohišja razvodnika. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD VZMETARNA

Alojzu Poriju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 531.650 din za spremembo izdelave vzmeti. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 11,814.554 din.

Vladu Mihinu in Petru Šnajderju je bilo dodeljeno peto nadomestilo

v vrednosti 26,041.144 din za spremembo konstrukcije pri listnatih vzmeteh. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 949,285.945 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD TRO

Mariji Skutnik in Martinu Novaku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 174.915 din za racionalizacijo tehnologije obdelave nasadnih grezil. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3,887.000 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Stanku Jehartu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 614.210 din za izboljšavo tehnologije rezkanja utorov na skobeljnih glavah. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6,824.595 din.

Milanu Pristovniku, Milanu Strmčniku in Veri Brodnik je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 5,895.798 din za spremembo izdelave blokov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 102,238.536 din. Pri delitvi so udeleženi Pristovnik z 68, Strmčnik s 30 ter Brodnikova z 2 odstotkoma.

Emilu Ramadanoviču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1,004.680 din za spremembo tehnologije izdelave svetrov. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 22,326.230 din.

TOZD KOVINARSTVO

Ivanu Hriberniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 827.457 din za izdelavo priprave za rezkanje naležne ploskve. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9,193.976 din.

TOZD KK

Anki Lečnik in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 10,196.114 din za analizo žlindre na rentgenski kvantometer. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 161,138.558 din. Pri delitvi so udeleženi Lečnik, Mezner, Pavšer, Žlof, Šetina in Rapnik s 15 ter Sinigoj in Petelin s 5 odstotki.

Bojana Vrhovnik

IZ NAŠIH KRAJEV

RAVENSKI PARK NEKOČ IN DANES

Na Ravnah je potekal od 25. 6. do 2. 7. letos že drugi mladinski raziskovalni tabor, ki so ga skupno organizirale Raziskovalne skupnosti koroških občin, Srednja šola tehniško naravoslovne in pedagoške usmeritve z Raven in Klub mladih raziskovalcev »Človeška ribica« iz Postojne. Skupno 23 srednješolcev je pod vodstvom mentorjev v tem času raziskovalo ravenški park v gozdarski, zoološki, botanični, kemijski, zgodovinski in sociološki skupini, pri obdelavi rezultatov in oblikovanju biltena pa je sodelovala še računalniška skupina.

Park je bilo zanimivo raziskovati, saj je del Raven že od sredine prejšnjega stoletja, ko si je grof Thurn zamislil posaditev prej travnate površine in stilu angleškega parka. Ureditev parka je bila skrbno načrtovana – ob osrednji travnati površini so posadili veliko število drevesnih in grmovnih vrst na mestih, ki so bila za določene vrste še posebej primerna.

Čeprav je obstajal park na Ravnah že dolgo, je bil dan v uporabo Ravenčanom šele po letu 1945, ko je prej grajski park postal splošno ljudsko premoženje. S tem se je tudi nehala organizirana skrb in vzdrževanje parka; nekaj eksotičnih dreves so posekali celo za kurjavo, v park pa sta bili postavljeni tudi nogometno in odbojkarsko igrišče. Hkrati s to spremembo namembnosti v športno rekreacijski objekt je

postajal park vedno bolj zanemaren; sajenje novih vrst se skoraj ni več nadaljevalo, stara drevesa pa so občasno še podirali. Iz vsega tega je mogoče sklepati na dokaj brezbrizen odnos Ravenčanov do tega sicer edinstvenega objekta.

Da pa ravenškega parka le ne sme doleteti žalostna usoda zanemarnega igrišča in hkrati neprehodne goščave, je mogoče sklepati po manjši raziskavi javnega mnenja, s katero smo želeli ugotoviti sedanji odnos prebivalcev do parka. Večina anketiranih zgodovine parka ne pozna najbolje, vendar bi o tem želeli vedeti kaj več; če bi sedanje stanje parka ocenili s šolskimi ocenami, bi si po odgovorih anketirancev prisluzil povprečno oceno 3 (dobro). Kljub tej zadovoljivi oceni pa so bili vprašani zvečine mnenja, da je treba park urediti, očistiti ter zanj organizirano skrbeti, njegove nasaditve pa naj ne bi spreminjali. Prevladovalo je tudi mnenje, da v angleški park ne sodijo športni objekti in bi jih torej bilo treba prestaviti na bližnji stadion.

Čeprav je bil park po vojni večji del prepuščen svoji usodi, predstavlja še vedno svojstven ekosistem. O tem priča še vedno precejšnje število različnih drevesnih in grmovnih vrst, med katerimi so tudi redke vrste, ki jih v naših krajih drugje skoraj ne srečamo; zastopane pa so v našem parku, toda žal je njihovo število zelo majhno. Poleg nekate-

Brez besed

rih redkih drevesnih vrst rasejo v parku tudi zelo stare lipe, bukve in druga drevesa, ki park s svojimi značilnimi oblikami še posebej zaznamujejo. Na žalost so člani gozdarske skupine pri popisu dreves ugotovili, da le še na okoli 5 % dreves ni suhih vej – vidne posledice onesnaženega zraka. Onesnažen zrak je zlasti prizadel drevesa, ki stoje bliže železnici in bolj občutljive vrste, predvsem iglavce.

Ob pestrosti drevesnih in grmovnih vrst je park zanimiv tudi botanično in zoološko; kot so ugotovili člani botanične skupine, je flora v parku zelo raznolika. Našli so večje število zdravilnih vrst in tudi nekaj vrst redkih orhidej, ki bi bile potrebne posebne zaščite, v parku pa so se verjetno ohranile le po naključju.

Kot so ugotovili člani kemijske skupine, so tla v večjem delu parka rahlo bazična in vsebujejo precej karbonatov, pod drevesi pa so zaradi večjih količin humusa precej kislila. Specifična sestava tal pogojuje tudi življenje v njih. Po ugotov-

vitvah zoologov pa je tudi favna tal v parku precej bogata.

Rezultati opravljenih raziskav utemeljujejo že izrečeno ugotovitev, da je park na Ravnah kljub dolgoletni zanemarjenosti še vedno svojevrsten ekosistem, v katerem lahko najdemo tudi redke drevesne, grmovne in druge rastlinske vrste, ki pa so zvečine zaradi onesnaženega zraka že precej ogrožene. Obenem je park dovolj velik, da ustvarja specifične življenjske pogoje tudi za mnoge živali. Poleg obravnave parka kot ekosistema moramo imeti pred očmi tudi njegovo družbeno funkcijo – park kot mesto počitka, sprostitve in miru. Tega je v ravenškem parku vedno manj – deloma tudi zaradi hrupa, ki vanj prodira zaradi neposredne bližine železarn in preredke »zelene zavese«, ki zvoka ne vpija dovolj.

Ne samo nam, ki smo park raziskovali, temveč tudi popolnoma jasno, da park propada zaradi onesnaževanja, brezbriznosti in zanemarjenosti. Navedeni rezultati raziskav skupaj z izvedenimi zaključki to še dodatno potrjujejo.

S svojim delom smo želeli prispevati k obnovi našega parka; zanj zahtevamo poleg starega, skoraj pozabljenega občinskega odloka pravo skrb – da bo park spet postal park.

Patrik Kolar

O NARAVI

Narava je edina knjiga, ki na vseh straneh nudi mnogo vsebine.

Goethe

Naj nas narava pouči o svojem redu, kajti ona gre zmeraj po najkrajši in najboljši poti.

Emerson

Če je narava vodnik, ni mogoče zaiti.

Narava je tudi v najmanjšem največja.

Latinska pregovora

Narava nikoli ne reče eno, modrost drugo.

Juvenal

NEKAJ O SONČENJU

Človeškemu telesu je sonce potrebno, otroci ga potrebujejo celo za svojo rast. Ob delovanju sončnih žarkov na naš organizem se:

- poveča obrambna sposobnost telesa
- pospeši krvni obtok, presnova in tvorba rdečih krvničk
- tvorijo življenjsko pomembni vitamini (D)
- poveča odlaganje kalcija v kosteh
- pospeši izločanje notranjih žlez.

Pri kožnih obolenjih, boleznih kosti in sklepov ter mišic, živčnih boleznih, je v zdravem okolju (morje, planine) sončenje priporočljivo, vendar pravilno odmerjeno in prilagojeno glede na posameznika. Poleg zdravilnega učinka pa lahko sončni žarki tudi škodljivo vplivajo, in sicer pri težkih srčnih boleznih, povišanem krvnem pritisku zaradi popnenja žil, boleznih s povišano telesno temperaturo itd.

Sončenje, zdravo ali škodljivo, je različno za vsakega posameznika. Pretiravanje pri sončenju lahko povzroči na koži rdečilo, mehurje ali celo opekline. Poškodujejo se lahko tudi globlje plasti kože. Vse to pa lahko povzroči prehitro staranje kože ali celo kožnega raka.

Kadar je porjavlost kože modna, mnogi dopustniki pri sončenju pretiravajo. Mogoče se je tudi vam že

zgodilo, da se prvi dan dopusta kar niste mogli naučiti dovolj sonca, pa ste bili hitro opečeni.

Če se želite izogniti vsem nevšečnostim, ki jih lahko povzroči lahkomišelnost pri sončenju, upoštevajte nekaj naslednjih nasvetov:

- dajte koži in telesu vsaj tri dni časa, da se postopno prilagodi na sončne žarke
- posebej pazite na občutljive dele telesa (ustnice, nos, ramena, kolena)
- ostanite vsaj nekaj dni z glavo v senci in se s tem izognite sončarici, kljub temu pa boste porjaveli
- uporabljajte zaščitna sredstva, upoštevajte njihova navodila
- med 11. in 15. uro kožo še posebej zaščitite
- dojenčki in mali otroci imajo posebno občutljivo kožo, ki je desetkrat tanjša kot pri odraslem, zato jo dobro zaščitite
- pijte veliko tekočin, ker je z znojenjem dosti izgubite, vendar ne ledeno mrzle
- vročim dnevom prilagodite tudi prehrano
- oblačila in obutev naj bodo zračna, svetla, tanka, ohlapna.

Tudi v vročih dneh naj bo vaše počutje prijetno.

Milena Kremžar

STAROST V INDUSTRIJSKI DRUŽBI

»Vstani pred sivo glavo in časti starost,« piše v Bibliji. To pravilo se že lep čas postavlja na glavo in sociologi govorijo o razvrednotenju starih. Čez 10 let bo v ZRN milijon ljudi, starih 90 let in več, leta 1973 jih je bilo 92.000.

Veljavni pokojninski sistem se bo porušil, če bo moralo zmeraj manj mladih skrbeti za vedno več starih. Američani so za konflikte, ki bodo s tem v zvezi nastajali, iznašli slogan »Age Wars«.

Seznam tega, kar mladi zamerijo starih, ni majhen. Brez posluha za mlade rodove so zabetonirali deželo, zastrupili so reke in zrak, razdeljali svet in mladim vzeli prihodnost.

Dokler so stari krepki, čili in nikomur v breme, jih še prenašajo. Več kot 80 odst. nemških starostnikov živi v lastnih stanovanjih in si morejo privoščiti vso postrežbo. Vendar pa je že mnogo tudi tistih, ki tega ne zmorejo. Ti pridejo v domove za stare, na »skladišča, kamor družba odriva svoje breme starih.«

Tam postanejo »socialni mrliči«, kakor jih je imenovala bonnska ministrica Ursula Lehr. V teh domovih za stare je upraviteljem važnejši ekonomski račun kot socialni čut. V ZRN primanjkuje 60.000 negovalk. Zato je osebe v takih domovih preobremenjeno, pogosto tudi zgroženo zaradi brezupnega dela, ki ga opravlja, zaradi smrti, ki so njihova vsakdanja resničnost, zaradi duševnih pritiskov, ki rastejo v njih ob nenehnem pogledu na propadanje starih.

Na ta način se da vsaj nekoliko razumeti umore, ki so se v zadnjem času zgodili v ZRN in na Dunaju.

Osebo dostojanstvo starih v teh domovih polagoma izginja. Tam niso zato, da bi preživeli, temveč zato, da bi umrli.

Tako postajajo stari v industrijski družbi »pesek v družbenem kolesju«. Zato se je tudi zelo dvignilo število samomorov med njimi. S svojo vero v napredek so zdravniki sami pomagali ustvariti lažno predstavo, kakor da staranje, onemoglost in bolečine ne spadajo k življenju in kakor da niso njegov sestavni del.

(Vir: Der Spiegel, 16/1989)

O STAROSTI

Starost je neozdravljiva bolezen.

Seneca

Nekdo ostari kot zlato in marmor, drugi kot čevlji.

Dučić

Pazimo se, da nam starost ne zapusti več gub na duhu kot na obrazu.

Montaigne

Boj se starosti, ker ne prihaja sama.

Latinski pregovor

Starci pripovedujejo stare zgodbe.

Japonski izrek

Starost nam je vsem edina zanesljiva prihodnost.

Chevalier

Bolje je biti pri šestdesetih mlad kot pri štiridesetih star.

Disney

KULTURA

RAVENSKI GODBENIKI – SVETOVNI PRVAKI

Pihalni orkester ravenških železarjev se je letos julija udeležil Svetovnega glasbenega tekmovanja v Kerkradeju na Nizozemskem in zmagal v dveh disciplinah, kar je po besedah dirigenta Alojza Lipovnika neponovljiv uspeh tako za naš orkester kot za vse druge iz Jugoslavije, ki bodo na tem tekmovanju kdaj sodelovali. Doslej dvojne zlate medalje na tem tekmovanju tudi še noben jugoslovanski predstavnik ni dosegel.

Tekmovanje, ki ga prirejajo v Kerkradeju na jugu Nizozemske, je v svetu močno uveljavljeno. Že nastop na njem pomeni za orkester veliko priznanje, zato pomena uspeha, če na njem zmagas z največjim številom točk, kar je uspelo ravenškemu godbenikom, res nihče ne more spodbiti. Niti ne ljubljansko Delo, ki je dogodku namenilo le obrobni zapis, piscu pa se ni zdelo vredno omeniti, kateri orkester je kaj dosegel. Na tekmovanju sta bila namreč iz Jugoslavije tudi pihalni orkester iz Vevč, ki je dobil srebrno, in Rudarska godba iz Titovega Velenja, ki je dosegla zlato medaljo, vendar z manjšim številom točk kot Ravenčani, ki so se razen v koncertnem sporedu (igrali so obvezno skladbo J. Bilika Symphony for Band in Adamičovo Sprenevedanje) pomerili še v korakanju, kjer so dobili drugo zlato. S tem so ravenški godbeniki dokazali, da se je kakovost njihovega igranja izpred enajstih let, ko so na tem tekmovanju prav tako zmagali, in to v koncertnem sporedu, še dvignila in razširila. Tako je razsodila stroga, nepristranska in strokovno neoporečna žirija s skladateljem Henkom van Lijnschotenom na čelu. V koncertnem sporedu, v najvišji zahtevnosti stopnji so Ravenčani dobili 319,5 točk, Velenjčani 311 in Vevčani 267 točk. V korakanju so od 100 možnih dobili 84 točk, kar je prav tako dovolj za zlato. Bili so prvi Jugoslavlani, ki so sodelovali v tej težki disciplini in že prvič – zmagali.

Na tem elitnem svetovnem glasbenem tekmovanju, ki je namenjeno različnim glasbenim zvrstem, je letos sodelovalo blizu 200 orkestrów v raznovrstnih zasedbah, med njimi 80 pihalnih orkestrów. Vsi trije slovenski so sodelovali v najvišji zahtevnosti kategoriji in priznanja, ki so jih dobili, dokazujejo, da je ta zvrst glasbe pri nas res na visoki ravni.

»Ker o objektivnosti ocenjevanja ne more biti dvoma, je z nastopom na tem tekmovanju kakovost našega orkestra resnično potrjena,« je v pogovoru po vrnitvi poudaril dirigent Lipovnik. »Mirno lahko rečem, da smo najboljši v Jugoslaviji in v svoji zasedbi tudi v svetu. Osvojitev

zlate medalje še v drugi disciplini, korakanju, pa pomeni ob prvem mestu v koncertnem sporedu za nas resnično neponovljiv uspeh, ki si ga nismo upali predvidevati. To je približno tako, kot če bi na smučarskem prvenstvu nekdo zmagal v smuku in slalomu.«

Ko bi šlo za športno tekmovanje, uspeha gotovo ne bi bilo treba tako utemeljevati, saj o vrednosti prvega mesta na svetovnem prvenstvu nihče ne bi dvomil. Žal so kriteriji v kulturi manj razvidni in kulturno-umetniških tekmovanj nismo vajeni. Razen tega Slovenci in tudi Korošci težko priznavamo dosežek drugega in zelo radi zavidamo. Če pa že hočemo zavidati našim godbenikom, je prav, da vemo, kaj so v resnici dosegli. Priznal jim uspeha, kdor ne čuti z njimi in jih nima za svoje, itak ne bo. Mnogi vrednosti dobrega umetniškega poustvarjanja ne priznajo, ker ga niso sposobni občutiti. Ti so seveda za marsikaj prikrajšani, prav je pa le, če vedo, da ima zlato, osvojeno v svetovnem merilu, povsod enak sijaj, pa naj gre za šport ali za kulturo. V vsaki dejavnosti je pogoj zanj veliko truda, garanja in sposobnosti.

Ravenški pihalni orkester ima bogato tradicijo, saj se bliža devetdesetletnici delovanja, pohvali pa se lahko tudi z dobrim strokovnim delom. Vsi njegovi člani imajo vsaj nižjo glasbeno šolo, v zadnjem ča-

su je pogoj za vstop v orkester šest let glasbene šole. Nekateri se učijo instrumenta celo dalj časa – na ravenški glasbeni šoli se ga lahko do deset let. Razen tega se orkestrów podmladek kali že v Mladinskem pihalnem orkestru, ki ga vodi Janez Gradišek. Iz Pihalnega orkestra ravenških železarjev je izšla vrsta priznanih slovenskih glasbenikov (naj omenim samo »zlato trobento« – Stanka Arnolda, flavtista Janeza Petrača, pozavnista Marjana Goloba in mojstra na tolkalih Alojza Gradiška), ki še vedno, vsaj občasno, radi sodelujejo s svojo prvo glasbeno skupino. Ni skrivnost, da je v letošnji nizozemski uspeh vpet tudi njihov delež. V orkestru igra tudi več glasbenih učiteljev in ker je dirigent orkestra ravnatelj glasbene šole, mi o dobrem medsebojnem sodelovanju orkestra in šole ni treba posebej pisati.

Že samo dejstvo, da bodo svoje glasbeno znanje lahko vse življenje uporabljali, če bodo igrali v orkestru, je za učenje glasbene šole velika spodbuda. Če je to orkester, ki sodi po kakovosti v svetovni vrh, je želja po sodelovanju v njem še toliko večja. To pa je tudi dober motiv za učenje igranja instrumenta in podlage zanj. Potrditev, da je res vredno vsak teden po dvakrat hoditi na vaje in vmes še kdaj nastopiti ter sodelovati na pogrebih (za kar so plačani!), pa potrebujejo tudi tisti, ki so že člani orkestra, bodisi daljšo ali krajšo dobo. Prav tako vsi, ki njegovo delovanje sofinanciramo. In navsezadnje tudi dirigent, ki mora vedeti, ali je njegovo prizadevanje uspešno in ali vodi v pravo smer.

Vsiga tega se je zavedal dirigent Lipovnik, ko je lansko jesen razmišljal, kako naj odgovori na povabilo iz Kerkradeja in se je kljub težkim časom odločil odgovoriti z »DA«.

Sprva so se mnogi v orkestru zahtevne naloge ustrašili, vendar so nato vsi skupaj napeli vse sile

in uspeli. Zdaj, ko je vse za njimi, se čudijo sami sebi, da so vse to zmogli.

»Hvaležni smo vsem delavcem železarne in njenemu vodstvu, da so nas moralno in materialno podprli.« je v imenu svojega glasbenega kolektiva dejal njegov dirigent. »Brez njih naše poti na Nizozemsko in našega uspeha tam ne bi bilo. Rečem lahko samo to, da so sredstva železarjev, ki so jih dali nam, dobro naložena. Več ko dostojno smo predstavljali Železarno Ravne in njena plemenita jekla pred vsem svetom«

To jim moramo priznati vsi, najsi smo ljubitelji njihove dejavnosti ali ne. Ko bi bili lahko tako gotovi o resnični plemenitosti naših jekel, kot so zdaj oni o kakovosti svojega igranja, se nam ne bi bilo treba bati prihodnosti.

Prav to, kot je dejal dirigent Lipovnik, je zanj največje zadoščenje, namreč, da so njihovo kakovost priznali na nevtralnih tleh, kjer o kakršnikoli pristranosti ne more biti govora. Tem se je na domačih tekmovanjih težko izogniti. Vsem članom orkestra pa bo gotovo za vedno ostalo v spominu najdragocenejša doživetja – gromovit aplavz trideset-tisočglave množice, ki je ob njihovem nastopu vstajala s sedežev – nedeljeno priznanje tujcev njihoveму mojstrstvu. Tega tudi medel sprejem – z organizacijskimi sponzorskimi – v domačem kraju ne more zabrisati.

Kulturno misleči železarji upamo, da bodo vodstvo in člani pihalnega orkestra sčasoma pozabili vse, kar pušča v njihovih srcih grenkobo, in da bo čez leta njihova zvezda znova zasijala nad dvorano Roda in stadionom majhnega, a kulturnega mesta Kerkradeja.

Za letošnje dvojno zlato pa vsem godbenikom in dirigentu iskrene čestitke!

Mojca Potočnik

CITRE SPET PRIDOBIVAJO VELJAVO

Strokovnjaki ugotavljajo, da postajajo citre v Sloveniji vse popularnejši instrument in, kar je predvsem razveseljivo, ponovno zbuja zanimanje pri mladih.

Ta ugotovitev velja tudi za Koroško, saj npr. na ravenski glasbeni šoli, kjer poučuje citre tov. Cita Galič, članica priljubljenega narodnozabavnega ansambla Slovenija, otroci le težko dobijo mesto.

Za večje število navdušencev nad citrami pri nas imajo gotovo zasluge tudi **Strune izpod Pece** (na fotografiji jih je del na enem izmed koncertov). Ime sicer pove, da so iz Mežice, a je nekaj članic tudi s Prevalj in Raven. Pod vodstvom tov. **Mari Dretnik** že dobrih šest let vadijo in prirejajo koncerte za staro in mlado ne le doma, ampak tudi po vsej Sloveniji. Okrog 300 nastopov je že za njimi, letošnjega zadnjega so imele v Grižah, kjer je bilo junija srečanje slovenskih citrarjev.

Ansambl si je omislila tov. Dretnikova, ki sicer citre tudi poučuje. Zbrala je 16 deklet, šest jih citra, tri igrajo na kitaro, sedem pa jih poje in pleše. Njihov repertoar je pretežno ljudski, zanimivo pa je, da v nastope redno vključujejo publiko (vprašanja, katera melodija je iz katere dežele, npr.), kar ob glasbi, petju in plesu še dodatno razgiba poslušalce. Zato take prireditve ljubiteljem ostajajo v spominu, pa še izobraževalne so.

Omeniti velja tudi napovedovalca (tu je ob tov. Lapanja pri Strunah še edini fant), ki znata šopek Strun izpod Pece vedno lepo povezati.

H. Merkač

Janez Križan

OB KAVI

Tvoj dan se pričinja s kavo. To vem sedaj zagotovo, draga moja. Zjutraj. Navsezgodaj.

Jutro je in vem, da sediš za mizo in srkaš kavo. Tvoje misli se izgubljajo nekje daleč v preteklosti. Po sobi se širi omamno dišeči vonj in ti ne veš zanj. Nikoli nisi vedela. Preveč si zaverovana v nekaj, česar ni več. Mogoče si imela danes lepe sanje, kar je zelo pomembno. Zmerom si imela lepe sanje.

Še vedno čutim v nosnicah močni vonj po jutranji kavi, ki si jo znala tako dobro pripraviti. Ogrnjena v lahko jutranjo haljo si mi podarila prvi nasmeh. Bil je topel, mehak, vendar odsoten nasmeh. Bilo je, kot bi ne bil namenjen meni. Imel sem občutek, ko da zreš nekaj skozi mene. Ampak to ni več pomembno. Potem si prinesla kavo.

Zunaj je vzhajalo sonce.

»Bil je v redu fant,« si rekla zamišljeno. Poznal sem to zgodbo, ampak ti si jo vedno znova načenjala.

»Pozabi ga,« sem rekel.

»Mogoče se bo pa vrnil,« si rekla.

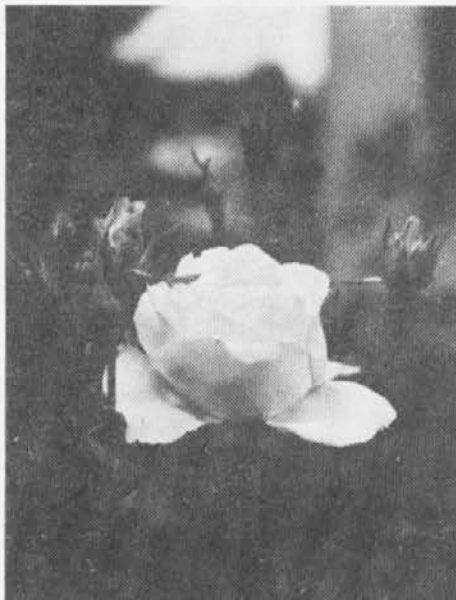
»Ne, ne bo se vrnil.«

»Ampak zakaj?« si bila začudena.

»Tega ne vem,« sem rekel.

Zamišljeno si prikimala. Čutil sem se krivega. Mogoče si v globini

svojega bistva še zmerom upala na njegovo vrnitev. Tega ne bi smela, draga moja. Ampak sedaj to ni več pomembno. Neumno je upati v nekaj, kar je za zmerom odšlo.

In nekega dne sem ti rekel zbogom. Mislim, da je bila takrat nedelja. Da, bila je nedelja, ko sem odšel. Za zmerom.

»Mogoče se bo vrnil.«

»Ne bo se vrnil.«

»Ampak zakaj?«

Zivljenje gre namreč naprej, zelo zelo hitro naprej, draga moja.

OPTIMIZEM

Ostati optimist
v naši domovini,
ko prejmeš plačo,
pa se ti že razblini.

No, saj denar
ni socialistična vrednota,
toda brez njega
velika si sirota.

Vse te dvome
reforma bo rešila,
če se ne bo
v revščini stopila.

Zato pa nam
ostane optimizem
in vsem bogatim –
socializem.

Jože Jamnik,
Tozd Kovinarstvo

VZEMI SI ČAS

Vzemi si čas za delo,
ki je cena za uspeh.

Vzemi si čas za razmišljanje,
ker je v njem vir moči.

Vzemi si čas za igro,
v njej je skrivnost večne mladosti.

Vzemi si čas za branje,
saj je temelj modrosti.

Vzemi si čas za sanje,
ki te bodo dvignile do zvezd.

Vzemi si čas, da boš ljubil in te bodo
ljubili,
saj je oboje prva pravica bogov.

Vzemi si čas in se ozri okrog.
Dan je prekratek, da bi bil sebičen.

Vzemi si čas za smeh,
ker je glasba za dušo.

(Iz stare irske molitve)

Franc Pečnik

PESMI

Bele skale!
Nočem vedeti za imena
cvetic med njimi.

Mrzel veter
Ujet v čutari – sneg
konec pomladi.

Neznan glas v noči.
Najprej zaščitim temo,
ki trepeta za menoj.

Samo oblaki!
Tako resnični!
Tako minljivi!

Sliva v zubljih cvetov;
in kdaj je zgorela
odžagana veja?

Neslišen skok
kobilice – upognjen
hrbet trave.

Oprimi se vžigalice,
hrošč na hrbtu!
Ali pa bi raje prst?

Ko pokosijo
travo: drobne cvetke
– na gorskem prepihu.

Rokavica poleti!
Posušena ježeva koža
na robu ceste.

Senena kopica;
ptič na njej
prosi za dež.

Podstrešna izba;
v očeh poblisk krempljev
ki se brusijo na sllemenu.

Objokani glas,
ki stresa slušalko – kako
hitro se posuši!

Obeša perilo;
s krepkimi rokami
in nedolžnim obrazom.

Zaman išče
štiriperesno deteljico –
sama četrti list!

Pijana ženska za mizo;
skoz okno ji ponujajo
čase – cvetovi slaka.

Ob bregu trava,
ki me je včeraj božala,
valovi pod vodo.

Voda upade,
lapuh, ki je vse prestal,
žalostno niha.

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

V juliju so potekala poletna republiška in državna prvenstva v plavanju. Na večini teh tekmovalcev so dokaj uspešno nastopili tudi plavalci in plavalke ravnenskega fužinarja. Zlasti med pionirji in kadeti so posegli tudi po naslovih republiških in državnih prvakov. Uspehi ravnenskih tekmovalcev in tekmovalk pa bi bili nedvomno še boljši, če bi imeli dovolj dobre pogoje za intenzivno vadbo v 50-metrskih bazenih. Žal pa na Ravnah še vedno ne premoremo odprtega bazena olimpijskih dimenzij, zato so bili plavalci fužinarja primorani voziti se nekaj časa na treninge v Velenje.

Rezultatsko ravnenski plavalci in plavalke seveda niso mogli bistveno napredovati glede na prejšnjo sezono, saj so imeli za seboj preveliko vadbo v 50-metrskih bazenih. Izjema je le nadarjena Eva Breznikar, ki je na letošnjem republiškem prvenstvu v Ljubljani, kjer so se borili za naslove v absolutni, mladinski in kadetski konkurenci, izboljšala kar tri državne pionirske rekorde. Rekordno je plavala v disciplinah: 200 m delfin s časom 2:31,78, na 400 m mešano s časom 5:16,84 in na 200 m mešano 2:33,14. Sicer pa je Breznikarjeva v absolutni kategoriji med članicami zmagala na 200 m prsno, druga je bila na 100 m prsno in 400 m mešano, tretji mesti pa si je priplavala v disciplinah 200 m delfin in 200 m mešano. Matija Medvešek je na tem prvenstvu, ki je bilo od 7. do 9. julija, dvakrat zmagal med kadeti, in sicer na 100 in 200 m prsno ter bil tretji na 200 m delfin. Aleš Fink je bil peti na 100 in 200 m hrbtno, Tina Levar pa tretja na 100 m hrbtno in četrta na 200 m hrbtno, vse med kadeti.

V konkurenci več kot 150 plavalcev iz 35 jugoslovanskih klubov je bilo 15. julija v Kruševcu državno prvenstvo za kadete. Med perspektivnimi plavalci iz slovenskih klubov je imel največ uspeha Ravenčan Matija Medvešek, ki je postal državni prvak na 100 m prsno s časom 1:12,29. Tudi na 200 m prsno je bil odlični drugi s časom 2:40,71. V disciplini 400 m mešano je zmagal Ravenčan Krešo Božič, ki plava za Triglav Kranj, medtem ko je bil Medvešek v tej disciplini četrti. Božičov si je poleg tega priplaval še dve srebrni odličji na 100 in 200 m hrbtno ter bronasto na 1500 m kralj. Od fužinarjev tekmovalcev so v Kruševcu nastopili še Rok Dolinšek, ki se je uspel uvrstiti v A finale na 100 m delfin, čeprav je še mlajši letnik, ter Fink in Levarjeva, ki sta po enkrat nastopila v B finalu in na koncu osvojila 9. mesti.

Od 21. do 23. julija je bilo na Reki absolutno člansko in mladinsko prvenstvo v plavanju. V ravnenskem klubu so se odločili, da na to pomembno tekmovanje pošljejo le 12-letno nadarjeno Eva Breznikar, ki naj bi si med najboljšimi jugoslovanskimi plavalci in plavalkami predvsem nabirala izkušnje. Tako se je Eva prebila v A finale med članicami v kar štirih disciplinah. Na 400 m mešano je bila 4., na 200 m mešano 7. in na 200 m prsno 8., le v disciplini 100 m prsno Breznikarjeva v velikem finalu ni štartala. Sicer pa je v mladinski kategoriji osvojila eno drugo in dve tretji mesti na tem državnem prvenstvu. Eva Breznikar je bila tudi izbrana v ožji izbor za nastop na mladinskem balkanskem prvenstvu, ki je bilo 4. avgusta v Sofiji, toda skupaj s trenerko kluba Jelko Halilović sta sodelovanje v reprezentanci zaradi objektivnih razlogov odklonili.

V Kranju je bilo 22. in 23. julija republiško prvenstvo starejših pionirjev. Iz fužinarja je nastopilo šest plavalcev in plavalk, uvrstili pa so se na naslednja mesta: Saša Kovač 1. na 100 m kralj, 100 m hrbtno in 200 m hrbtno ter 3. na 400 m mešano, Sonja Prosenč; 2. na 100 m in 200 m prsno, 3. 200 m mešano, Helena Cej; 2. 100 m delfin, 3. 200 m

delfin, Miha Hribernik; 2. 100 m in 200 m hrbtno in 4. 400 m mešano (prvi v svoji kategoriji ml. pionirjev), Peter Naglič; 8. 200 m mešano (3. mesto v svojem letniku) in Andrej Erjavec; 4. v svojem letniku na 100 m hrbtno.

Za mlajše pionirje pa je bilo republiško prvenstvo sočasno v Trbovljah. Od fužinarjev tekmovalcev so si odličja priplavali: Paternoster je bil 3. na 200 m hrbtno in dvakrat 4., Dežman 2. na 100 m hrbtno in 3. na 50 m hrbtno, šafeta fužinarja v postavi Guzej, Paternoster, Dežman in Cepelnik pa je bila 4. na 50 m delfin in 5. na 50 m mešano.

ATLETIKA

Trener atletov Koroškega atletskega kluba Zdravko Kotnik je s svojimi varovanci letos lahko prav gotovo zadovoljen. Udeležba na treningih je vse bolj številna, razlog za to pa so nekateri letošnji zares odlični rezultati mladih tekmovalcev in tekmovalk iz ravnenskega kluba. Zgledi seveda vlečejo, zato trener Kotnik po sedanjih uspehih Ošepa, Smidove, Kresnika in drugih pričakuje, da se bodo v klubu pojavili novi upi koroške atletike. Sicer pa pogledimo, na katerih tekmovanjih so nastopili atleti KAK in kakšne so bile njihove uvrstitve. Tekmovanja so bila prgotežno v juliju.

Irena Smid je odlično tekla na 1500 m na Hanžekovičevem memorialu v Zagrebu, izkazal se je tudi Uroš Kresnik s 5. mestom na 100 in 6. na 400 m. V začetku julija je bilo državno prvenstvo za starejše mladince v Beogradu, kjer je Kresnik nastopil na treh preizkušnjah. Na 400 m je bil 4., na 200 m 6. in na 100 m 8. Osmo mesto si je pritekel tudi Primož Pušnik na 1500 m. Istega dne je bilo državno prvenstvo v atletiki za mlajše mladince v Ljubljani. Vteku na 1000 m je bil Janez Stern 4., Robert Bukovnik pa 6.

Mladi atleti KAK so dosegli lepe uspehe tudi na državnem prvenstvu za pionirje, ki je bilo v Zagrebu 1. in 2. julija. Srebrno odličje si je v teku na 300 m pritekel Andrej Kos, ki je svojo dobro pripravljenost potrdil tudi v teku na 1000 m, kjer je bil tretji. Pionirka Anita Mežnar je bila 4. v teku na 1000 m, Matjaž Krumpačnik pa 8. pri skoku v daljino.

Na republiškem prvenstvu za člane in članice, bilo je 7. in 8. julija v Ljubljani, je odlično tekla Irena Smid. Osvojila je dva naslova prvakinje Slovenije na 800 m in na 1500 m. Kresnik si je pritekel 4. in 5. mesto na 400 m oz. na 200 m, Stern je bil 5. na 800 m, prav tako 5. mesto pa je osvojila tudi moška šafeta KAK v teku na 4 x 400 m. Tekli so v postavi Stern, Kos, Ošep in Kresnik. Izredno uspešen je bil nastop Smidove tudi na mitingu v italijanski Gorici. V teku na 1500 m je bila druga, za svetovno prvakinjo v krosu Oryali iz Kenije.

Poglejmo si še uvrstitve na mednarodnem mitingu v avstrijskem Wolfsbergu, bil je 15. julija. V članskih kategorijah je največji uspeh dosegla Smidova, ki je zmagala na 800 m, Dani Ošep je bil 2. na 300 m, Janez Stern, Primož Pušnik in Nataša Buhvald pa so osvojili 6. mesta. Med pionirji je Andrej Kos zmagal na 200 m, Mežnarjeva je bila 2. na 800 m, Krumpačnik pa 3. pri skoku v daljino.

TAHIRI TEKEL V VELIKI BRITANIJI

Sodelavec iz Valjarne Vehbi Tahiri se že vrsto let aktivno ukvarja s teki na dolge proge, sodeloval pa je že na številnih maratonih po naši širši domovini. Tokrat, sredi julija, mu je pripadla čast, da je lahko nastopil v slovenski ekipi ki je sodelovala na svetovnem prvenstvu v gorskem teku v Walesu. V teku

na 15 km, kjer so se pomerile ekipe iz 31 držav, sta ob Tahiriju tekla še nekdanji smučarski tekač reprezentant Tone Djuričič z Jesenic in Kamničan Ivan Urh, ki je vskočil namesto poškodovanega

supermaratonca Dušana Mravljeta iz Kranja. Ta ekipa je osvojila zelo dobro 15. mesto, med posamezniki pa se je naš sodelavec uvrstil na 25. mesto med izjemno velikim številom tekačev. Tahiri seveda ni skrival zadovoljstva nad uspešnim nastopom v Veliki Britaniji, obenem pa je hvaležen vsem v tozdu Valjarne, ki so mu pomagali, da se je lahko udeležil tega svetovnega prvenstva.

Ivo Mlakar

IZLET NA DOBRAČ

22. julija je PD Ravne priredilo nadvse uspel izlet na Dobrač, eno najzahodnejših točk slovenstva na Koroškem. O slovenski navzočnosti v tem predelu pričča slovenska cerkevica pod vrhom gore (večja nemška cerkev stoji na drugi strani vršnega grebena), medtem ko je okolica že močno ponemčena. Dobrač se namreč dviga nad Zilsko dolino, kjer je germanizacija v zadnjih desetletjih zelo uspešna.

Ravnenski planinci (na izlet se jih je podalo čez sto) so se po vzponu na Dobrač namenili še v Rož, kjer so si ogledali domačijo Miklove Zale. Slovenska tradicija se pri hiši, ki jo simbolizira ime te narodno in človeško zavedne mladenke, še vedno nadaljuje. Njen spomin in sedanje gospodarje so ravnenski planinci pozdravili s slovensko pesmijo. Ta je izletnike spremljala vsa pot – od vrha Dobrača mimo vseh postojank. Zapeli so tudi sestri planinskega vodnika Stefana Vevarja, ki je izletnike gostoljubno pozdravila v Svečah.

Izlet ob dnevu vstaje so planinci z Raven zaokrožili pri vojvodskem prestolu, kjer so se spomnili slavne zgodovine Slovencev, ki bi jo dandanes mnogi radi utajili.

M.P.

ALPINIZEM

ALPINISTIČNE NOVICE

6. 6. sta bšla v Visokih Turah Milan Plesec, AO Črna, in Stanko Mihev, AO Ravne. V skupini Grosswenedigerja sta v severni steni Rätspitze (3495 m) preplezala novo Koroško smer. Višina stene je 400 m, naklonina ledu pa 50°. Vzpon sta opravila v treh urah.

11. 6. sta Edi Krebs in Andrej Gradišnik v Veliki Raduhi preplezala prvenstveno varianto Varianta 503. Ocenila sta jo z -VI, V+, IV. Višina je 150 m.

21. 7. je Gradišnik sam plezal v severni steni Triglava. Za kombinacijo skalaške in gorenjske smeri (V+ AO, IV+, 1000 m) je potreboval tri ure.

20. 7. je Branko Vezovnik obiskal plezalni vrtec Filkenstein na Koroškem v Avstriji. Preplezal je več težkih smeri, najtežja je bila z oceno -VIII.

UMETNI PLEZALNI VRTEC NA RAVNAH

V juliju smo veliko časa porabili za izdelavo plezalnega vrta v športni dvorani na Ravnah. Na betonsko steno lahko sedaj namontiramo umetne opriske in stope, ki jih po želji dodajamo ali odvezujemo. Smeri bodo visoke okoli 8 m in različnih težavnostnih stopenj. Izdelava umetnega plezališča pomeni za

naš odsek veliko pridobitev, saj bomo imeli možnosti za dober trening vse leto. S tem bo športno plezanje gotovo pridobilo veljavo tudi na Ravnah.

PRVENSTVO V ŠPORTNEM PLEZANJU

8. in 9. 7. je bilo v Delnicah 2. prvenstvo v športnem plezanju za jugoslovanski pokal '89. Udeležilo se ga je 50 plezalcev in 15 plezalk. Branko Vezovnik je zasedel 11. mesto, Drago Slavič pa 25. Med dekletki se je ponovno izkazala Jelka Tajnik s 3. mestom.

RAVENSKA ODPRAVA V HIMALAJO

16. 8. bo v Nepal odpotovala odprava AO Ravne z nazivom Gangapurna north face expedition. Sestavljajo jo: Franc Pušnik, vodja, Andrej Gradišnik, pomožnik vodje, Stanko Mihev, Rok Kolar

in Edi Krebs. Zaradi bolezni z njimi žal ne bo mogla Jelka Tajnik.

Odprava bo na poti dobra dva meseca. Njen cilj je severna stena Gangapurna, 7455 m. V težavni 2300 m visoki steni bodo poskusili preplezati novo prvenstveno smer.

Čaka jih 11 dni pristopa, bazni tabor bo na višini 4800 m. Naskok na vrh naj bi opravili v drugi polovici septembra. Poleg dobre pripravljenosti bodo potrebne še ugodne vremenske in snežne razmere. Tisto območje (okrog Anapurne) je znano po močnih vetrovih. Orkan je prav tam l. 1983 preprečil slovenski odpravi vzpon, ki se ga bodo lotili naši.

Samostojna odprava v Himalajo je največji projekt v zgodovini ravskega alpinizma. Nanjo smo se načrtno pripravljali več let, zato si toliko bolj želimo ugodnih novic iz Nepala.

Janez Žalig

KARATE

25. 5. 1989 je bilo na Ravnah klubsko prvenstvo. Rezultati: - člani, borbe absolutno: 1. Bojan Breznik, 2. Stanko Mravljak, 3.-4. Mustafa Omerovi, Boris Drol - kata posamezno do 15 let: 1. Vladko Nikolov, 2. Simon Prosenec, 3.-4. Damijan Lužnik Darko Božič - kata posamezno nad 15 let: 1. Miha Cigler, 2. Rozika Cekon, 3. Stanko Mravljak.

MEDNARODNI TURNIR V ŽELEZNI KAPLI

18. 6. 1989 je bil v Železni Kapli v Avstriji 3. mednarodni turnir v vseh disciplinah karateja. Sodelovalo je 11 ekip iz Avstrije, Italije in Slovenije s prek 70 tekmovalci. Ravenčani so sodelovali v postavi: R. in B. Breznik, M. Omerovič,

R. Čekon, R. Morn, I. Mravljak in D. Obretan. Rezultati naših:

Mladinci: kata individualno - Bojan Breznik 2. mesto.

Člani: kata individualno - Roman Breznik 1. mesto.

Moštveno izvajanje kate v postavi brata Breznik in I. Mravljak - prvi med 9 moštvi.

Boji posamezno: B. Breznik - 7.

URŠLJA 89

Od 23. do 25. junija 1989 so bile na Uršlji gori kondicijsko - tehnične priprave. Zaradi dežja se jih je udeležilo le 15 članov, med njimi tudi gostje iz Karate društva Celje. Kljub slabemu vremenu je bil program izveden v celoti.

R.B.

Vadba karate tehnik na makiwari - seminar Ravne '89, dr. Jorga

PRAZNIK OBČINE RADLJE OB DRAVI

Letošnji praznik občine Radlje ob Dravi bodo obeležili 27. avgusta 1989 na Primožu na Pohorju. Združili ga bodo s proslavo 45-letnice ustanovitve partizanske brigade Miloš Zidanšek, ki je pomenila razmah narodnoosvobodilnega gibanja na tem območju. Skupščina občine Radlje je sprejela sklepe o podelitvi priznanj za leto 1989.

PLAKETO občine Radlje prejmejo borci 11. SNOB Miloša Zidanšek za dosežene uspehe pri negovanju, razvijanju in ohranjanju izročil NOB v občini.

ZLATO ZNAČKO občine Radlje prejmeta:

Andrej Šrajner z Mute, zasebni obrtnik, za dosežene izredne uspehe pri ustanavljanju in razvoju DO Hypos ter pri razvoju drobnega gospodarstva v občini.

Franc Žavcer iz Radej, direktor tozda Okus, za dosežene izredne uspehe pri tehnološki in programski prenovi tega tozda.

PRIZNANJE občine Radlje prejmejo:

Anton Jeznik, predsednik sveta KS Vuzenica, za dosežene uspehe pri razvoju te krajevne skupnosti.

Alojz Peter, kmet in borec iz Kaple, za prispevek pri ohranjanju in prenašanju tradicij NOB, posebno za prispevek pri izgradnji Druške bolnice.

Športno društvo Gortina za dosežene uspehe pri razvoju telesne kulture v lastnem okolju ter pri udeležbi in organizaciji športno-rekreativnih tekmovanj.

Čestitamo!

IVO MLAKAR

1934-1989

Usoda nas vedno znova preseneti z dogodki, ki jih z zdravim razumom nočemo in ne moremo dojeti. Ko se nemočni sprizajemo s kruto resnico, se nemo sprašujemo, čemu? Taka kruta resnica je za vse nas, tvoje sodelavce, tvoj nepričakovani odhod.

Tvoja delovna miza je nepospravljena. Na njej je kopica načrtov in dokumentov, ki čakajo tvojo roko, da jih dokonča in spravi v red.

Danes je tvoje delovno mesto nekoliko drugačno. Na mizi sta poleg načrtov dogorevajoča sveča in šopek rdečih vrtnic, darilo tvojih najožjih sodelavcev. Pogled nanj nam stisne srce in nam pove, da je za tebe delo končano za vedno.

Dragi Ivo, v Železarni Ravne si se zaposlil kot mlad, še ne polnoleten fant v letu 1951. Tedanji sodelavci so kmalu ugotovili, da imaš smisel za risanje, zato je bila tvoja prva zaposlitev delo tehniškega risarja.

V letih 1956 do 1968 si bil zaposlen v Pripravi dela mehanskih obratov. Nato si do leta 1976 delal kot

konstruktor novih izdelkov. Od tedaj pa vse do svoje prezgodnje smrti si opravljal dela referenta za tehnično propagandno gradivo. S svojim bogatim in vestnim delom si prispeval velik delež k razvoju ravske železarne.

Ne bom se zmotil, če rečem, da ti je bila železarna vse: v mladosti šola, v zrelih letih delo, včasih tudi dom. Vsa leta si bil tesno povezan z izdelavo tehnične dokumentacije. Tvoj smisel za konstruiranje se kaže na mnogih lepo izdelanih načrtih, ki so lahko za zgled mladim generacijam.

Tvoj delavnik pa se ni končal z delom v železarni. Aktiven si bil na mnogih področjih v kraju. Ne smemo zanemariti tudi tistih drobnih pomoči, ki si jih ponudil ljudem v stiski; po tem si bil znan po vsej železarni.

Tako si se razdajal in dogoreval cela štiri desetletja. Spomnim se pomenka s teboj, ko si mi pred kratkim povedal, da je do upokojitve še manj kot eno leto. Kar nekako nelagodno si se počutil ob misli, da bo treba končati. Čutil si se še dovolj močnega biti vprežen v delo, čeprav vid ni bil več tako oster in roka ni več tako precizno vodila svinčnika po papirju.

Dragi Ivo, vsi smo znali ceniti tvoje delo in tudi grajati tvoje napake. Toda nikdar nam nisi razkril svoje notranje stiske in boli. To pa je tisti del človekove biti, ki na zunaj ni viden, pa nas toliko bolj boli in jemlje življenjsko moč. Odšel si tako, kot smo te bili navajeni; skromno, predvsem pa brez obremenitve za kogarkoli.

Kaj nas lahko tolaži v trenutku žalosti? Mogoče samo to, da ti je usoda prizanesla s trpljenjem ob slovesu.

Sodelavci te bomo pogrešali kot dobrega delavca in predvsem kot plemenitega človeka. V imenu sodelavcev konstrukcijskega biroja železarne izrekam iskreno sožalje ženi, otrokom, sestri in drugim žalujočim.

BITI DANES PRIPRAVNIK

Avgusta navadno posvetimo kakšno našo stran mladim, ki jim železarna za mesec odpre vrata, da delo in plačilo. Zakaj ne tudi letos!

Za spremembo pa tokrat ne bi pisali o praktikantih oz. tistih na obvezni praksi, pač pa smo se ob njih spomnili na naše pripravnike. Če vzamemo, da zaradi omejitev pri zaposlovanju danes nobenemu šolajočemu se ni lahko biti mlad, so pripravniki gotovo še nekoliko na slabšem kot praktikanti. Praktikanom vprašanje, ali bo za njih redno delo ali ga ne bo, še ni tako blizu, saj so še sredi šolanja. Pri pripravnikih pa je drugače. Potem, ko so že prestali nekaj strahu, da so sploh dobili pripravništvo, je tu že čisto blizu druga skrb – bo služba ali ne.

PRIPRAVNIKI V ŠTEVILKAH

Kot je povedala strokovna delavka v kadrovski službi tov. **Ivanka Miklavc**, je bilo letos sredi julija takih v železarni skupaj 63. Da so bili to le naši študenti, ni treba posebej poudarjati. S končano II. in IV. stopnjo jih je bilo 40, pripravništvo pa jim traja šest mesecev. V Jeklolivarni sta se usposabljala dva pridobivalca oz. predelovalca kovin, v Valjarni šest valjavcev, v Jeklovniku 7 oblikovalcev kovin, v Kalinici eden, v Strojih in delih 9 oblikovalcev in trije obdelovalci kovin, v Vzmetarni pet oblikovalcev kovin, v ETS en električar-energetik, v TRO en kalupar – livar, trije jedrarji in pet oblikovalcev kovin ter v Družbenem standardu ena kuharica. Tem pripravnikom je bilo mentorjev 19 naših delavcev.

S končano V. VI. in VII. stopnjo izobrazbe je bilo 23 pripravnikov in prav toliko je bilo zanje angažiranih mentorjev. V Jeklolivarni sta bila dva dipl. inž. (org. in met.) in inž. met., v TRO strojni tehnik, v PII dipl. inž. str., v RPT dipl. inž. str. in dva inž. str., v Gospodarjenju dva oec. in dipl. oec., v KSZ dipl. psih., in varnostni inž. v KK met. tehnik, v Komerciali štiri dipl. oec. in dva oec., v ETS inž. in dipl. inž. elektrotehn. ter v Orodjarni dipl. inž. str. Visokošolci so pripravništvo opravljali leto, višješolci pa devet mesecev.

BOLJ KO GRE PRIPRAVNIŠTVO PROTI KONCU, BOLJ TE STISKA

Ekonomistka **Jasna Planinšek** je danes ali zaposlena v Delovni skupnosti za gospodarjenje ali pa je na cesti. Ko sva se sredi julija pogovarjali, je končevala pripravništvo, pa še ni vedela, če bo dobila delo. Kljub temu ni bila zagrenjena, naspornost, kakorkoli bo, bo, je rekla oz. dobresedno: »Še nikoli ni bilo tako, da ne bi bilo kako.«

Naprosila sem jo, da strne vtise o opravljanju pripravništva in pove, kako si predstavlja svojo prihodnost – s službo oz. brez nje.

»Vesela sem, da mi je železarna kot študentki omogočila opravljati pripravništvo. Le tako lahko začneš znanje s fakultete uporabljati v praksi ter spoznaš proizvodno verigo in usmerjenost neke organizacije združenega dela. Zelo pozitivni so se mi zdeli redni obhodi. Tako smo se seznanili z delom, organiziranostjo in problemi tozdogov.

Povsod smo naleteli na prijaznost delavcev in pripravljenost odgovorjati nam. Kot pozitivno štejem tudi to, da so nas razdelili po skupinah glede na usmeritev, torej smo imeli ekonomisti skupne obhode, kar je bilo dobro predvsem v debatah.

Prilagodljiva naloga o vlogi priprave dela za neposredni proizvodni proces se mi je zdelo zanimiva. Ker je tema aktualna in obsežna, sem imela možnost o njej postaviti svoje predloge in izraziti svoje mnenje. Koristno se mi zdi, da sem se seznanila s tem problemom v praksi.

To je namreč področje, ki se nenehno razvija, in samo znanje, pridobljeno na fakulteti, za njegovo globlje razumevanje ni dovolj. Zaspati tu zraven ne gre.

Glede redne zaposlitve pa sami veste, kako je. V železarni je preveč kadra in na novo jemljejo samo glede na potrebe. Pri ekonomistih je manjši problem, če si dipl., za tiste z višjo pa je že bolj problem. Ker si študent, vseeno upaš, da te bodo zaposlili. Seveda pa ti danes študentija sploh ne garantira službe. Ne vem, mogoče vpliva na izbiro tudi, kako se v pripravništvu izkažeš. To te potem žene, da se trudiš.

Občutek, ko si v bistvu do konca v dilemi, ali boš dobil službo ali ne, je seveda neprijeten. Če si človek optimist, je lažje, čeprav bolj ko gre proti koncu, bolj te stiska. Če ne bom dobila redne zaposlitve, bom doma samo toliko, kolikor bo nujno. Takoj bom začela razpošiljati prošnje za delo in ni mogoče, da se ne bi kaj našlo. Mislim, da tako strašno kritično še ni, da se nič ne bi dobilo. Saj ne rečem, da gre to od danes do jutri, a ne smeš kar obupati in reči: ne bom več iskal. Vzela bi vsako možnost, za določen čas ali tudi za čistilko, če res ne bi bilo kaj drugega. Nekaj časa že iščeš sebi ustrezno delo, če ni drugače, pa se moraš sprijazniti z vsem, samo da lačen nisi. Panična nisem, se mi zdi, da toliko se še lahko zmeraj znajdeš, da boš preživel.«

Tako torej ena naših zdaj že bivših pripravnic, ki je tistega dne, ko sva se pogovarjali, ob pogledu na svojo pripravniško plačilno kuverto vzkljknila: »Vedno dobim več, kot pričakujem.« in po mojem začudenju sklenila: »Če bom brezposelna, še tega ne bo.«

Kako presneto na realnih tleh morajo biti danes mladi!

H. Merkač

Ob izgubi drage mame, sestre in ome

ANGELE KRAJGER

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so v najtežjih trenutkih čutili z nami, izrekli sožalje, darovali cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti. Posebna zahvala sosedom za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih, godbi za zaigrane žalostinke in gospodu župniku za opravljeni obred in poslovilne besede.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njeni

Ob izgubi drage mame

ŠTEFKE IVARTNIK

se iskreno zahvaljujemo za pomoč in sočustvovanje v najtežjih trenutkih sosedom in vsem, ki so jo pospremili na zadnji poti, gasilcem, pevcem, govornikom in duhovniku za opravljeni obred.

Zalujoči: hčerka Cilka, sin Janko z družino in ostali sorodniki

Ob nenadni izgubi ljube žene

MARJETE TURK

se iskreno zahvaljujemo zdravnikom in osebju slovenjgraške in mariborske bolnice za lajšanje njene bolezn. Hvala hotuljskemu župniku za pogrebne svečanosti, zahvala tov. Gorenšku za poslovilni govor in prevajalskim pevcem za poslovilne pesmi. Zahvala vsem znancem, prijateljem s Čečovja 51 in 52, sosedom iz Kotelj, ki ste pokojno zasuli s cvetjem in jo v velikem številu pospremili k zadnjemu počitku.

Zalujoči mož Silvo in brata Oto in Maks z družinama

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, sestre in hčerke

MARIJE PRAZNIK

se najiskreneje zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem in sosedom, ki so nam stali ob strani v težkih trenutkih. Iskrena zahvala ravenskim zdravnikom, ko so ji bili pripravljivi vsak trenutek lajšati bolečine. Hvala vsem, ki ste darovali cvetje in vence in dali denarno pomoč. Iskrena hvala Kacevi, Kertovi in Paradiževim za njihovo veliko prizadevanje in trud, ter govorniku Francu Poriju za govor.

Najlepša hvala g. župniku za poslovilne besede in pogrebni obred ter obema pevskima zboroma. Hvala vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje, ter vsem, ki ste jo imeli radi in jo v tako velikem številu spremljali k zadnjemu počitku.

Zalujoči mož, hčerka Marta, Sin Bernard, oče, mati, bratje Franci, Maks in Ivan z družinami

Ob prerani izgubi dragega moža, očeta in brata

IVA MLAKARJA

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste sočustvovali z nami, še posebej pa tov. Pratnekarju za izrečene zadnje besede in pihalnemu orkestru za odigrane žalostinke.

Vsi njegovi

ZAHVALE

Mnogo prezgodaj smo izgubili našo dobro

ANICO ZDOVC

Toplo se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, sodelavcem, prijateljem in znancem za darovano cvetje in nesebično pomoč. Posebna zahvala velja lovcem in njihovim ženam, govornikom, pevcem, godbi in prijatelju za odigrano žalostinko. Hvala osebju slovenjgraške bolnice in ravskega zdravstvenega doma za razumevanje in pomoč v času njene bolezn. Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

Ob smrti mame, babice in prababice

BARBARE PISTOTNIK

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ji kakorkoli izkazali pozornost na

njeni zadnji poti: sodelavcem OTK za cvetje, godbi, pevcem, tov. Florjančiču in gospodu župniku za poslovilne besede

Vsi njeni

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in deda

JAKOBA ŠTEHARNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje in izrečeno sožalje.

Hvala vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti in z nami sočustvovali. Lepa hvala govorniku tov. Ivanu Globočniku za poslovilne besede, godbi na pihala, pevcem, ZRVS Ravne na Koroškem za častno stražo in spremstvo.

Zahvaljujemo se tudi zdravniškemu osebju ZD Ravne in bolnišnice Slovenj Gradec za lajšanje njegove bolezn.

Zalujoča žena in otroci z družinami ter bratje in sestre

IMENA MESECEV

AVGUST

Stari Rimljani so ta mesec poimenovali po cesarju Avgustu, ki je v tem mesecu umrl. Prej so imeli ime sektilis – šesti mesec.

Stara slovenska imena opozarjajo na mletev: **veliki srpan**, **mlatnik in prašnik**. Drugi izraz je še **poznoleten**. Gutsman pozna **osemnik**, B. Potočnik **mlatnik** in V Vodnik **toplán**. Po svetniku je avgust **šentjernejski mesec**, po cerkvenih praznikih pa **velikomašnik**, **gospejnik**, **mešnjak** in **mešnjek**.

Kolovoz je hrvaško poimenovanje, sierpien poljsko in Erntemonat nemško.

V besednih zvezah ga često najdemo kot mesec dopustov.

V. Vodnik je v Novi pratiki takole opeval Veliki srpan:

Obirajo hajdo
nedolžne tatice,
čbelarjem pa nosijo
debele mošnjice.

O. Župančič pa je v Napisih za mesec zapisal:

Prav zgodaj danes vstal gospod
in slišal je žanjic
in splasil jato prepelic,
pa s čela si otrt je pot.

Pesnik Niko Grafenauer je zložil pesem Visoko v avgustu:

Meso zori v osrčju juga.
Zgodnja žetev
se razdiši v bridkem ščitu.
Za mizo
mehka roka lomi kruh
in se zamišlja.
Pod noč
je svet tako lahak v ušesu.
Pozni vozniki
odpevajo tožbam otokov,
stopljenih z mrakom,
ptice
vrše v brezvetrju,
daleč
se vpija luč.
Še ni jesen: zvečer
ob prvem hladu diši pivo.
Mehko se kadi nočni ogenj
s severa
in krik, ki zbujajo bolečino,
že zamira.

Miran Kodrin

ČRNI DEKAMERON

Vsako ljudstvo ima svoje pikantne zgodbe, tudi črnci v Afriki. Avtorji so zbirko imenovali Črni dekameron, izdala jo je založba BIGZ l. 1974, mi pa smo iz nje izbrali eno za pokušino.

AHUN BOLJŠI OD OSIJA

Dekle se je imenovala Bečubeče in bila je zelo lepa. Osi (kralj) je poslal ponjo sla s sporočilom:

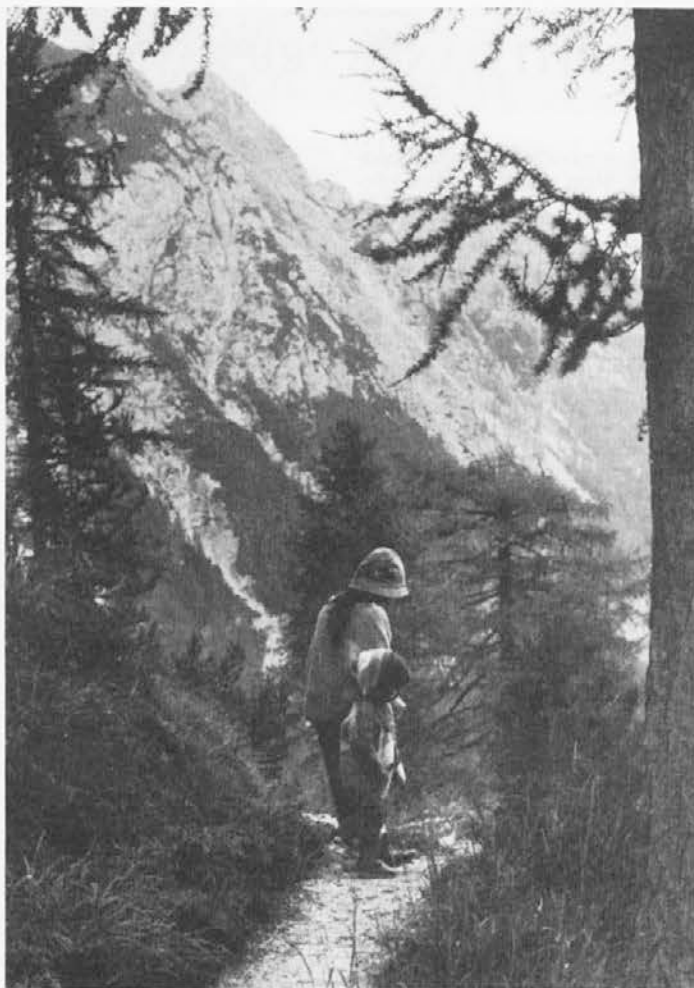
»Pridi in spi z menoj!«
Toda Bečubeče je zavrnila glasnika:
»Ne bom spala z osijem!«

Osi je štirikrat poslal sla, toda vedno je bil zavrnjen. To je slišal Ahun in rekel osiju:

»Čprav si osi, ne moreš nagovoriti Bečubeče, da bi spala s teboj. Jaz sem samo Ahun, pa mi je treba le nekaj besed, da bo legla z mano.«
»To bi pa rad videl!« je dejal osi.

Ahun je odšel v goščavo in ubil kačo. Položil jo je na pot, ki je vodila mimo njegove posesti. Čez nekaj časa je prišla po njej Bečubeče, ki se je napatila na svojo njivo. Ko je zagledala kačo sredi poti, je prestrašena začela klicati Ahuna, ki je delal v bližini:

»Ahun, pridi in ubij kačo!«

Ahun je pritekel, udaril kačo, toda naredil se je, kakor da si je pri tem poškodoval nogo in začel klicati:

»Joj, zaradi tebe sem ubil kačo, Bečubeče, in si ranil nogo. Kdo mi bo zdaj pomagal?«

»Pojdi z menoj,« je rekla Bečubeče. »Vzela te bom štiporamo. Kam naj te odnesem?«

»Odnesi me v svojo hišo!« je dejal Ahun.

Bečubeče ga je odnesla k sebi domov in vprašala:

»Kam naj te položim?«

»Dovoli, da nočoj spim na tvojem ležišču,« je dejal Ahun.

Bečubeče ga je položila na svoje ležišče in zvečer legla poleg njega.

Ko je zaspala, je Ahun vzel rdečo barvo in ji narisal znak na stegno.

Naslednji dan je Ahun odšel k osiju in se pohvalil:

»Včeraj si mi rekel, da ne verjameš, da bom spal z Bečubeče, kar se tebi nikakor ni posrečilo.«

»Torej si uspel?« se je začudil osi.

»Snoči se je zgodilo,« je ponosno dejal Ahun.

»Kako boš to dokazal?« je vprašal osi.

»Poglej Bečubeče pod obleko,« je dejal Ahun, »pa boš videl rdeč znak. Jaz sem ga narisal.«

Osi je dal poklicati Bečubeče. Ko je prišla, so ji možje nenadoma visoko dvignili obleko, tako da so vsi videli znak. Bečubeče pa je osramočena pobegnila v goščavo.

AFORIZMI

Vsaka stvar doseže svoj vrhunec le v namenu, ne v popolnosti.

Ni pomembno ime, važno je, kdo ga izgovarja.

Po gostilnah sedijo ljudje, lačni ljubezni in prijateljstva. In kaj dobi-vo na koncu? Krožnik obare.

Marsikdo vidi med štirimi stena-mi več kot tisti, ki je prehodil ves svet.

Janez Križan

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov.
Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Šilvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Žerdoner.
Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.
Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.